

КОНТАКТ

3-10

КОНТАКТ

БЮЛЕТЕНЬ ДОСЛІДНИКІВ І ПРИЯТЕЛІВ „ВЛЕС-КНИГИ”
ТА ПРАІСТОРИЇ РУСИ-УКРАЇНИ

Число ІХ -Х

ВИДАВНИЦТВО „М Л И Н”

Лондон - Гага

1981

Березень

М.СКРИПНИК

Н А Н О В И Й Р І К !

Хочу... словом -- у кожному рідному серці
запалить негасимий вогонь боротьби!
Щоб в завзятім,лицарському герці --
стали -- Вільними Витязьми -- бувші раби...

Хочу... прикладом -- творчого чину --
розбудити посвяту і тугу й турботи:
про сучасність і долю майбутню України --
воскресить -- Предків Славу й Чесноти !

Хочу... Меч -- справедливої кари -- Арея
дати в руки нового Богдана-Гатили !!
Щоб пророчі слова і велична ідея --
були здійснені, а не в попелі лиш животіли...

Хочу...щоб життядайні Дажбожі проміння --
зогрівали нам душі,світили в серцях!
Щоб усіх нас з'єднали Боговгодні стремління:
ПРЕДКІВ ВІРА І ДУМИ : ПРЯМОВИСНИЙ ЇХ ШЛЯХ !!

ЗІ.ХІІ.І980

Долина де Бльори
Морські Альпи, Франція.

В Е Р Х О В И Н И

Я так люблю Вас — мої Верховини!
Земні стежки, що простують в блакить!
З Вами — мій Дух — свої крила орлині
вільно розпростує, вгору летить!

Втілені в скелі одвічні стремління,
напря́м — у Ваших стрімких шпелях !
Та чи дійдуть — до Мети — покоління?
Чи віднайдуть їм призначений шлях?

Тут, де — всміхаючись — Сонця проміння
грають у кожній краплині роси,
тут, де зі мною розмовляє каміння —
ближче до Бога і Правди й Краси!!

Тут моє серце забуває печалі,
всі піклування земні й татарі !
І — мов Жар-Птиця — воно в сині далі
мчить до Зірок: смолоскипів вгорі!

Там...помандрую прочанином вічним...
шляхом Чумацьким... до Храні у Наві !
Там — моя Суть — у єднанні містичнім
втілиться знову — в Ріднім Триглаві !

.....
.....

Я так люблю Вас — мої Верховини !
Дороговкази й до Неба шаблі!
Може — без Вас — ми й не знали-б донині:
як близько Дажбог є — до нас, на Землі !

Долина де Бльори , Морські Альпи
Франція.

S . O . S .

Предвічний призначив для людського Роду —
для кожного інші — у Небо шаблі!
А нам дав на захист Землі та Народу :
козацькі мушкети, списи та шаблі!

Та ми відцуралися Рідної Зброї!
Повірили брехням підступним Кремля!
Гадали, що „СЛОВО” — міцніш за набої:
і бранкою стала — в чужинців — Земля!...

Блукають у власній крові по коліна —
„Голодні і гнані” ... останки краян...
Не чують, як кличе „глухе покоління” —
„Верніться до Рідної Віри!” — Боян...

Розстріляні думи воскресні, державні!..
„На цвинтарі місця немає мерцям!” (І)
І нищить основи буття життядавні
Москаль — людодід, біснுவатий хам!..

.....

.....

Дажбоже! Почуй Твоїх внуків благання!
Не дай нам загинуть! Врятуй від заглади!
Прости нам і зради й зневіру-вагання...
Прийми до Твого справедливого захисту й влади!..

Мантон, Франція , 23.XI.1980

(І) з віршу В.Симоненка : „Гранітні обеліски”...
збірка : „Берег Чекань” В-во Пролог.

D E P R O F U N D I S

В душі моїй -- клекоче лава
з вулканів почувань і дум!
Поради мудрі Ярослава
й молитви з боголісь...їх шум!

І не дрібні сварки-розколи,
а землетрус несуть вони!
Навіки вигнані й ніколи
не вернуть слуги Сатани!

Я величаю -- Бога Світла
і життєдайного тепла!

Тому в душі моїй розквітла:
Любов, як перемога зла!

І цілий світ -- немов Пасуні --
радіє з кольорів, цвіте!
Русалки-ж, водяні красуні
„своє" все славлять як „святе"!

А безліч тем, вобраз і тонів
у космос шле пропектор-Дух!
шукає рідних легіонів:

безстрашних Гриднів і потуг,
які-б небесну міць-наснагу
дали думкам, серцям, мечам!
Щоб осягнуть в боях звитягу:
воздвигнуть Русколані Храм!

І воскресить в нім Віру Рідну:
лицарський Орден Святослава!
Де-б пісню радісну, побідну
співала щасна Матір-Слава!

.....

В душі моїй -- протуберанці!
В них мегатони атомбомб!
Зірвем в повітря мури й шанці
катів в'язниць і катакомб!

Бо -- Світла Бог, не про худобу,
а про людей дбав всі часи!
Не дасть Він, щоб Його Подобу --
до звіря...знизили Біси !...

Лондон, 25 квітня 1972 р.

**ВІДПОВІДЬ ПРАВОСЛАВНОМУ
ГЕТЬМАНЦЕВІ, ЧЛЕНОВІ УГОА**

Дякую за Ваш щирий і глибокозмістовний лист від 12 квітня ц. р. Він приніс всім особам, які спричинилися до публікацій в обороні правди про Гетьмана Павла, Гетьманича Данила та його Нареченої, велике задоволення, бо він є доказом того, що наші зусилля не були марні і що «Коментарі» нарешті потрапили і до людей, які позитивно оцінили їхній зміст та знайшли в них відповідь на багато явищ у Гетьманському Русі, які були для них дотепер незрозумілими, а навіть «загадковими».

Сподіваюся, що після докладного перечитання всіх чисел «Коментаря», а особливо числа 2а та 2б — Вам стане більш зрозуміла та велика трагедія Гетьманського Роду Скоропадських і всіх справжніх гетьманців-консервативів, яка постала в наслідок прагнень уніясько-ватиканських кіл до католизації України...

Найбільш традиційна, сутонаціональна й життєтворча ідея відродженого в році Божім 1918-ім Гетьманства в Україні зазнала повної дискредитації і політичної смерті на еміграції через підпорядкування її чужим і ворожим Православній Україні ідеям і людям...

Вже з першого дня по відродженні Гетьманської України під проводом Православного Гетьмана ПАВЛА, ватикансько-уніятська мафія скерувала всі свої підступні й зрадницькі зусилля на повалення Православного Гетьмана, який був смертельною небезпекою для їхніх плянів, бо втілював у собі найбільш небезпечний для ватиканських рутенців кристалізаційний центр і українського, непримиримого з католицизмом, ПРАВОСЛАВ'Я, і власнодержавного консерватизму.

Від так званого «апостола єдності» (з Римом!) починаючи і його слухняних виконавців зрадницького бунту під Мотовилівкою, через Василя Вишиваного, Василька й Тишкевича, аж до «великого мислителя» Вацлава Липинського

та тієї зграї підставних гетьманців-уніятів, що посунули (по наказу згори!) в лави Гетьманської організації з єдиною метою — розвалити її зсередини, яничари-конспіратори вживали найпідліших єзуїтських заходів і — як самі погрозували — «не побоялися переступити через труп» Гетьманича Данила, щоб тільки зліквідувати й фізично Православну Гетьманську Династію Скоропадських...

Сьогодні вони скинули свою машкару й нахабно-одверто святкують свою наче б то перемогу! Але то є Піррова перемога!.. Так само як і та «перемога» Берестейської унії, річниця якої святкують вигнані на чужину недобитки папіжників. А на українських землях — з ласки Бога — остаточно ліквідовано ватиканського упиря — унію, яка вже ніколи не повернеться!

Православні українці-гетьманці, які протягом довгих років не хотіли чи не могли бачити підступно-конспіративної руйніницької акції підставних гетьманців-уніятів у межах Гетьманського Руху, взяли на себе великий гріх перед Богом і людьми й обтяжили себе непростою провинною перед історією... Що ж далі? Вони тепер є цілковито ліквідовані в межах Гетьманської організації, «усунені набік», позбавлені будь-якого впливу в проводі та як оті мурини, що виконали свою функцію, викинуті уніятами на смітник... Чи знайдуть вони в собі ще стільки почуття самоповаги й покути, щоб ПРИЛЮДНО визнати свою політичну сліпоту й помилки, покинути опановану уніятами Гетьманську Організацію, і — оскільки не знайдуть у собі сили створити ПРАВОСЛАВНУ ГЕТЬМАНСЬКУ ОРГАНІЗАЦІЮ — то принаймні ОСТЕРЕГТИ ВСЕ НАШЕ ПРОМАДЯНСТВО, а перш за все МОЛОДЬ, перед тими яничарами-папіжниками, які прикриваючись Гетьманською Організацією — переводять доручену їм підлу й ворожу Україні справу КАТОЛІЗАЦІЇ.

Нехай Всемилолюбивий Господь Бог допоможе православним гетьманцям очистити ГЕТЬМАНСЬКУ ІДЕЮ від ватикано-уніятського бруду!

З пошаною до Вас

М. Скрипник

М.ОКРИПНИК

С О К И Р О Н О С Ц І

Достойний Докторе! Не докоряйте Ви Петлюрі — за Варшавський договір!...

Бо це-ж : Митрополита й „Князя Церкви” замір був і твір!
Це-ж він віддав Правобережжя на поталу Польщі та Ватикану,
як у минулім віддавали його далекі предки Турецькому Султану!
Як одержимий яничар, папіжник і попинач Ватикану — у н і я т ,
що голови „косив” козацькі, нанизував на списа немовлят,
палив Церкві, „схизматиків” садив, — „регочучись” — на палі,
під спів „Те Деум” відправляв їх „де нема ні болю, ні печалі”.
Століттями копав бездонну прірву і ненависть над Збручем,
катам „намісника” та польським розбишкакам допомагав — „огнем
й мечем” !...

І виховав собі „почесного наслідника” — „блаженнішого кардинала”, ..

убивцю — інквізитора, фанатика й „Сокироносця” — кримінала,
який „на більшу славу Бога” та на службі у чужої „віри” ,
не завагався — як бандит — вживати ані кулі, ані сокири!...
Бо „православні” є для нього найбільші вороги і бузувіри!...
.....
.....

І нині, на послугах у служняного зняряддя Сатани: Кремля та Папи,
довершує, що не здолали доконати їхні гангстери- сатрапи:

вбиває в розпоршеній по світу українській еміграції

не тільки Єдність Духу й Чину, але й саме поняття НАЦІЇ !

Під гаслом: „Якщо ми бачимо, що Богові небажана є Україна,

обов'язок католика, як вірного і відданого Папі сина:

зректись назавше України, не піддаватися спокусам грішним,

і не губити „ Царство Боже” для душі, у битвах за „колишнім”...
.....

Так Єзуїтська Унія — Отрута досягла свою межу — кінець!

Призначена „на смерть Русі” — на домовину України, кладе вінець!

Василіяни-ж і невігласи, що галасують : „За Патріярхат !! ”

пошились в дурні...бо не врятував їх ані Йосиф, ані Йосафат!

Тому, що як пророчив мудрий Галичанин: „ Мніх із Вишні”...
.....

„Ті, що зачаті у брехні та блуднім ліжку Сатани !

„СОКИРОНОСЦІ” — ДЛЯ БОГА Й УКРАЇНИ — ЛИШНІ”...
.....

Б О Г О Р О Д И Ц Я — М А Т И

Богородиця —Мати,невтішна,в печалі й сльозах...
Свого Сина — благально — вхопила...за обидві руки!
„Доки —ж маю терпіти,дивитись на страхіття та жах,
кроволитні їх війни — за віру! — й кострів люті муки,
що во ім'я Твоє — ось дві тисячі довгих літ —
на Землі несе людям — Твій „Новий Заповіт!“?

.....
І пощо будувати величні ті храми,церкви й катедралі,
коли скруту,нешастя,скорботу і горе і зло ,і печалі —
в душах людських -- наука Твоя -- лиш помножила,і породила!
(хоч горять мільйони свічок і лампад,хоч і ладаном пахнуть
кадила !)

.....
Чи-ж в тім Храмі,що Ти обіцяв їм воздвигнуть в три дні —
не повинні були-б ясним світлом горіти тільки Божі Вогні?
Його мури — не сміли-б складатися з дерева,ані з каміння...
тільки- з чистих сердець,що підносили-б вгору стремління!
Його дах — мало-б бути :небесне склепіння ,де Зорі— це душі
мерців,

.....
милосердні-ж і добрі Сини Божі в нім були-б за жерців!...
А не різні „намісники“ — самозванці,інквізитори та шамани,
кардинали „блаженніші“— вбивці,торгаші,шарлатани,
такі-ж самі,як ті,що Ти вигнав із Храму колись в Іудеї!
як дрібних крамарів,галапасів,що шукають наживи з ідеї!

.....
То-ж пощо — Сину Мій! — я Тебе породила,у болях,в скорботі?
І чи справді для спасіння людей Ти висів на Хресті,на Голготі?
Мое серце крива ~~з~~вється,бачучи,як Твоє Слово і Жертву —
„Князі Церкви“ та їх лжепророки замкнули у догму — мертву!
І з Тебе,що на Землю прийшов:Носієм Добра,Світла,Любови —
Упиря і Потвору зробили,що жадає від вірних покори та крови!
Де-ж обіцяні людям „спокій душ“ і блаженство,спасіння?
І чи віриш Ти сам,що чекають вони на Твій Страшний Суд,на
.....Твоє воскресіння?? ”

.....
Богородиця —Мати,у чеканні на відповідь,заховала свій сум
у Серпанку...

На колінах моливсь під Хрестом Її Син — у мовчанці ,до
самого ранку....

Н Е М Е З І Д А

Чому Ти не повісив їх, в свій час, о Гетьмане Павло??
— Петлюру, Коновальця, Винниченка, Шаповала ! —
Тоді-б і Мотовилівки ,і бунтів самогубної руїни не було!
Держава Українська — Гетьманщина — ще й досі-б існувала!

А мільйони Синів найліпших України, Москвою замордовані,
від мук нелюдських й смерти від катів, були-б врятовані!
І скрізь по світу пролунала-б „Рятівника Вітчизни" слава!
А вдячні люди поховали-б Тебе в Софії, поруч Ярослава!...

Та присуд Немезиди інший був...призначила Ізгоєві Чужину!
Ті-ж самі вороги — життя укоротили ДАНИЛОВІ, Твоєму сину!
І не послухала вона Твого останнього прохання — жертви:
„Щоб на чолі дивізії кінноти, як Лицар, в Україні вмерти!..“

.....
.....
Чому Ти не повісив їх , в свій час, о Гетьмане Павло??
Тоді-б і скарг на Тебе — Москвою замордованих — у небі
не було...

І на Твою могилу приходили-б на прощу —
з усіх куточків України...
нащадки поколінь, які на Тебе покладали надію, що Ти
врятуєш їх від смерти і руїни!...

Примітка:

Останнє побажання

ЯВМ. Пана Гетьмана чув я від Нього під час зустрічі
в році 1945 у Ваннзее...

Мантон, Франція
15.XII. 1980

М. Скрипник.

С ђ т е д'А з у р і К У Б А Н Ъ

Вітер хвилі жене бірюзові
на стрімкі береги з вапняків.
Пригадав... на Кубані й в Азові...
заколисував мене їх спів...

Там „Нордості" ,а тут Містралі —
несуть подувом бурі — зиму.

Там — Кавказу, тут — Альп катедралі,
скелі Божі — трублять у сурму!
Тут і там — грає Сонце в перлинах
розпорошених бризочок хвиль!

А в зелених гірських полонинах —
червоніють кущі „бунгевіль"...

Меви крають повітря скиглінням
і кружляють у безлічі зграй!

А в щілинах, між білим камінням —
воркотять і струмки й водограй!

Білі крила човнів мчать у далі
і зникають з очей в виднокрузі...

(хтось у серці шепоче в печалі:
„чи ми стрінемося ще колись, друзі?“)

.....

Народивсь я у Тьмутаракані...

Хресним Батьком моїм був ... Казбек!

Я на Чорного Моря оркані

верхи...їздив до сонечних спек!

Випадково зустрів Прометея!

„Що ти робиш тут ,мій Побратим?

Ким? — велична,жертóвна ідея —

зробить Тебе ? Злочинцем? Святим?..“

„То мені — цілковито байдуже! “

Він,привітно,всміхнувся,відповів...

„Мого серця наказам — мій Друже! —
я корюся, а не примхам Богів!“...
.....

Я знайшов Його мертвим на скелях...

Був розтоплений крил Його віск...

Глузував ,хтось, у „Божих Оселях“:

„Так кому-ж приніс лет Його зиск?“

Я ніколи того не забуду:
що ні світла-тепла, ні вогня —
не хотіла — для в темряві люду —
дати наша ... „небесна рідня!"

.....

На Кубані в степах монументи...
Там в могилах Звитяжці ... мовчать...
що дали нам святі пергаменти;
кров'ю писане право на Землю, печать!
Полягла на далекій Кубані
сила Гриднів хоробрих когорт!
захищаючи Землю у брані —
від хижацьких, азійських орд!
Згідно з Матері-Слави наказом:
Чумаки мандрували до Трої степами...
Бо вона — з давніх літ — є для нас шляхо-
вказом
І до Вільного Світу — розчинені Брами !

Ми її занедбали, зреклися , забули!...
І Тебе — Русколані колиска — Кубань!
Галичани, і Лемки й Гуцули —
стали ціллю всіх наших думок і змагань...
В боротьбі за Карпати „кошлаті"
ми згубили і їх і Кавказ!...
що-ж знайшли за Збручем? — Уніятів...
і гніздо ватиканських проказ!...

.....

На Кубані ростуть наші Хлопці-Дуби!
Там цвітуть — степові орхідеї — Дівчата!
Там — майбутність нової, молодої доби...
Там нас жде цілина́ ... непочата!
.....
Середземне, азурне, привітливе море!
Верховини твоїх стрімких круч, берегів...
Ви розбурхали приспане в серці горе...
Кличуть Предки „ДодоМу! " свого внука з гробів

М.СКРИПНИК

К О Н Д О Т Ь Е Р И

Чую голос Ваш — Друзі Мої ! — Кондотьери!
Хоч зійшли Ви зі сцени, зачинили портьери...

Але в душах споріднених — є Ви безсмертні!
Відганяєте сумніви, боягузні, інертні!

І відважних, хоробрих — до бою, до герця —
закликає Ваш приклад : Безстрашного Серця!

.....

Ви любили Ваш одяг, розкішний, багряний!
(щоб ніхто не помітив, як бризне кров з рани...)

І на смерть Ви ішли — як до танку , на свято!
І вмирали так само : і гордо, й завзято,

як жили: вірні суті своїй і вдачі!

СМОЛОСКИПИ І ВИБУХИ СВІТЛО-ГАРЯЧІ !!

Мантон, Франція - 23.XI.1980

К О Р О Л І І Ч Е Н Ц І

Меченосець — Король , Хрестоносець — Чернець
люблять Вічність обоє, її Слави вінець!...

Перший — успіх Звитяжця, у Цезаря тозі,
Другий — жертву Святого, у Божім чертозі!

Моїсей — за Скрижалі, в огні Богом дані!
Аарон — за Теля Золоте на майдані!..

Рай земний — Царство Боже у людському серці.
повсякчас у змаганнях, в смертельному герці!...

Сам Христос, Який „смертю смерть подолав“ —
Єдність Духу та Тіла... створить не здолав!

Т

І ніхто ще донині не здійснив синтези!
Тільки спроби, шукання, хиткі гіпотези...

.....
.....

Чи — ж народять в двобоях Князі та Святі:
Симбіоз інтегральний — як Єдність Мети ?!

Гага , 23.III.1963

„Культура — є спроможна творчістю Народу керувати,
коли вона — ПО СУТІ — є молитвою Своїм Богом !
І тільки той Нарід є здібним Людськості скарби
подарувати ,
Що на своїй Землі воздвигнув власний, Рідний Храм!“

Б І Л И Й А Р К У Ш

Білий аркуш — ніким не ціловані Юнки уста...
Едельвайс, що самітно на скелях зроста...

Білий аркуш -- Снігурка, донька Бігуна,
що у ночі полярні спокуша Джигуна...

Білий аркуш — улюблена, рідна дружина,
що чекає зачаття первородного сина...

Білий аркуш — небесних ягнятот отари,
де замість чабанів — літаки пасуть хмари...

Білий аркуш — загорнуті в сніг верховини,
де чатують на жертви... смертоносні лавини...

Білий аркуш — жде Думку , в турботі та тузі,
як Козак побратима з походу у Лузі...

Білий аркуш — п'є "воду живу" із криниці,
береже усі мрії, глибин таємниці...

Білий аркуш — на сповідь до нього хилюся,
він — каплиця, де Богові-Духу молюся...

.....
.....

Білий аркуш — надгробна плита мармурова,
Тим, що Землю не хочуть покинуть... Без Слова!...

Зюдварангер, Норвегія , 1938 р.

ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ

Я люблю прислухатись до мови Мерців...
Вони часто приходять до мене з могили...
Більш, ніж в фразях сучасників, „лже-мудреців“
є в думках їх і правди й животворчої сили.

Я люблю шелестіння похованих листів...
І розмови таємні старих пергаментів...
Про поляглих, що в битві не кидали постів,
не шукали — для втечі — гнучких аргументів...

Споживаю душею біля їхніх Курганів...
Чую, б'ють вже — на сполох — воскресні дзвони!
На сучасних катів, на нових Джінгізханів —
кличуть нас шикуватися в лави й загони!

Вої Божої Раті, очайдушні Бояри !
Ті, що нам збудували безсмертну Русь!
Ті, яких не зломали ані Годь, ні Татари —
поруч мене, за руку тримаюсь, берусь...

І зникають, як дим, всі зневіри й сумніви!
І до вічності плине потік поколінь.
А нові сіячі — йдуть до Рідної Ниви...
І лунає їх вдячний спів Трипільських молінь!

Аахен, Німеччина, 1974.

В А Л Е Н Т И Н О В І . . .

Стривай, Земляче!.. Без потреби
цілуєш Ти пантофлі Пап!..
В Кремлівському „Леклі“, в Римському „Небі“ —
Той самий Деспот і Сатрап!
Це ж тільки різні „Маскаради“
Для „Князя Світу“ — Сатани!
Чекіст і Сзуїт — „Камради“,
бо ж рідні — Д'явола — сини!
І релігійних догм Фанатик,
І „Вождь“ — пролетів диктатур,
як Інквізитор, чи „Прагматик“ —
живуть із мордів і тортур!
Для них: весь Світ — лише дві групи:
тут — „Вірні“ , там — „Бретики“ !,
з яких зробити треба трупи,
їх порубавши на шматки...
Прокляття Унії — віками
Україну нищить як пістряк!
„Зливає Нації“ — з мерцями! —
народобивець — маніяк!
То ж не „цілунки“... — Атомбомби
хай стануть нашою журбою!
Не сморід трупів з катакомби...
а стогін мучених Москвою!...
І хай не жде на нас Каносса,—
нові кайдани і тюрма !
Нащадки Гонти й Кривоноса —
на смерть пійдуть — проти ярма!
І остогидло нам „любити“
своїх смертельних ворогів...
Ми не дамо себе губити —
„На Славу!“ зайд, чужих „богів“!
Ми вірим в Правди Перемогу!
І Право — бути скрізь собою!
Ми молимося — Лицарства Богу —,
щоб допоміг Він у двобою!

Щоб Чорнобогів з Ватикану
і вовкулаків із Кремля —
Вогнем і лавою Вулкану
спалила Праведна Земля!
І не врятують Рим „вовчиці”,
втікти з Кремля не встигне „Брат”...
Повиснуть -- поруч -- на осиці ...
І Комісар, і Йосафат !....
.....
Перун покотить з хмар громами,
як споконвічний Дзвін Побід!
Покличе знов у Рідні Храми —
всіх вірних внуків — БОЖИЙ ДІД !

Гага, 26.УІІ.79

М. Скрипник

ОКРУЖНЕ ПОСЛАННЄ ПАРИЗЬКОГО АРХІЄПІСКОПА
МАРІЇ ДОМІНІКА ОґЮСТА СІБУРГА З
НАГОДИ КРИМСЬКОЇ ВІЙНИ 1853-ГО РОКУ.

„Війна, в яку Франція вступає з Росією, не є війною
політичною, але війною с в я щ е н н о ю . Не вій-
ною держави з державою, народу з народом, але виключ-
но війною р е л і г і й н о ю . Що всі інші причини,
які подають уряди, по суті, є не більш як п р и в о -
д и , а справжня причина цієї війни, п р и ч и н а
с в я т а , у г о д н а Б о г о в і , є :

НЕОБХІДНІСТЬ ВІДІПНАТИ ЄРЕСЬ ФОТІЯ, ПРИБОРКАТИ ,
З Н И Щ И Т И Ї Ї !

Що така є визнана мета цього нового Хрестового Походу
і що така сама була прихована мета всіх попередніх
Хрестових Походів, хоч учасники їх і не признавалися
до цього”.

„Кілька слів до Західних Суспільств.
З нагоди окружного послання Паризь-
кого Архієпископа М.Д.О.СІБУРА.”
Ляйпціг, Ф.А. Врокгауз, 1855.
(Православний Християнин .)

ОКРУЖНЕ ПОСЛАННЕ ПАРИЗЬКОГО АРХИЄПИСКОПА
МАРІІ ДОМІНІКА ОГЮСТА С І Б У Р А
З НАГОДИ КРИМСЬКОЇ ВІЙНИ
1853-ГО РОКУ.

„ La guerre qu'elle va faire à la Russie n'est point une guerre politique, mais une guerre s a i n t e ; que ce n'est point une guerre d'état à état, de peuple a peuple, mais uniquement une guerre d e r e l i g i o n ; que toutes les autres raisons mises en avant par les cabinets ne sont à le bien prendre, que d e s p r é t é x t e s ; mais que la cause véritable de cette guerre, la c a u s e s a c r é e , la cause a g r e a b l e à D I E U , c'est, la nécessité DE REPOUSSER L'ERREUR DE PHOTIUS, DE LE DOMTER, DE LE BRISER. Que tel est le BUT AVOUÉ DE CETTE NOUVELLE CROISADE, et que TEL AVAIT ÉTÉ LE BUT LATENT DE TOUTES LES AUTRES CROISADES, qui au reste ne l'avouaient pas. ”

„Quelques mots sur Les Communions Occidentales. A l'occasion d'en Mandament de Mgr. L'Archevêque de Paris M.D.O. SIBOUR.

Par un chrétien orthodoxe. (A.S. Khomiakow)

Leipzig, F.A. Brokhaus , 1855

„Війна, в яку Франція вступає з Росією не є війною політичною, але війною с в я щ е н н о ю . Не війною держави з державою, народу з народом, але виключно війною релігійною. Що всі інші причини, які подають уряди, по суті, є не більш як приводи, а справжня причина цієї війни, причина с в я т а , у г о д н а Б о г о в і , є необхідність відігнати єресь Фотія, приборкати, знищити її. Що така є визнана мета цього нового хрестового походу і що така сама була прихована мета всіх попередніх хрестових походів, хоч учасники їх і не признавалися до цього. ”

Переклад М. Скрипника

С А М У Р А Й

Коли юрба бездумна нищить трон і маєстат Землі — Мікада,
і скрізь панує чернь — „капуста головата”, кат і барикгада,
спокусі характері та докораи гострим не корись, не потурай!
Знайди її в поразках — джерелó відродження! Борись, Самурай!

Коли від терору свавілли Друзі заломуються в зневірі,
коли у них — на межах смерти — прокидаються і людоїд і звірі,
ти- як Людина — образ Божий не губи! На пристрастях не грай!
Як нерушиму браму постав Скрижалі-скелі! Тримайсь їх, Самурай!

Коли кладуть під гільйотини голови всіх чесних і хоробрих,
коли женуть до катакомб всіх мудрих, безборонних, добрих,
коли хизацький варвар нищить цвіт життя зубами вовчих зграй,
ставай мерщій на герць! „Бо мертві сорому не знають”, Самурай!”

Коли-ж , серед Потопу, наказ отримаеш: майбутність зберігти
у Арці Ноя,
прийми, з надією на милость Божу, самітний шлях Прочанина-Ізгоя !
Не забувай, на смилах Арарату, рідне гасло: „А ти, Марко, грай!”
І між троянд і винограду гартуй побідну зброю! Для внуків —
Самурай !

І де --б не був — шануй небесний дар: свій Дух і власну Суть-
Істоту!
Чи доля приведе тебе до Пекла, на Парнас, чи на Голготу —
скрізь захищай, плекай Добро й Красу, а Зло і Бруд мечем карай!
Будь прикладом і напрямом, який веде угору! І кличе САМ --У --Рай !

Б. КЛАССЕН
Проф. Московського
Університету.

ПЕРЕКЛАД ОПИСУ
ПАМ'ЯТНИКІВ, ЯКІ
ПОЯСНЮЮТЬ
СЛОВ'ЯНО - РУСЬКУ ІСТОРІЮ,
СКЛАДЕНИЙ
ТАДЕУШЕМ ВОЛАНЬСЬКИМ

М О С К В А

І 8 5 4

М О Т Т О :

„Багато осіб писали історію Русі, але як недосконала є ця писана ними Історія!

Скільки подій не пояснено, скільки не згадано, скільки викривлено!

Здебільше один „вчений“ переписував від другого, ніхто не хотів докладно досліджувати джерела, бо це вимагає багато зусиль і часу!

„Переписчики“ , або точніш кажучи — плагіатори — дбали тільки про те, щоб блиснути своєю красномовністю, сміливістю брехні та нахабством наклепів на своїх Праотців!“...

З У Б Р И Ц Ь К И Й
(Історія Червоної Русі)

П Е Р Е Д М О В А

Майже всі народи, крім народу Божого, починають свою історію з якої небудь казки, головною особою якої є Прадід, що дав народові своє ім'я.

Але Історія Русі розпочата з тої доби, коли Русь уявляла з себе величезний ланцюг, могутній народ, який заселявав вже кілька сот тисяч квадратних верств; багатий торгівлею та промисловістю та поділений на дві головні держави, крім декількох дрібних, а саме Київську Русь, на півдні — гроза для Візантії, яка осиротіла, позбувшись своїх Князів-Правителів, а друга, північна, або ж Новгородська Держава, після століть республіканського уряду зазнала звичайних наслідків республіки: тобто загальний брак єдності та цілковитий розбрат в справах управління. Щоб врятувати свою самобутність, кинулася вона в обійми монархічної влади, покликавши до себе Князя від спорідненого їй народу.

Тут вже нема мітологічної особи, яка вважається родоначальником народу, нема казкових Велетнів з чарівницею зброєю, нема вовчиці, яка виховує Ромула та Рема, майбутніх засновників Римської Держави, нема й легенди про Праотців — Юпітера чи Плутона, або якусь земноводну потвору...

Нитка Історії Русі починається з тої доби, коли Русь вже уявляє з себе величезну політичну потугу, величезний розмір якої, але й внутрішній розклад — свідчать про те, що ці державні утвори існували вже багато століть перед тим, як була розпочата праця тих „літописців“, які цілком замовчали довгі століття історичного життя дохристиянської Русі...

Це твердження має за підставу не вигадку, чи лише припущення, але історичні факти, які замазані, затемнені пустослів'ям деяких західних істориків. Ця опінія є логічним наслідком природних законів, згідно з якими повстають, підносяться та гинуть царства й народи. Вона є результатом докладного критичного розгляду писаних документів та переказів з древніх часів.

Факти, які служать підставою до розбудови правдивої, найстаршої Історії Русі, довго лежали „пиллом припалі“, не розібрані, не розглянуті та не перевірені горнилом здорової та безсторонньої критики...

подібно до того як Геркулан століттями був засипаний попелом ...А між тим Історія древнійшої Слов'янської Русі так багата на факти, які знаходяться скрізь як її сліди, які вшпелені в побут всіх народів Європи. І коли докладно розглянути та оцінити ці історичні факти, то Русь сама по собі висунеться наперед і виявить всі розгалуження цього найбільшого в світі племені.

Хоч шлях до того, завдяки свого великого обсягу, досить важкий, але по ньому простували такі дослідники як Катанчич, Венелін, Шаффарик, Савельєв-Ростиславич та багато інших, і скажемо зі вдячністю -- не без успіху! Деякі німецькі історики займалися також добросовісно історією Русі. Але поміж ними дуже рідко можна зустрінути осіб, які розуміють головніші слов'янські мови та є встані правдиво узгляднити їх внутрішній розвиток та впливи сусідніх народів. Крім того дуже утруднює справу історичних дослідів чужинцями Історії Русі той факт, що, здебільше, вони мало знайомі зі вдачею, нравами, звичаями, домашнім побутом та внутрішніми русійними силами Слов'янського Світу.

Цілковито окрему позицію займають ті чужинці, які вважали своїм обов'язком ганьбити, принижувати все те, що відноситься до Слов'ян, особливо ж до Русів. До таких недобросовісних, тенденційних осіб належать: Байер, Мюллер, Шлецер, Гебгарди, Паррот, Галлінг, Георгі та ціла фаланга їхніх учнів і прихильників! Вони привласнювали до свого племені все характерне руське, а навіть намагалися вкрати у Слов'яно-Русів не тільки їх славу, велич, могутність, багатство, промисловість, торгівлю та всі добрі властивості серця, але навіть і племінне ім'я -- ім'я РУСІВ, відоме з давніх давен як Слов'янське не тільки всім племенам Азійським, але й Ізраїльтянам, з часу їхнього приходу до обітованої Землі... (Є історики, які твердять, що Є-РУС-САЛЕМ був заснований і заселений Русами. М.Скрипник .Ізраїльтяни вирізали чоловіків, а жінок зробили матірми своїх, жидівських дітей)

Однак, ми не дозволимо чужинцям привласнювати наше рідне та величатися чужою славою, силою, могутністю та знаннями! Ми повинні відібрати у них доводами ті факти та події і здобутки, які вони примусово прилучують до історії своїх предків, пограбувавши Історію Слов'яно-Русів!!

Ми знаємо, що Історія не повинна бути панегіриком, але й не дозволимо їм робити сатиру з Історії Русі.

Можливо, що наші руські „Шлецеріянці“, не збагнувши суті справи, керуючись лише пристрастю, стануть захищати свого „куміра“ — Шлецера... в чому ми навіть не сумніваємось...

Але, щоб наперед охолодити запал цієї партії, що виводить величезне плем'я Русів, займаюче половину Європи, з дрібненького скандинавського плем'ячка, пригадаємо їм, що Шлецер, цей на їхню думку великий критик і філолог виводить слов'янське слово „ДІВА“ від німецького „Тіффе“ — сучка...

Така „наукова етимологія“ вистарчає, щоб зрозуміти Шлецера без дальшого розгляду його аргументів, щоб знищити апофеоз, сотворений йому засліпленими його прихильниками.

Але, щоб довести незграбну брехню лже-науки Шлецеріянців: ніби то Русь розвинула свої сили виключно під впливом Скандинавців і що своє ім'я одержала вона від них же — ми наведемо тут матеріяли для Історії Русі, які не можна ані заперечити, ані знищити...

Ці матеріяли складаються з назв різних племен, розсіяних по всіх старих історичних творах і нині очищених критикою від переробки їх на Грецький, Римський, Монгольський, Німецький та Скандинавський лад, а тим самим повернених до первісного ім'я (прототипу). Не менш важливі тут є і назви міст, живих урочищ, городищ, могил, насипів, скарбів, руїн, монет, медалей, статуй дохристиянських Богів, пам'ятників різного роду, зброї, способу життя, збережені місцеві рештки слов'янської мови, нрави, звичаї, вірування, спосіб ведення війни, домашні приладдя, обряди та безліч інших річей матеріяльної та духовної культури. (Всі повще згадані „аргументи“ здобуті головне завдяки археологічним дослідям, а їх кількість та якість надзвичайно зросла протягом часу від 1850 до 1980-го року М.С.)

Співзвучність висновків з цих матеріялів дає нам не лише надійну наукову точку опертя, але й малює ясний вигляд найдревнішої Слов'янорусської Історії.

Греки та Римляни давали багатьом слов'янським племенам свої, самовільно складені прізвища, що стосувалися або до місця перебування, або до зовнішнього вигляду, або до суворості у війнах, або до способу їхнього життя.

Але де-не-де в їхніх переказах трапляються й справжні імена тих племен.

Через те в древній історії купчаться більш півсотні зайвих імен, які нічого особливого не означають, які мусять бути спочатку знищені, якщо ми хочемо з'ясувати хоч подекуди цей хаос та виділити з нього різкою рисою Слов'янське Плем'я, яке стане тоді на своє невимушене, не згвалтоване місце, не згідно з присудом свавілля та красномовности, а згідно зі спорідненими властивостями та однаковими питомими ознаками.

Що ми стоїмо на непохитному материку в справі вибору фактів, належних Слов'янорусам, з того історичного конгломерату ^{що} дістав назву: Скитів, Сарматів, Кельтів, Аланів, Норманів, Варягів та інших — це підтвердять живі урочища та різні інші пам'ятники, скрізь розсіяні...

І дійсно, Слов'яноруси як Народ, що був освічений раніш як Греки та Римляни, що залишили по собі в усіх частинах Старого Світу силу силенну пам'ятників, які свідчать про їхнє перебування там та про древнішу їхню писемність, мистецтво та просвіту.

Пам'ятники залишаються назавжди незаперечними доказами! Вони розповідають нам про дії наших Предків мовою, рідною нам, яка є прототипом усіх слов'янських нарічч, з якої вони походять, як зі спільного джерела.

Пояснення цих пам'ятників, а навіть першу думку про спосіб дослідження їх ми завдячуємо панові Волянському, який зробив перший і важливий крок до того та невтомно продовжує працювати над дальшими пошуками та поясненнями.

Не будемо писати тут про його заслуги та дякувати, чи вихваляти його. Хай виразом нашого признання буде той факт, що ми приймаємо всі його твори як рівнобіжні нашим поглядам співдокази. Ми ставимо тут поруч з його поясненнями наші критичні висновки.

Хоч наші висновки взяті на підставі тих же самих джерел, з яких користали і „скандинавомани“, але ми узгляднили все те, що ними випадково (а здебільше й навмисне) було проминуто, як те, що протирічить їхнім припущенням та тенденціям...

Все те, що ними свавільно і безпідставно відкинуто з історичних документів, або ж неправдиво пояснене ними — ми повернули до первісного зміслу й значіння.

Обіцяти, що ми досягнем „повного успіху“ в цій справі —

було б і зарозуміло й марно, але ми берем на себе обов'язок дати освіченим читачам нашу опінію про декілька важливих, нових фаз древньої Слов'янської Русі, що зможуть стати точкою опертя для розвитку непокаліченої древньої Історії Русі та для повної поразки псевдонаукових тверджень школи „скандинавоманів“.

При дальшій розгляді написів на слов'янських пам'ятниках, які у великій кількості розсіяні скрізь по різних країнах, повстане, звичайно, й можливість об'єднати всю Древню Русь з новою в нерозривний ланцюг і в постійно зростаючим гігантським розмірі.

Зрозуміло, що такі наукові дослідження посуваються поволі наперед. Пійдемо і ми поволі, без поспіху, але певним кроком, та побажаємо, що він спричиниться до честі й слави Русі !!

Друкувати дозволяється,
з тим, щоб після надрукування було надіслано
до Цензурного Комітету приписане законом чи-
сло примірників.

Москва, Травня 17-го дня 1854 року.
Цензор Дійсний Ст.Радник і Кавалір
Ів. СНЕГІРЕВ

Шлецер, не обміркувавши як слід проблему, твердить, що Слов'яноруси дев'ятого століття були номадами.

Не станемо заперечувати безпідставно цю його думку, але подбаємо про те, щоб подати стільки фактів, що вони вистачать, щоб переконати кожного в тім, що писемність Слов'янорусів є древніша, ніж у всіх західноєвропейських народів та навіть древніша римської та грецької писемности.

А що у Слов'ян була писемність не тільки перед загальним впровадженням у них християнства, але й довго перед Різдом Христовим — про те свідчать документи, які переносять початки писемности Слав'янорусів від дев'ятого віку (як загально припускали), далеко назад до глибокої давнини, через всі темні періоди історії, в яких коли-не-коли та де-не-де, але ясно проглядає характерна вдача Слов'янорусського народу.

Отже, почнемо з наведення наших доказів:

1. Чорноризець Храбр, що жив у X-му віці, каже: „Прѣжде оубо Словѣне не имѣху книгъ, но чрътами и рѣзами чьтѣху и гатааху... погані суще...”

2. Константин Порфірородний каже, що Хорвати, зараз же по прийнятті християнізму, отже перш ніж вони були встані навчитися від християн писемности, власними підписами ствердили присягу Папі: не воювати з іншими народами.

3. Тітмар, описуючи храм Ретри, каже, що всередині його стояли статуї та на кожній з них було написано її ім'я. Знімки з цих написів були пізніш багато разів друквані в публікаціях.

4. Массуди, при описі Слов'янського храму в Золотих Лугах, каже, що там на каміннях були вирізблені знаки, які передбачали майбутні події, тоб то віщування.

5. В договорі Ігоря з Греками написано: „Пошаху сли печати злати, а гостіє сребряны: нынѣже увѣдѣл естъ Князь вашъ посылати г р а м о т у ко царству нашему: иже посылаеми сице, яко послахъ корабль селько...”

6. Місце в договорі Олега з Греками, де написано: „ О работающихъ въ Гръцѣхъ Русы у Християнскаго царя: аще кто умреть, не урядивъ своего имѣнія, чи и своих не имать, да възвратитъ имѣнѣе къ мадымъ ближникамъ в Русь. Аще ли створить обряженѣе, таковой вометь уряженное его, кому будетъ п и с а л наследите имѣнѣе, да наследуетъ е.”

7. Ібнь-Фодланъ, письменник X-го віку, пише як самовидець про дохристиянських Русів, що вони на надмогильнім стовбі писали завше ім'я покійника разом з іменем Князя.

8. В життєписі святого Кирила в списку, що переховується в Рильському монастирі, є написано, що він перед виїздом до Моравії був у Херсоні та „обрѣтъ тоу евангеліє і псалтырь роушкими писмени писано и человекъа обрѣтъ глаголюща тоу бесѣдоу, и бесѣдовавъ съ нимъ и силоу рѣче приємъ, своей бесѣдѣ прикладає и вскорѣ начеть чисти и сказовати и дивляхуса емоу Бога хваляще”

З того ясно видно, що Руси мали не тільки писемність до Кирила та Methodія, але були вже і християнами до прибуття Кирила до Моравії: бо вже мали на своїй мові Євангеліє та псалтир. Ця обставина згідна і з церковною історією, що каже, що Чорноморські Руси (з Сурозької Русі М.С.) мали вже свою Церкву в ІУ-м віці.

9. Що слов'яни мали вже писемність за довго до Кирила та Methodія — свідчать також дуже старовинні слов'янські писемні документи, що знаходяться в Мюнхенській Бібліотеці.

10. В чеській пісні „Суд Любуш“, що дійшла до нас в списку ІХ-го віку, у престола цієї князівни під час народніх зборів, стояли дві судні дівчини: у одній з них був меч, що карає кривду, а в другій — „дешки праводатне“ (дощечки законів). Це означає, що закони Чехів були вже писані.

11. В УІ-м віці Візантіїці говорять вже про північних Слов'ян (гіперборейців М.С.) як про народ освічений, який має власну писемність, що зветься б у к в и ц е ю! Корінь цього слова зберігся по цей час в словах: буква, буквар, буквально та навіть в другій літері абетки (аз, буки).

12. З ІІ-гого по УІІ-й вік ми часто знаходимо в Скандинавії і Візантіїці натяки, що Слов'яни були освіченим народом, який посідав багато знань та мав свою власну писемність.

13. Цар Скитів закликав Дарія лайливим листом до битви ще в 513-м році перед Різдом Христовим, згідно з повідомленням Ктезія. В статті про Скитів вміщені доводи, що цим ім'ям Греки називали Русів.

14. Що жерці та мудреці поміж Слов'ян писали народні закони на дерев'яних дощечках: що вживалися у них „руни“ для передбачень (проорокування). І взагалі в Скандинавських сагах Вінетів називають освіченими людьми.

15. Що древні Руси дійсно писали на дерев'яних дощечках, це підтверджує нам Ібн-Ель-Недим, який додав до своїх оповідань малюнок з писем'я Русів, яке він знайшов у одного мешканця Кавказу. Це письмо було викарбоване на білому дереві.

16. Нарешті, що всі древні племена Слов'ян мали свої писемності з рунами є тепер справою безсумнівною. Це визнають тепер навіть Німці, які, звичайно, заперечують кожний вияв освіти й культури Слов'ян...

.....
Лише наші доморослі скептики, які скінчили науку історії ще в початковій школі, запевнюють, що всі руни мусять бути скандинавськими. Але чи прочитали ці велемудрі тлумачі хоч один рунічний напис? Чи бачили вони взагалі хоч один? Маю підставу сумніватися в цьому!

І сам Шлецер, цей заперечник всього, що підвищує Слов'ян понад інші народи, не посмів не погодитися зі свідченнями Геродота та інших грецьких письменників, що багато скитських племен знали грамоту та що самі Греки прийняли абетку від Пеласгів (населення Балкану), народу теж скитського, або що рівнозначно — слав'яноруського походження!

З усього наведеного вгорі можна зробити ясний висновок, що Слов'яни мали грамоту (писемність) не тільки раніш, як західні народи Європи, але й раніш за Римлян і навіть самих Греків. З цього недвозначно слідує, що в стародавні часи Русь була центром освіти, з якого вона поширювалася на всі сторони, а не навпаки, як це хочуть бачити різні „вчені“...

І якщо були тимчасові перешкоди в освіті Русів, то вони були спричинені згубними наїздами Персів, Греків, Римлян, Монголів, які нищили все, включно з виявами культури, -- "огнем і мечем", а також і внутрішні розбрати, що завжди кінчалися війнами та все знищуючими пожежами. Геополітичне положення Русі на межі між Європою та Азією, в рівнинах легко доступних до наїздів кочовників з Азії, без природніх сприятливих умов для захисту (ось як гори, чи великі ліси) -- спричинило те, що Слов'яноруси мусили в незліченних війнах захищати своє життя і свою Землю від наїзників... Зрозуміло, що в цих війнах вони втратили не тільки свої дорогоцінності матеріальні, але й скарби культурні, ось як пам'ятники письменности, які були звичайно писані на дощечках, що легко підлягали знищенню пожежами... В різних пізніших творах ми зустрічаємо натяки на те, що такі твори справді існували.

Автор "Слова про Похід Ігорів" (Ігоріада) напевно користався літературними творами старших часів, тою високо-розвиненою та глибоко-поетичною мовою, яка могла досягнути своєї досконалости лише протягом довгих віків...

Багато з решток цієї великої літератури зберіглося, хоч і в покаліченім виді, в устних переданнях (сказах?) народу, в формі казок, що зберігли ще всю поетичну красу оригіналів в деяких місцях, які своєю мелодійністю та влучним образом мимоволі зоставалися в пам'яті кожного... Так, наприклад, опис красуні чи коня, які нічим не поступають описам коней Ахілеса в Іліаді!

.....

А тепер перейдемо до докладного розгляду Троянського Народу!

З історії відомо, що Троянці спочатку називалися Пеласгами, потім Фракійцями, після того Тевкрами, Дарданами (звідки й назва Дарданельської протоки) і нарешті Троянцями, а рештки їх, після падіння й руїни Трої, -- Пергамлянами та Кемеянами, абож Етрусками (Гети-Руські), бо Кемь і Пергам побудував Еней після занепаду Трої і в цих містах оселились Троянці, що врятувались від загину в Іліоні...

Ці факти запозичені як з грецьких і римських джерел, так і з самої Іліади. Греки називають Троянців, Македонців і Фрігіян -- Фракійцями та й самі Троянці так само називали себе, а разом з тим і підвладних їм Фрігійців та союзних Македонців.

Коли-б ми навіть і не знали, що Фракійці походять від Пеласгів, то і тоді, на питання: хто-ж були Фракійці, ми відповіли-б, згідно з історичними фактами так: у Фракійців, подібно як і у Пеласгів, ми зустрічаємо силу племінних назв суто слов'янських, поміж якими Геродот знайшов і Русів, і Русинів... Крім того, Фракійці носили чуби, як Українські Запорізькі Козаки! Могили у них робилися насипом, як взагалі в усіх Слов'ян. При похороні покійників додержувались всі слов'янські обряди та навіть наймалися "плакальниці", що проважали покійника співами та голосінням, як це ще й донині є звичаєм в Україні... На бій Фракійці виходили переважно піхотинцями, зброю вони мали слов'янську, що підтверджується всіма древніми істориками.

Отже Фракійці мусили бути Слов'янами. Але тепер, коли ми знаємо науковик праць Апендіні про те, що Фракійці та Македонці розмовляли слов'янською мовою, що підтверджують і

докладні досліді Г. Черткова про Пелазго-Фракійське плем'я, висновки яких переконують нас безсумнівно, що Фракійці були Слов'янами, а отже і Троянці також!

Що торкається слов'янства останніх, додамо ще, що два сини Пріама носили імена суто слов'янські, а саме: Троїл і Дій. Перше ім'я зберіглося у нас на гарматі, що стоїть в Московському Кремлі; друге відоме зі слов'янської мітології. Крім того, військові ігри, які запровадили Троянці як звичай Італійців, були названі Італійцями „Троянці люди“. Тільки потім із слов'янського слова „люди“ сотворили Латини цілком нове поняття, своє „людю“, що означає ігру. Слово Троянці зосталося без змін, але стосувалося не до народу, а до властивості гри. Так само як слово „Швайцар“ — перейшло у нас на дверного сторожа, а не тільки на мешканця Швайцарії...

Розглянемо тепер до якого слов'янського племені належали Троянці.

В троянських володіннях була річка Рса або Раса. Скрізь, де сиділи Русь, ми знаходимо і річку з цим ім'ям. Нинішній Аракс — є древня Рса; згідно з географією того часу там знаходився нарід Рось та країна з тим же самим ім'ям. Пізніше, цей нарід почали називати Скитами, Аракс називався Арабами — Ель-Рас, Монголами — Орсай та Расха, Греками — Раса та Орос. Волга теж називалася Рсою, коли посунулися до неї з півночі Каспійського моря Русь та Унни. Це ж саме ім'я зберігла річка Руса або Порусь в Новгородській губернії, де сиділа Русь Алаунська, найстарша. Річка Рось, що впадає до Дніпра, де сиділа Русь Дніпровська або Поросяне, Руське Море, або Чорне, де була Русь Чорна. Річка Руса в Моравії, де сидять і донішні Русняки. Річка Руса, що є правим рукавом Мемеля або Німана, що називалася цим ім'ям (як каже передання) від загато свого джерела. Понад цю річку сиділи вздовж її цілої течії Русь Алаунські, які прийшли зі старого місця на нове місце, досягнувши нарешті до Балтійського узбережжя. Звідси Русь поширилися вздовж побережжя ліворуч до Русні, яка є нині Фріш-Гаф (згідно з описом Піфеаса), а праворуч, імовірно нагору по цілому заливу, де вона є названа Поморською.

Отже наявність річки Раса в Троянських землях дає нам підставу до висновку, що і там колись сиділи Русь, а тому принаймні частина Троянців була руського племені.

Але звернімося тепер до напису на надгробнім камені Бней. Цей напис є розшифрований та відчитаний п. Воланським вірно, в чому може переконатися кожний, що того бажає, на поміщенім тут як додаток фотокопії з нього. В цьому напису Бней закликає для скорони свого дому та своїх дітей найвище Божество, називаючи його найвищим божеством Русі — Езменом. У найдавніших Слов'ян справді шанували як найвище Божество ЯОМЕНЯ, що мав також і назви Язмена, Яшмуна і Шмуна, а тих, яких вважали його нащадками, називали Ясами, Язами, або Азами. (В назві Ясмень — очевидно є пошана до Ясного Сонця, до Світу, отже до тих властивостей, які посідає і Бог Сонця — Дажбог М.С.)

З того напису можна зробити слідуєчі висновки:

1. Що Бней Троянський був не тільки Слов'янином, але саме Русом.
2. Що і мешканці Трої (Іліона) теж були Русь.
3. Що Язи, або Ази, які вважають себе за нащадків Ясмения Божества Руського, також є Русами.
4. Що Язики, як зменшувальне слово від Язів, мусять також походити від Русів. Це підтверджується ще і тим, що Язики були постійно нерозлучні з Роксоланами, тоб то Русами Алаунськими, або аланними, як це докладно з'я-

совано нами в статті про Русів та Аланів.

Тепер звернімося до доказу тих же самих висновків, але з іншої точки погляду.

В співі про Похід Ігорів, між іншим говориться :

„О Бояне, соловью старого времени! Абы ты сіа плъки уще-коталь, скача славію по мыслену древу, летая умошь подъ облакы, свивая славы оба пола сего времени, рища въ тропу Трояню чрезъ поля и горы”.

З цього тексту ясно, що :

1. Співак Ігоревих походів називає якогось-то Бояна соловієм старого часу, це означає співаком давноминулих часів. Отже Боян або описував тільки стародавні події, або сам на-до ставровинних поетів.

2. Але те, що Боян був сам старовинним поетом, ми бачимо зі слідуєчих текстів: „Скача славію по мыслену древу” та „Боян бо вѣщій аще кому хотяше пѣснь творити, то растека-шеся мыслию по древу”.

Коли перекладемо це на сучасну нашу мову, то вийде в пер-шій реченні : „скачучи соловієм по мисленому дереву”, а в другім: „Боян, бажаючи оспівати когось розпливався думкою по дереву”.

Що треба розуміти тут під словом дерево?

Нема сумніву, що це слово не вжите тут ані як парабола, ані як риторична гіпербола, а є просто вказівкою на те, що Боян писав ще до винаходу папіруса, а через те писав, як то-ді було звичаєм, на деревляних дощечках, на яких писали ко-лись і Руси, згідно зі свідченням Ібн - Ель - Недіма.

Отже Боян був старовинним поетом, бо він писав ще на до-щечках і, можливо, різьбленням та рисами, як це описує чорно-ризець Храбр про письмена Слов'янські. (1) Обставина, що Слов'яни писали карбами та рисами, дає підставу до запитання: чи не належать і клінообразні письмена Персепольські також до старовинно-слов'янських? Бо донині невідомо ім'я народу, вживаючого такі письмена. Але це ще має бути дослідженим.

3. Далі, ми знаходимо в тексті Ігоріади:

„А ты бы сіа плъки ущекоталь...рища в тропу Трояню”

Це означає : коли-б ти оспівав похід Ігорів, то ти оспі-вував-би його так само як і війну Троянську, тоб-то тими ж тропами і фігурами, або тими ж самими солодкозвучними ви-разами.

А тому, що у нас з поем про Трою є тільки одна -- Іліада, ми можемо не тільки припустити, але й упевнено зробити висно-вок, що Боян писав Іліаду.

Помилково, наш покійний історіограф І.М.Карамзін припустив, що слова : „ въ тропу Трояню” означають (в путь Троянів). Чи можна оспівувати щось в будь яку путь?(стежку, шлях). Співають в склад і лад іншого (поета, співака), але не -- „ в путь”. До того-ж і самий правопис говорить, що мова йде про-дось Троянське, а не Троянове. Але й дальший текст Ігорі-ади : „ вступила обида дѣвою на землю Трояню”, ясно каже нам, що мова йде про Іліон (Троянську Землю).

Отже Іліаду писав Боян, а не псевдонім Омір.

Запитаємо себе знову: чи не був Боян тільки перекладачем Іліади??

На це нам відповідає текст Ігоріади в двох місцях: ні !

1. „Летая умошь подъ облакы”, -- ясно каже нам, що Боян, в шуканнях за думкою та виразом її, підносився розумом до

хмар під час своєї творчості, що непотрібно для перекладача, коли вже думки лежать перед ним готові і треба лише слів для перекладу їх.

2. „Боян же вѣщій не Ю соколовъ на стадо лебедей пуцаше нъ свои вѣшіа прѣсты на живая струны вѣскладаше, они же сами князем славу рокотаху” — свідчать в свою чергу, що Боян був натхненим поетом, що для творчості йому непотрібні були сили матеріяльні (фактичні), а вистачало тільки натхнення і струни під його перстами самі славили князя!

На питання: якою мовою була писана первісно Іліада? — рішуче відповідаємо: **н е г р е ц ь к о ю м о в о ю !** Бо Лікурґ знайшов перші вісім пісень її в КЕМІ міста Троянців, побудованім після падіння Трої зруйнованими Троянцями. До того-ж Греки протягом трьох століть від підбиття Трої нічого не знали про існування цього твору. (Іліади). Коли-б Іліада була написана грецьким автором, коли-б вона була тубільною грецькою творчістю, невже-ж могла вона так довго залишатися невідомою для Греків?? В сімох грецьких містах (переважно на території Італії, де мешкали Етрусски М.С.) знайдено по декілько варіантів тих же саих Кемських пісень, які легко могли знайти туди з Кемі, яка була пізніш під владою Греції.

Кожне з цих семи міст претендує на те, що воно було місцем народження Іліади. Як пізніші докладні досліди мови Іліади довели, вона була написана не на однім чистім грецьким наріччі, а на сьоми різних говірках.

Цей факт є безперечним доказом, що знайдені грецькі тексти Іліади були лише перекладами з оригіналу, писаного Етрусською, тоб-то протослов'янською мовою, на якій існувала велика література в перших століттях Римської Держави. (Про це буде ще докладніше подано в продовженні, окремій статті автора під назвою: „Троянці” М.С.)

(Примітка М.Скрипника:

Місто КЕМЬ, на південь від Риму було центром культурного життя Етрусків. Тут існувала Етрусська Академія, в якій виховувалися протягом довгих віків вся „аристократична”, правляча верхівка перших часів Римської Держави, на чолі якої стояли Етрусські княжі династії. Мова цієї Академії була — етрусська. Тут же був і центр видавництва етрусських книжок, як релігійного так і технічного змісту, про які є багато згадок в латинській літературі. Всі ці книжки були потім знищені, після того як влада перейшла до латинських рук.)

З вищеподаних відомостей слідує, що автор Іліади, чи це був Боян, чи „ОМІР” (Гомер) міг бути і не Грек з роду та дійсно він був мешканцем міста Кемі, що підтверджують і самі Греки, кажучи, що слово „ОМІР” (з якого потім зроблено „ГОМЕРА”), не є ім'я співака-автора Іліади, а означає на мові мешканців Кемі (Етрусків) тільки СЛІПЦЯ. Ось в такий спосіб самі Греки твердять, що Іліада первісно була написана не на грецькій мові, інакше не могло-б чуже для Греків слово „ОМІР”, що визначало тільки сліпця, стати заголовком грецького поетичного твору.

Всі повидні аргументи доводять, що привласнення Греками на користь їхньої історії та культури ІЛІАДИ, яка в оригіналі була написана не грецькою, а етрусською мовою — є історичним фактом, на підставі нейтрального, об'єктивного розгляду всіх наявних документів та відомих обставин, що зоркаються написання Іліади...

Продовжуючи наші міркування про мову та автора Іліади, зазначимо, що ім'я КЕМІ, містонародження Іліади не тільки не є чужим слов'янському світові, але не раз повторюється в слов'янських територіях, ось як наприклад: Кем-пно, містечко в Познанській області, Кем-тендей – річка в Іркутську, Кемь – повітове місто в Архангельській губернії, озеро Кемське та річка Кемь в тій же губернії та декілько сел з тим же самим ім'ям.

Тепер візьмем знову для наших доказів Ігоріаду. Ми читаємо в ній далі: „Чили вьспѣти было вѣщій Бояне, Велесов вну-че”

Тут автор Ігоріади називає Бояна, співака Іліади, Велесовим внуком. Але Велес, чи Волос був Божеством у Русів, як опікун худоби (коней та волів). Повстає питання: чи буде Слов'янин, або ліпше сказати Рус, називати Грека чи взагалі чужоземця внуком свого Божества, особливо тоді, коли згадаємо, що Греки мали постійні суперечки з Русами та іншими Слов'янами.

Томуто співець Іліади , тоб-то Боян мусив бути Русом!

Далі в Ігоріаді читаємо:

„Уже бо братіе, не веселая година вьстала! уже пустыни силу покрыли. Вьстала обида вь силахъ Даж-бога внука, вступила (тоб то обида) дѣвою на землю Трояню, вьсплескала лебедиными крылы на синем морѣ, у Дона плещучи; убуди жирня времена. ” Усобица княземъ на поганья погибе, рекоста бо брат брату: се мое, а то мое же; и почаша Князи про малое се великое мльвити, а сами на себѣ крамолу ковати; а погани се вьсѣхъ странъ прихождаху съ побѣдами на землю Русскую”.

Тут автор говорить про тяжкі часи, наводячи як доказ того, що пустелі покрили ті місця, де перед тим цвіла сила народня. Але що-ж він зараховує до пустелі? На це він сам відповідає ясно: „Трояню землю, оклиці синього моря, простори біля Дону, отже Троянські та Руські Землі. Що побережжя Синього Моря були колись заселені Слов'янорусами – свідчать різні передання, що зберіглися в народніх піснях і казках, в яких весь побут східнього слов'янства зосереджувався на Синім Морі, подібно до того як Захід слов'янський концентрувався біля Дунаю . Запитуємо : що примусило його поставити Трою в одну площу (категорію) з Руссю , а навіть назвати і ту й іншу країну „силою Даж-бога внука” , тоб то Слов'яно-русського божества?

Відповідь – виникає сама по собі – слідує: автор Ігоріади визнає Іліон (Трою) не тільки слов'янською, а навіть Руською Землею і це для нього є давновідома й безперечна істина. Для нього і Троя, і Русь були заселені одним і тим же народом, а саме його Руським племенем. Отже Руси були Троянцями, а Троянці були Русами! Але тому, що величезне плем'я Русів не могло все вміститися в Трої, але частина його могла побудувати ІЛІОН, при чому назви Троянці, Дардане, Тевкри, Фракійці і Пеласги не суть властиві імена народів, а тільки загальні (нарицательні), як це ми бачили вище. Отже РУСИ, є племінна назва народу, що населявав Трою. (Варто пригадати , що в „етрусських написах”, досліджених та відчитаних п. Волянським є малюнок юнака, який каже : „ я є ГЕТ РУСЬКИЙ” Як відомо в романських мовах початкове „ Г” стає німим, так що вимова, а потім і письмо зробили з „Гетів Руських” – Етруськів! М.С.)

Приналежність Троянців до Руського племені підтверджується ще й тим, що і Троянці, і Русь мають спільну мітологію, однозвучні, а навіть часто однакові імена, однакову зброю, однакові обряди та звичаї.

Далі автор Ігоріади описує в якому вигляді вступила „обида“ в Землі Руські: до Трої — як „Дева“ — це натяк або на Гезіону, викрадену Іракллом, або на Гелену, спокушену Парисом; на Русі вступила вона (обида — Дева) як вимоги князів на „уділи“ при поділі спадщини, в наслідок чого повставали міжусобиці їх. Тут автор, сполучуючи Русь і Трою воедино, в один нарід, журиться тим спільним лихом, що спіткало їх...

З цього ясно без сумнівів, що Троянці були ніким іншим як Русами!

Далі автор Ігоріади каже: „На сьомім віці Троянським, кинув Всеслав жереб про любу йому дівчину“

Для чого увійшло тут літочислення Троянське в таке-ж саме Руське? Хоч і є важко з цього речення определити вихідну точку літочислення, давноминулого, взятого від Троянців, однак без сумніву можна зробити висновок, що і Русь, і Троянці мали колись-то спільне літочислення, отже це дозволяє зробити той самий висновок, що Троя була Слов'янорусською!

Цей висновок вповні погоджується і з доказами пана Волланського, зробленими на підставі „етрусських написів“, а особливо на підставі напису на надгробнику князя Юнея, де ясно зазначено, що він є Князем Русі.

Крім того, ім'я Юней ми зустрічаємо у Слов'ян, як наприклад Юней-Сільвій, чеський історик 1458-го року. Юней — ім'я булгарське часто вживається й донині у Булгарії.

Не підлягає отже жадному сумніву, що ІЛІАДА, писана протослов'янською мовою (Етрусків) була не тільки у творця Ігоріади на руках (до розпорядження), але й у багатьох інших Русів, що в той чи інший спосіб мали до діла з писемністю. Але наїзди Половців, Монголів, що спричиняли майже загальні пожежі руських міст — були причиною того, що цей дорогоцінний, найстарший пам'ятник народньої слави загинув безповоротно... А втім, якщо-б хтось мав намір розшукувати древній, первісний оригінал Іліади, то він повинен шукати його переважно як вирізбленим на дерев'яних дощечках, або на пергаменті, винахід якого мав місце в Пергамі, побудованім Енесом після приїзду Троянців до Італії...

Та про те не виключно, що могли існувати також і пізніші списки — копії...

Греція, досягнувши верхів своєї просвіти, все-ж не могла дорівняти в своїх літературних творах — досконалу красу невідомого автора ІЛІАДИ — Оміра... Як же можна припустити, що в ті часи, коли вона була майже варварською, поміж Греками з'явився геніяльний майстер — автор Іліади?? Руїна Трої мала місця приблизно в 12-ім столітті перед Різдвом Христовим. Перші грецькі письмена відомі з історії щойно 400 літ пізніше !! Просвіта Греції почалася тільки після падіння Трої. Хоч потім Греки й написали вже самі Одиссею, але вона, не дивлячись на свою пізнішу появу, суха, а подекуди й кострубата, наповнена незграбними вигадками та дуже розтягнена безбарвними описами. Одиссея є зразок грецької поезії, що по своїй якості стоїть далеко нижче Іліади слов'янської.

Це тому, що Слов'янам є більш пиітома поезія, ніж всім іншим народам! Можна, навіть, сказати, що поезія належить до основних складових елементів слов'янської вдачі.

Зрозуміло, що багато стародавніх шедеврів літератури, оригінали яких зникли безслідно в різних лихоліттях, живуть в постаті народніх казок, передань, при чому, звичайно, первісна краса й досконалість оригіналу заховалася тільки в деяких уривках, які особливо легко задержувалися в пам'яті носіїв усного передання...

З історії Греції відомо, що її просвіта та культура почалася далеко пізніше після підбиття Трої. У Трої та інших слов'янських народів Балкану та Італії — Греки запозичили зразки громадського устрою, упорядкованости та просвіти, що відбувалося на протязі майже чотирьох століть, після чого Греки виявили свої великі здібності до дальшого культурного розвитку на базі асимільованих ними старовинної культури та релігійно-філософських скарбів слов'янських народів.

Подібні процеси розвитку та зросту зазнали кілька століть пізніше і західно-європейські народи, просвіта яких одержала багато позитивних стимулів після Хрестових Походів на терени старовинної культури Близького Сходу та Причорномор'я...

М. СКРИПНИК

РЕЛІГІЯ — КУЛЬТУРА

Культура є спроможна творчістю Народу
КЕРУВАТИ ,
коли вона лишається Молитвою Своім Богам!
І тільки той Народ є здібний Людськості
СКАРБИ ПОДАРУВАТИ ,
що на своїй Землі воздвигнув
РІДНІЙ ВІРІ — ХРАМ !

В першій нашій випуску ми говорили про Троянців, як про слов'янське плем'я. Ми обґрунтовували наше твердження на народніх подібностях, паралелях та відносинах і нема сумніву, що при найбільш суворім критичнім досліді цілої старовини, на що потрібні, можливо, десятки літ, знайдеться така сила пояснень цієї справи, що стара схоластична школа історії цілковито зникне і почнуть вірити не мертвим літерам Греків та Римлян, а здравому зміслу та побудованім на нім критичному розгляді. Тоді передання Італії, Скандинавії та Франції вияснять нам багато нового, досі незнамого про Троянців.

Але крім цих майбутніх доказів ми подамо уперед ті факти, які вже тепер відомі нам.

1. Історію підбиття Трої Греками писав Діт, Грек і Дарій, а по другим джерелам Дарет — Фригієць. Обидва вони було са- мовидцями цієї битви та обидва твердять, що Троянці не розуміли грецької мови під час прибуття до їх берегів Язона. Цим ясно доведено, що Троянці не були грецького племені.

Згідно з оповіданнями тих же літописців, Троянці називали Греків „звіронравними“, з чого виходить, що Троянці почували себе культурно вищими за Греків. Археологічні розкопки справді довели, що під час облоги Трої — Троянцям були вже відомі малярство, механіка, комедія та трагедія, в той час як Греки знали лише грабіжницьку війну, її звірства та хиґроші. (Троянський кінь!)

2. Згідно з найновішими дослідями мови, якою написана Іліада, вона не є одним чистим грецьким наріччям, а складається з семи різних говірок. (Докладне порівняння цих говірок в Іліаді робить тепер в Санкт-Петербурзі один дуже досвідчений геленіст, праця якого незабаром буде публікована)

Невже-ж мітичний Омір (Гомер) писав свою Іліаду сімома наріччями?? Можна припустити, що автор, вживаючи якесь певне наріччя вибраної їм мови, вихоплював з інших наріччя тої ж самої мови декілька слів з інших наріччя тої ж самої мови. Все ми поводимось подібно до цього і в руській творі нерідко вживаємо слов'янські, українські, польські та інших наріччя слова. Але це є окремі слова, а не окремі речення, не окремі куплети, і не окремі пісні чи відділи цілого твору, так як це є в Іліаді. Уявіть собі, чим би був руський твір, в яким би Ви знайшли окремі відділи великоруською, українською, білоруською чи польською мовою та деякими іншими слов'янськими наріччями?! Чи Ви-б не сказали, що це не може бути твором однієї особи, що це є компіляція, переклад уривками, по відділам чи пісням чужомовного твору на слов'янські мови!

Знаходячи такі явища в Іліаді, ми примушені сказати, що ориґінал її не був написаний грецькою мовою, та що знайдені тексти є лише переклади ориґіналу на сім різних наріччя, зроблені в різних місцях, де ці наріччя вживалися. Отже, Лікурґ, зібравши всі ці уривки перекладів в семі різних грецьких місцях, склав з них, як тільки було можливо, механічний конгломерат, що не має органічної єдності мови, а тому й не міг бути написаний одним автором.

З бігом часу, коли вже були забуті імена перекладачів ориґі-

гіналу Іліади, був забутий, а може й свідомо замовчуваний факт, що всі ці грецькі тексти були тільки перекладами з етрусського оригіналу праслов'янською мовою. Кожне місто, в якому були знайдені уривки грецького перекладу претендувало на те, що воно є місцем народження Іліади !! Та й дивно, не дивно було забути не тільки імена перекладачів, але й те, що всі знайдені грецькі тексти є лише переклади, бо-ж всі ці грецькі уривки були знайдені вперше триста літ по руїні Трої... Припустити, що події описані в Іліаді, не були писані майже одночасно з тим як вони відбувалися, самовидцями, а далеко пізніше — не можна, бо занадто багато подробиць і деталей свідчать, що автор Іліади був самовидцем описуваних ним подій!

3. Згадані історики Діт та Дарій пишуть, що в Трої були окремі вулиці для кожного ремесла (фаху, заняття), як наприклад: виробництва зброї, котельна, виробництва печей та грубок, шевців, рогожників, кошельна, усьмарна (що в українській мові означає — швецька, виробництво шкір) та інші. Такий же самий розподіл вулиць по фаху знаходимо ми в багатьох інших містах древньої Русі, що є безсумнівним доказом близької спорідненості поміж Троянцями та іншими слов'янами.

4. Діана була богинею полювання у Троянців, так само як і у сучасних Троянцям Скитів та їхніх пізніших нащадків — Слов'ян. Греки — ж називали її (пізніш) Артемідом!

Еней приніс її слов'янське ім'я до Італії. Але коли-б Грек писав Іліаду, то чому він не назвав свою Богиню її грецьким ім'ям?? А тому, що під час руїни Трої Греками у Греків не було ані Діани, ані Артеміди!

5. Бальзамування трупів було відомо та вживано крім Єгиптян тільки у Скитів та Троянців. У Скитів цілий рік волили по всій державі набальзамований труп їх царя. У Троянців тіло Гектора також було набальзамоване та поміщено в сидячій позиції на весь час сумної церемонії, аж до справлення по ньому суто слов'янської тризни...

6. Історики Фрігії та Іліада розповідають, що у Троянців був звичай „плакання” (плачу) по померлим та що за домовиною йшли, звичайно, „плакальниці”, простоволосі, проводжаючи покійника риданнями та голосінням на той світ. Цей звичай існує у нас в Україні і по сьогодні поміж простим народом, що завжди довше ніж горожане зберігає звичаї своїх предків.

7. Ми писали в першому випуску, що поміж синами Пріяма два носили слов'янські імена: Троял та Дій. Але, виявляється, що його-ж сини Самбор та Парис — носили також слов'янські імена, бо Самбор — зустрічається не раз як ім'я Венедських, Моравських і Хорватських князів, а ім'я Парис — це покалічене слов'янське БОРИС, бо старовинні Слов'яне мали дві окремих вимови та дві окремих літери для звуку „Б”, а саме м'ятку й тверду. Буква для твердого „Б” була дуже подібна до букви „П”, так що Геки легко могли змішати їх та читати Парис замість „Борис”... Крім того Греки не мають в своїй абетці літери, що відповідала-б слов'янському звукові та літері „Б”...

До того-ж „Борис” була мабуть епітетна (кличка) назва сина Пріяма, бо його звали теж і Олександр, як пишуть про це історики.

А що Греки написали "Парис" замість "Порис", то це цілком природне явище в мові, бо-ж і самі Руси писали раніш замість Россія — Рассія...

Треба припустити, що це епітетне ім'я дано було Олександрові в той час, коли Греки вимагали повернення вкраденої ним Гелени... Троянці — ж радили йому "боротися", звідти "Борись!", тоб то не погоджуйся на вимоги Греків...

8. Пріям називався раніш Лаомедонтом. Троянці, після викупу його з полону у Греків і прийнявши його знову за царя, назвали його "Пріямь" тоб-то, той, що є прийнятий, взятий в "прийми" або-ж в сучасній мові "приймак". Морфологія цього слова така переконуча-слов'янська, що виключає всякі сумніви про етногенезу Троянців...

9. Під час облоги Трої Руси були збройними спільниками Троянців. Антип привів Русь до Троянців. Він очолював 30 кораблів з різними народами, назви яких в покаліченій Греками мові згучали приблизно як: Руси з Низин, Хорвати, Казари та Русь. Знаючи з історії про ту видатну роль, яку відігравала Троя в торгівлі поміж Причорноморською Руссю та Близьким Сходом і Балканом, можемо з повним правом припустити, що не тільки економічні, але й одноплемінні інтереси Русі та Трої зробили їх спільниками у війні проти інвазії Греків, яка мала не меті захопити в свої руки монополію торгівлі в обох напрямках.

10. Додамо до цього, що італійський нагробок князя Енея ясно каже, що Троянці були Руси. Скандинавські саги (передання, казки) розглянені нами в 4-ім випусці, також стверджують зв'язок слов'яно-руської півночі з Троянцями. Крім того, багато Франків доводили, що вони є вихідцями з Трої, а в тому числі і Франкський герцог Оттон і брат його Бруно, що потім станув Папою Григорієм У-м твердили про своє походження з Трої. А тому що Франки побудували у Франції кілька міст з назвою "Русс-іліон", то вже сама назва свідчить, що місто було побудоване Руссю Іліонською, тоб то Троянцями!

(Примітка М. Скрипника. В грудні цього року, по дорозі з Мантону до Морських Альп я сам бачив назву міста Руссіліон, щось 30 км. від Середземного моря. Тому що Мантон лежить на межі з Італією, географічно Етрускам з Італії було дуже легко досягнути Морські Альпи, які тоді ще небули французької території.)

Але крім того в межах теперішньої Франції, на бувших місцях перебування Франків Ви знайдете ще дуже багато місцевостей, що носять слов'яно-руські назви, як наприклад монастир, відомий в X-м віці під назвою "Родняк" тепер це "Рене у Рус" та багато подібних назв, наведених нами в 4-м випусці.

Додамо ще, що не одні ми визнаєм Троянців за Слов'яно-русів, а також і відомий французький вчений Р. Ш. Левекс (народжений в 1735 році) в своїй книжці доводив, що Латинці завдячують Слов'янам багато корінів своїх слів та що предки Латинців і Слов'ян занадто рано, тоб-то до походження від них Троянців і Венетів поділилися на окремі народи.

Наші далші пояснення та наслідки дослідів будуть поміщені в слідуючих випусках.

Замість передмови.

Згідно зі свідченням грецького письменника Прокопія (УІ вік по Р.Х.) та німецького хронікера Гельмольда (XII вік) Слов'яни вірили тільки в одного Бога Творця та Вседержителя. Це Божество вони вважали двостатевим, тоб то андрогіном (у фізичному відношенні). (Примітка І. Здобута з річки Збруч чотирьохкутна статуя Світовид (Сварога), яка зберігається в Університеті в Кракові, подає його з чотирма обличчями, а на одній зі сторін з жіночими грудьми.)

Він посідав дві необхідні для продовження роду властивості: дуада в монаді, плюс і мінус, фаллус і ктеїс, Рід і Рожениця), - чоловічу й жіночу стать. Ці властивості були керовані Світлим Розумом Благим (тріада в монаді в духовному відношенні), при чому під впливом матріархату, що панував в сивій давнині, коли жінка, а не чоловік були головами родини, перевага давалася його жіночій статі.

Цього Єдиного Бога Творця вони називали просто Богом, Прабогом, Сва-Богом (Чехи, т. є Все-Богом), або Сва-Рогом, а також і різними іншими іменами: Великий Дід, Слава, Світозор, або Світовид, Володимир, Один, Троян-Триглав, Рід-Рожаниця.

В старовину слово „РІГ” було синонімом слова „могутність, сила” (приказка: „були роги, та повідбєрали Боги...”). „СВА” - тоб то „ВСЕ”, зберіглося в сербській та інших слов'янських мовах, додано до „РІГ” в жіночій роді, знов таки під впливом матріархату. Згідно з цією теорією „СВА-РОГ” означає: Всемогутність, Всесила.

Деякі філологи виводять слово „Сварог” від санскритського „Свар” - неба. „Сварга” - небо Індри, етер, - значить також Бог Сонця (згідно з Шафариком).

Ті ж самі вчені вважають імена й інших слов'янських Божеств і навіть саме слово „Бог” не слов'янського походження і, в своїх спробах пояснити їх значення, риються в санскриті та в пам'ятках старовинної Греції, Індії та Єгипту.

Теорія про походження слів „РУСЬ”, „руський” і „слов'янин”, „слов'янський” від імені Божества Сварога-Слави,

(„слав" – кажуть деякі вчені це те саме, що „сваль" тобто людина, яка походить від Сонця) не буде слабшою за інші відомі теорії про цю справу, бо всі вони досить туманні, всі ще не доведені, отже тільки припущення...

Згідно з цією теорією всі Слов'яни суть і Русичі (ось як Чехи, Поляки, Сербі і т.д.) тому що вони носять дві назви: а) від СЛАВИ і б). від Сва-Рога. Всі вони, повторюєм, є і Русичі, Руси або Роси, як їх в старовину називали чужі письменники, тоб то двохстатєвого Божества Сва-Рога і Слави. „Руси" або „Роси" те саме що й „роугси" або „рогси" від слова „РІГ", або „РОУГ", бо „оу" вимовлялося як один згук, щось посереднє поміж О та У .Свистячий згук не терпить в слов'янських мовах згук гортанного і відміняє його в свистячий або шиплячий згук, напр. Чех – чеський...

Через те від коріня „РІГ" (або „роуг") „бог" або „боуг" „вол" або „воул" так як ця вимова ще заховалася в польській мові -- ця переміна буде: рогс – росс, роус, або ругс – русс, рогський – російський, роугський – роуський, або ругський -- руський , тоб то кріпкий , міцний. ,

Як і в усім іншій ,напр. у власних іменах: Святослав, Світлана, Дзвономір і т.д. і тут не обійшлося без поезії. Нарід , поет по своїй вдачі, назвав себе могутнім і славним! Під впливом матриархату, як сказано вгорі, перевага давалася жіночій статі, в даному випадкові СЛАВІ , звідси й слова: „Слов'яни – слов'янський" (це покалічено українським правописом ! М.С.) являються загальною, всеохоплюючою назвою племен, що походили від єдиного колись то Роду, з цією назвою. Про цю перевагу свідчать жіночі імена двохстатєвих Божеств, які зберіглися досі, в той час як чоловічі імена загубилися і згадуються тільки в піснях. (Д.Шеппінг в своїй книжці „Опыт о значении Рода и Роженицы" , Москва 1851 , пише: „Можна позитивно сказати, що кожне ім'я або особа чоловічої статі (Божества) мало в нашій миті відповідну жіночу істоту, напр. Жив-Бог – Жива, Купало і Купальниця, Рід і Рожениця і т.д.

ЯРЬ (на Лемківщині так звать весну) залишилася – Ярило загинув, Осень -- Озим, Зима – Коструб, Ляля – Люль, Лада -- Велес, Хмара – Перун (Його іменем клянуть в Галичині) і т.д.

Напевно відомо з літописів та „Слова про Похід Ігорів“, а також інших писемних пам'ятників, що Русичі вважали себе і називали себе „Дажбожими внуками“, тоб то Божими дітьми, нащадками Сонця!

Ця обставина подекуди підтримує теорію походження назви „Руський“, тоб то могутній, від Божества „Сва-Роуга“, тому що Дажбог був той же самий Сва-Роуг в його прояві в природі як Світ і Тепло Сонця!

Про Славу, як Богиню, нічого не говориться в тих пам'ятках, які зберіглися. (У „Влес Книзі“ дуже багато уваги надається постаті Матір-Сва-Славі, яка в постаті Жар-Птиці грає надзвичайно важливу роль в житті Русичів! М.Скрипник) Приспів „Слава“ зустрічається в колядних, гральних співах.

На Русі співають прадавні пісні, в яких згадується слово „Слава“. Через те деякі вчені твердять, що Слава була дійсно Божеством — Великою Богинею, якій Слов'яни поклонялись як і єдиному Богу — Творцеві. В Галичині існує приказка: „Куди хліб — туди й Бог“. А Сербо-Хорвати говорять: „Куди хліб і слама (солома) туди й Слава!“

В Сербії донині святкують загально-національний День Слави, а крім того кожна родина раз на рік святкує свій власний День Слави, подібно до того, як на Русі святкували в кожній родині День Роду-Рожениці. Твердження, ніби-то якась-то Слава була десь-то Царицею Народу, що називався згідно з її ім'ям „слав'янським“, треба відкинути як казку...

Один зі старовинних арабських письменників згадує, що чув на Русі часто повторюване слово „Слава“. Це пригадує часто повторюване в руській частині Галичини на весіллях слова „ЛАДА“. Лада — те ж саме, що й Слава, як годувальниця всіх тварин і через те буде логічніш віднести Славу до ряду небесних Богинь, а не до земних цариць.

Тому що Слов'яни вважали свого єдиного Бога істотою далекою та неприступною, вони — поети в усьому — шанували його в зрозумілих їм проявах його в природі, ось як Сонце, блискавка, вітер, дощ і т.д.) і цим його проявам вони давали відповідні поетичні імена, які згодом потроху ними персоніфікувалися та станули іменами ніби-то відокремлених Божеств — Сварожичів, або „Прибогів“ в протилежність до Творця — Прабога — СВАРОГА.

Ці Прибоги були тільки виконавцями волі Прабога призначені їм праці в Білому Світі взагалі і на Землі зокрема.

Творцями вони не були. Отже в проявах світу й тепла Сва-Рог був у них Дажбогом. (Примітка 2 : Вислів „дажъ” і „даждь” дискусійні. По санскриту „дажъ” значить „білий”, отже „Дажь-Бог” — є Білий Боґ , або Білобог. Даждь — податель. В Галицько-руських обрядах зустрічається приспів „ ой, дай Боже ! ”, „ Ой дай Бог ! ” , що говорить на користь „Дажбогові”...

Філологи порівнюють слова „Хорс” з персидським словом „хоур” , або „хор” тоб то кінь, або сонце, бо ж Перси уявляють собі Сонце в постаті коня, що мчить в даль...

Вчені припускають, що Дажбог персоніфікує (уявляє) літнє, а Хорс — зимнє Сонце) .

Отже в проявах Огня і Води — Перуном, Чорною Хмарою, в проявах повітря — вітрів — Стрибогом, як Подателя матеріальних благ — називали його Волосом або Велесом (тому що в кочовім побуті Волос — Скотина вважалася майже єдиним джерелом багатства. Як той, що дбає про рослини, як годувальник всіх земних тварин і той, що тримає лад в природі іменували його Ладом , Ладой; як веснянє оживотворююче насіння сонце — він був Ярилом, як літнє сонце — Купало, Божество урожаю та зрілих плодів.

Що Господь — Творець вважається далеким і незбагненим, це можна спостерігати й нині. Простим людям ближче наприклад Христос, Пресвята Діва, Св. Микола, або хто небудь інший зі святих, які жили на Землі і образи яких вони бачать скрізь ніж далекий і незримий Господь-Творець, образ якого їм не показують... Трьохкутник з оком (як символ Божества, яке все бачить) провидіння усередині — простим умам нічого не говорить. Молитва простолюдина до Господа мимохить спрямовується через посередництво цих зрозумілих йому святих осіб, які жили на землі і як люди страждали. Цим Святим він по своєму людському розумінню передає прохання та подяки з приношеннями — жертвує лампади, свічку, гроші, або приносить інші подарунки. Прибоги, земні працівники та представники Великого Божества були у Слов'ян до прийняття християнства тим же, чим тепер у них являються Святі Церкви, після прийняття християнства. Вони їх — Прибогів — мимохить шанують язичеськими співами та дохристиянськими обрядами, які вони донині

відправляють, лише замінивши їхні язичеські імена — християнськими: Перун — Св. Ілля, або Св. Микола, Купало — Св. Іоан Хреститель, Велес — Св. Володимир або Св. Влас і т.д.

В уявленнях Слов'ян цей єдиний Бог Творець і Вседержитель був і єдиним Начальником — Князем свого Сонечного Господарства Білого Світу та небес так само, як у них старший в роді вважався в старовину єдиним господарем, начальником-князем цілого Роду або Задруги та їх майна. Вони — Слов'яни молились тільки йому — Богові — Творцю і ті приспівували, що зберіглися: „Сяй, сяй Боже!“ , „Слава Богові на небі!“, „Благословен Господь дітей своїх!“, „Славен еси наш милий Боже на небесі!“ та інші відносилися до нього і співалися для нього. Але Свята з іграми, танцями-хороводами в богалиссях (гаїлками в гаях) були сполучені з приступними й зрозумілими людині проявами Божества в природі, тобто з Прибогами!

Згідно зі свідченням Прокопія Слов'яни вірили, що Сварог залишив Білий Світ і Землю (імовірно після гріхопадіння „дідьків“ і людей, які покликали до себе „Чорну Пітьму“) але в своєму милосерді, щоб Білий Світ не став відразу Чорним — залишив їм Сварожичів (Перуна, Дажбога, Мокош та інших). Перун був в уяві народу найбільш могутнім і немовби стояв на чолі всіх Прибогів-Сварожичей, ніби-то Замісником Бога. Через те руські Князі-Рідновіри, при заключенні договорів з християнською Візантією, клялись Богом і Перуном, а також і Велесом. Договори були військово-торговельні.

Князі клялися Богом, тобто Сварогом і в додаток Перуном, як княжим і дружинним Богом війни, і Велесом, якого руські купці зробили своїм заступником і Богом торгівлі.

(В договорі Святослава (Лаврент. Літопис) говориться: „Да имеем клятву от Бога, в него же веруем, в Перуна и в Волоса, скотия Бога“...)

В договорі Ігоря читаємо: „И иже помыслит от страны русския разрушити ... да не имут помочи от Бога, ни от Перуна... Аще ли же кто переступит се ... да будет клят от Бога и Перуна...“).

Єдиному своєму Богові Слов'яни приписували тільки позитивні, благі властивості, тобто СВА-РОГА вважали вони світлом, теплом, любов'ю, добром. Від'ємні (негативні) влас-

-тивості приписувалися ними іншим — злим силам, представникам пітьми (темряви), холода, ворожнечі та всякого іншого зла. Слов'яни стреміли в своєму житті пристосуватися до свого Бога та були, згідно зі свідченнями чужинців (і залишилися такими ж і донині!), найбільш релігійним, мирним і богоносним народом в світі.

Німецькі літописці, сучасники загинутих (від німецького геноциду М.С.) балтійських Слов'ян, писали про них: „Нема на світі народу добрішого й гостиннішого за Слов'ян". Це їхня доброта, миролюбність та відраза до війни, гвалту (насильства) та грабунку і були приводом і причиною, що інші — хижачькі, тигрові народи, які займалися тільки військовим ремеслом та розбоєм легко підкоряли й винищували їх.

Для пошанування свого Бога Слов'яни створили цілу низку свят, тісно пов'язаних з сонечним циклом і чудові святочні обряди, які склалися з молитов, жертвоприношень, гадань та ігрищ. Обряди та форми богослуження були однакові у всіх Слов'ян. У всіх племен була та ж сама релігія, ті ж самі Божества, хоч і з відмінними назвами. За винятком прибалтійських Слов'ян, які постійно стикалися з чужими народами, які мали храми та духовенство, та перейняли від них ці установи — східні (руські) та південні Слов'яни (думаємо тут про протонаріддя) не мали ані храмів, ані жреців, ані статуї Богів (ідолів). Керівництво в молитвах і обрядах належало старшинам родів або „задруг", то б то патриархам або головам родин. (Примітка М.Скрипника : У Влес Книгі не раз згадується про „храні". Доц.2І пише: „... і се храні Богам ставимо і городимо стіни дубові, і за ними часто по другій стіні і там хранимо Богів наших подобі. Многі маємо храні: у Новім Граді на Волхову-ріці, маємо у Києграді по Боголісах, і се маємо на Волині дулебські храні і на Сурожі на морі Сурськім і Синім..." Припускаю, що і слово „храм" є покалічено з „храні", яке слово чудово передає назву будинку, де „хоронять" (хранять) подобі Богів. З того виходило б, що всі європейські народи перейняли це поняття „храму" від Слов'ян, їхнього слова „хрань"!)

Тому що Слов'яни вважали цілий світ Храмом Божим, то їхні богослуження відбувались під одвертим небом, в так званих

„Боголіссях“ („святих гаях“) — у вибраних, красивих дібровах з вільним місцем для молитов, зборів та ігр, з великими, тінистими деревами (переважно дубами, як деревами Перуна) (У сербській мові дуб зветься „грм“, а дубові ліси „грмики“, отже є безпосередній зв'язок з проявами Перуна — громами!)

Крім дубів були у великій пошані і липи, як дерева Лади. Всі ці дерева служили як охорона (захист) від сонечного проміння та дощів під час богослужень, що практикується і нині на випадок богослужень під одвертим небом. Часто ці мольбища знаходилися близько води (річок, озер, джерел) для вигоди учасників, тому що деякі святочні обряди продовжувалися цілі дні й ночі.

І молитви богослужень, і обряди були овіяні поезією та музикою, тоб то віршами та співами, рівним яким нема в цілому світі. Слов'яни — поети та музики — по своїй природі і все їхнє дохристиянське буденне життя, весь побут і всі їхні вірування та погляди на природу були поетичні. (Примітка М.Скрипника : дивись три томи праці А. Афанасьєва : „ Претическия воззрения Славян на природу“ .)

Богослуження відбувалися , (якщо порівняти їх з тими, що відбуваються донині під одвертим небом в селах) в слідуючий спосіб: У самого дуба чи липи, або біля джерела стояв патріарх Роду або найстарший з селища. (Коли не було дерев чи джерела, то для порядку ,щоб встановити центр та межі — ставили просто стовп або клали камінь.)

Патріарх керував богослуженням. Всі учасники розділялися на чотири частини, які складали зірку з чотирьма кінцями. Центром цієї зірки було дерево, або ж джерело, чи камінь або стовп. В першій — чоловічій частині — стояли в перших лавах старики по віку, роками вниз, за ними йшли молодші віком, також в лавах аж до наймолодших господарів, з родинами з хлопцями-юнаками.

В другій — жіночій частині на протилежнім від чоловіків боці , стояли жінки, починаючи від бабунь, згідно з віком вниз до наймолодших одружених з дівчатами та немовлятами.

В третій частині, юнацькій, стояли в перших лавах у дерева юнаки — підлітки, за ними старші віком, роками вверх, аж до зрілих парубків.

В четвертій частині — дівочій — на протилежнім боці від

юнацької частини стояли дівчата, за ними йшли старші віком, аж до зрілих віком, що „у порі стали” — тоб то могли виходити заміж!). Змішування чоловіків і жінок чи хлопців з дівчатами під час молінь не дозволялося. Під час богослужень всі стояли -- сидіти заборонялося.

Розташовані в такому порядку біля дерева Рідновіри спочатку молилися — кожний окремо — складуючи молитовно долонь до долоні. Молилися просто й щиросердно, як діти і молилися Богові не як раби до пана, а як діти до рідного Батька, якого безмежно любили, якому вірили без застережень і якого не боялися, бо Він був безмежно добрим !

Існувало багато молитов, які передавалися з уст в уста, з роду в рід. В цих молитвах постійно вживалося слово Бог, часто в пестливій формі: „Боженька”, з прикметниками : „милий”, „добрий”, „милосердний” і т. п. Молитві були : прохальні, вдячні та хвалебні. Після особистих молитов слідували спільні молитви, які починав патріарх Роду, а після закінчення їх були на черзі співи. Співали дружним хором, з підголосками, всі присутні від малого до великого, під заспів назначених старшиною Роду заспівувачів, подібно до грецьких канонархів. Кожне свято мало свої окремі співи.

Звичай всенароднього молитовного співу перейшов на Русі в християнську церкву під ім'ям „самоїлки” (?). В Галичині та на Закарпатській Русі він зберігся скрізь досі: вся обідня та деякі співи зі заутрені та Вечерні співаються всім народом, всіма присутніми так само як це було в дохристиянські часи, коли рідновірні співи співалися в святих гаях (боголіссях). Для викорення рідновірних святочних молитовних співів, після запровадження християнства були на їх місце створені, на кожне свято окремо, християнські церковно-народні співи, зібрані пізніш в книжці, що називалася „Богогласник”, з музикою до кожного співу. Деякі мелодії в цьому збірнику дуже старовинні, отже можливо, що їх співали ще в рідновірних гаях з відповідним текстом. Ці церковно-народні співи, окремі на кожне свято, співалися в Галичині ще в минулому столітті. В теперішній час вони співаються ще на Різдво („коляди” християнські поруч з „колядками” дохристиянської релігії), на Великдень („Брусаліме світи понад зорі”), на Зелені Свята („Всі тя хори”) та загальні,

з яких найбільш улюблені та поширені були : „Пречиста Діва, Мати Руського Краю” , „ О, Всепетая Мати” та інші.

В минулому столітті ще суворо дотримувалося в Галичині відокремлення чоловіків і жінок в храмах. Жінки стояли в так званих „бабинцях” (притворах) позаду чоловіків, які займали середню частину церкви поміж притвором та солеєю. Тоді дотримували також і порядок старшинства по віку: старі стояли спереду, молодші позаду.

Після молитов та співів в богослужінні, родини з'єднувалися та розміщувалися навкруги негасимого вогнища Перуна, до котрого приносилися жертви Богові. Спочатку жертвував від себе кожний окремо, як це робиться й нині з пожертвою свічок, лампадок та інших подарунків. Тому що наші пердки не знали ані ікон, ані статуї, то замість свічок чи лампадок, вішали на деревах, кидали в воду чи вогонь в жертву Богові: хто мірку зерна, хто крашанки, хто моток (жмут) пряжі, чи шматок гарно гаптованого полотна, хто овочі, хто пахучі трави, квіти і т.п. Крадіжки та злодіїв на Русі (та й взагалі в усіх Слов'ян) не існувало і повішені на вітах в святім гаю річі висіли ,поки жертводавці не зняли їх. Більш цінні річі брали додому, як озвячені, а інші, після зняття з дерева, кидали до огнища або в воду. Це були індивідуальні жертви.

Загальні жертвоприношення виконувалися старшиною Роду. Такі жертви називалися громадськими, від цілого Роду, задруги чи селища: віл, два вола чи більше, залежно від розміру громади. Цей звичай зберігся донині на Русі та у інших Слов'ян, під ім'ям „громадського свята”. Жертви громадсько-приватні, напр. курка, півень, голуби, баран і т.п. від кожного двору приносились в жертву також біля огнища (Перуна). Тварин та птахів різали, жир та кров кидали до огнища, голови вішали на вітах дерев або стовбях , а м'ясо споживали. Яловичина варилася в громадських кітлах або смажилась в Перуновім огнищі та на допоміжних кострах та розподілялася поміж родинами. Кури, вівці і т.п. з'їдали ті, що принесли їх.

Під час жертвоприношень відбувалася ворожба. Ворожили по печінці забитих жертв патріарх зі старшими про справи, які торкалися цілого Роду: який буде врожай? Чи буде мир, чи загрожує війна та напад з боку ворога? Чи є небезпека пошесних хвороб для людей та худоби?

Крім того кожний ворожив для себе окремо про свої сподівання та бажання , про свою особисту долю.

Були тисячі способів ворожби. Ворожили по напряму подуву вітра, по хмарам і по іншим явищам природи. Одружені мали свої , а дівчата та парубки відмінні способи ворожби. Зірвана вітка з листям, жмут трави, пелюстки квітів були улюбленим способом ворожби. Зриваючи по черзі листя з вітки або пелюстки з квітки, викидаючи зі жмені трави стеблинки , казали : „ Так" -- " Ні ! " або „Буде!" , „Не буде! ", себ то чи сповниться бажання, чи ні. Останній лист чи пелюсток -- опреділювали вислід ворожби. Парубки та дівчата ворожили про наречен та наречених : „Дівчина! -- Вдовиця ! Молодець, Вдовець " . Ревіння худоби, мекання овечок, співи птахів, гавкання псів (з якого боку гавкає пес, з того боку прийде і наречений -- так ворожать дівчата після Святої Вечері на Коляду) парне чи непарне число кроків або річей перед очима, або захоплених в жменю зернят чи оріхів, всі прояви природи, всяка подія, кожний випадок мали свій змісл і значення при ворожбі.

Ворожба була обов'язковою , обрядовою частиною свят. Ворожба під час свят була віщою і -- згідно з народнім віруванням -- вони збувалися, були більш вірними, ніж в будні. Більшість цих методів ворожби (що зуть тепер забобонами) вберіглася до наших днів. І нині ворожать ще майже в кожне свято: на Різдво Христове (бувше свято Коляди) , на Новий Рік (бувше свято Велеса) , на Йордань (бувше свято Лади) , на Великдень (свято Дажбога) , на Св. Юрія (свято Ярила) на День Троїци (Зелені Свята - Русалії) на Св. Іоанна Хрестителя (свято Купала) і т.д. особливо ж від передодня Св. Андрія по день Св. Миколи (13 -19 н. ст. грудня -- свято Перуна) коли, між іншим, плють на воду розтоплений віск або олово.

Після жертвоприношень, бенкету (учти) та ворожби слідували забави та ігри юнаків та юнок. Старі чи літні особи розташовувалися зручніш в гаю та з увагою і насолодою стежили за іграми, які по тодішнім часам уявляли з себе надзвичайно цікаві вистави (видовища) , що містили в собі: театр, музику, балет, цирк, спорт (боротьба різного роду) та змагання і т.п. Спільних ігр хлопців з дівчатами тоді не було.

НАРИС СЛОВ'ЯНОРУСЬКОЇ МІТОЛОГІЇ

Ясно, що при обмеженім місці, яке стоїть до розпорядження нам для цієї публікації в Жар Птиці (?), ми можемо сподіватися викласти нашу тему тільки в загальних рисах і не без труднощів...

Почнем з того, що професор Колумбія-Університету Олександр КРАПШ установив свою систему ідентифікації для Універсальної Мітології. Його система цілковито матеріалістична та не задовольняє вимогам навіть при вивчанні антропоморфних релігій, ось як антична Греко-Римська Мітологія, бо вона коває по поверхні персонажа Божеств, не виявляючи їх внутрішнього, духовного змісту. Це спричиняє лише обмежене розуміння істоти цих Божеств. Якщо ще можна більш-менш говорити про "знак рівності" поміж Зевсом та Юпітером, то навіть і в цьому випадкові пояснення цього факту треба шукати у взаємопроникненні двох сусідніх релігій. Зокрема, Римляни, в релігійнім відношенні були під впливом Древніх Греків - (Еллінів). Виводити з цього окремого факту загальне правило для Універсальної Мітології не можна. Для східних релігій така система проф. О.Крапша цілковито неслухняна. Сам вельми-поважаний професор плутає Перську релігію Зороастра зі "Заротустром" Ніцше, що видно з французького перекладу його книги "Універсальна Мітологія" видавництвом "Пайо" в Парижі, в році 1930. Якщо це не є друкарською помилкою, то це надзвичайно прикрий факт.

Поміж Олімпом Греків і слов'яноруським Сонмом Богів - звігу (подібности) нема. В той час, як Римські та Грецькі Божества вмішуються в життя людей, інтригують, володіють смертними жінками, від яких рождаються напів-Боги, герої - в слов'яноруським Сонмі Богів функція Божества полягає в першу чергу в пильнуванні за правильним перебігом космічних процесів, закономірністю змін явищ природи, які пов'язані з постійним "обертанням кола часу" та визначають підстави не лише людського життя, але й гармонійний симбіоз "космогонії"!

В особисті деталі людського життя Божества Слов'янорусів не вмішуються! Сварог (або Істварог Влес-Книги) - є Батьком Божеств, які є його дітьми, а Слов'яни - Дажбожі Внуки.

Таким чином Батько-Істварог являється Прадідом Слов'яно-русів, а всі разом: Істварог, Перун, Дажбог, Яро, Купала, Сивий, Овсеня та інші, кожний внук Сварожий та правнуки Слов'яно-руси належать до Божественного Роду? (Дивись бібліографію)

Тому то Слов'яноруси не мають почуття страху, не мусять тремтіти перед Богом-Батьком, бо Він є їх Прадід. Діди та Прадіди, Шури та Пращури з Сонму Богів приходять на допомогу своїм правнукам на підставі універсального, скрізь діючого почуття спорідненості, дружніх взаємовідносин в людській родині, як вияву біологічно-духовної організації на захист та розвиток життя. Так уявляють собі Слов'яноруси Космічні Закони Божественної справедливості, що керують всесвітом з „ПРАВИ“.

Про „Дажьбожих Внуків“ сказано й в „Слові про Похід Ігоря“, і слова ці відносяться до Слов'янорусів.

Коли ми порівняємо поняття „Бога-Батька“ у Римлян та Греків, а особливо у Гебреїв з повизим розумінням Бога-Батька Слов'янорусам, то побачимо глибоку, ґрунтовну різницю в релігійно-філософській свідомості. І Бгова, і Зевс та Юпітер символізують по сузі принципи СУДДІ людського роду, який має право й можливість КАРАТИ ті людські вчинки, які в той чи інший спосіб викликають ГНІВ чи ОБРАЗУ Божества... При цьому мотиви Божої Карі не завжди керуються суто об'єктивними принципами ПРАВА чи СПРАВЕДЛИВОСТІ, а у великій мірі залежні від спеціальних персональних відносин поміж Божеством та Його вірними... Наприклад, ідея „вибраного народу Божого“ — до розпорядження якого призначені як „гої“ всі інші народи — є релігійно-філософським абсурдом і злочином... А Римсько-грецькі поняття про „рабів“ які призначені на втримання галапасних, рабовласницьких „держав“ як безправні „плебеї“ — є так само аморальна соціальна концепція, що протирічить законам космічної справедливості...

Натомість у Слов'янорусів є точно визначено взаємовідношення поміж Божеством та Його вірними і цей зв'язок — себто „релігія“ — є побудована на спорідненості з Богом-Батьком, Істварогом.

В різних старих документах ми зустрічаємо як „Велесових внуків“ музик, співаків, лікарів, чарівників або чаклунів. Про них гадується і в „Слові про Похід Ігоря“ і в літописях.

Але Діди й Прадіди земні й небесні зливаються во єдино в ІСТВАРОЗІ-БОЗІ — БАТЬКОВІ.

Поруч „головних" Богів існувала безліч і менших Божків, які були однак лише еманациєю (виявом) божественної присутності в усіх проявах життя і ніяк не можуть служити доказом ніби-то політеїзму (многобожжя) Слов'янорусів.

Назвемо тут наприклад „Дідьків" Карпатських Українців, або „Вяшків" „Вяшат" (божків, що ховаються за мурами та шарудіють по кутках) або „домовиків", „погрібників", „горішніх" – тоб то тих, що живуть під дахом. Всі вони можуть пустувати, але зла людям не роблять... Автор сам в дитинстві чув безліч оповідань на цю тему не лише в народі, але й дома, від старої Прабки Варвари, яка була нянею ще в мого батька. Всі розповідали, що малі Божки стережуть майно господаря і шкоди чи зла людям не роблять. Тим більш і Великі Боги, що належать до „Праві" – мали на увазі тільки добро й допомогу людям. Винятком з того був тільки Чорнобог та його слуги: Мора – Мари, подружжя смертної пари, які нападають на людей спричиняючи хворобу. Остання здається якимсь блідим демонічним початком зла. Однак, ні Мор-МАРА, ані Хвороба самі без дозволу Дажбога або Вишняго нічого вчинити не сміють...

Слов'янорусів зараховують до народів індо-європейського коріння. Про санскритські коріні руської мови говорить ЦАЛЬ в своїму словнику, в передмові. Це дозволяє припущення, що можливо є відшукати не тільки лінгвістичні, але й інші зв'язки з Пракритом та Санскритом. На такі можливості вказував авторові і його вчитель, магістер історичних наук Тихон Петрович ПЛОПОВ. Можливість таких зв'язків підтвердив і проф. Д.Петр. ВЕРГУН, і проф. Любор НІДЕРЛЕ, обидва в Празі. Автор шукав такі зв'язки та, здається, знайшов їх в своїй праці під назвою: „Ріг Веди та дохристиянська релігія Русів". На допомогу нашій праці, з якої навожу найкоротший конспект, автор шукав поради і в працях спеціалістів, перелік яких знаходиться вкінці даного „Нарису Слов'янорусської Мітології".

(Примітка М.Скрипника: Новітні дослідження об'єктивних науковців привели до слідуючих висновків: припущення про існування „індоевропейського" народу, який говорив „індоевропейською мовою" не може бути підтверджено історичними фактами.

Колискою Арійців, які принесли до Індії „Ріг Веди" та підстави санскриту – була Русь-Україна, над Чорним Морем.)

СЛОВ'ЯНО-РУСЬКА МІТОЛОГІЯ

ПРЕЛІМІНАРІЇ :

- I. СЛОВ'ЯНО-РУСЬКІ НАРОДИ НАЛЕЖАТЬ ДО ІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ РОДИНИ НАРОДІВ. (Загально визнана наукова гіпотеза)
- II. В САНСКРИТСЬКІЙ МОВІ БАГАТО СЛОВ'ЯНОРУСЬКИХ КОРИНІВ. (Дивись передмову до словника ДАЛЯ, СРЕЗНЕВСЬКОГО)
- III. НАШЕ ТВЕРДЖЕННЯ: ЯКЩО ДВА ПЕРШИХ ПОЛОЖЕННЯ ВІРНІ -- МУСЯТЬ ІСНУВАТИ ТАКОЖ РЕЛІГІЙНІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ.
- IV. СВЯТОГІР-БОГАТИР ,наприклад,ЯВЛЯЄТЬСЯ ВТІЛЕННЯМ ДОХРИСТИЯНСЬКОЇ РЕЛІГІЇ,АЛЕ ЙОГО ВЛАСТИВОСТІ НЕ Є ПОДІБНИМИ ДО ГЕРКУЛЕСА,ТОМУ ЩО ГЕРКУЛЕС Є ГЕРОЕМ НАПІВБОГОМ,А СВЯТОГІР Є С В Я Т И М, БУДУЧИ ДАЖБОЖИМ ВНОУКОМ,ЯК КОЖНИЙ СЛОВ'ЯНОРУС. (Святий -- діє в галузі духовного життя,а Герой -- фізично-матеріального.)
- V. В Руськім Народі заховалося багато приказок,пісень, легенд та переказів,на підставі яких можна твердити про ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ РЕЛІГІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ.

ДОКУМЕНТ - СОЛДАТСЬКИЙ ЛИСТ ДОДОМУ.

Авторові довелося писати багато листів від солдатів зі фронту до їхніх батьків чи родичів. Ці листи мусли мати певну ф о р м у та коли вони не відповідали їй ,то солдати такі листи бракували,кажучи: " цей лист є пганим,треба писати так,як Діди писали!" Такий гарний по ф о р м і,архаїчний лист зберігся у нас і ми подаємо його з відповідними поясненнями.

"Дорогі мої Батьки : Ганна Івановна та Кузьма Петрович!
Кланяється Вам син Ваш рідний з війни ,з чужої Землі Галицької від білого лица до сирої Землі -- низький поклін ! А ще кланяється син Ваш Іван Кузьмич Петрові Кузьмичу ,братові рідному від біла лица до сирої Землі,низький поклін.Ще кланяється син Ваш Іван Кузьмич дружині брата Явдосі Петрівкій ,синкам їхнім,а Вашим внукам Івану Петровичу (немовля) Гаврилу Петровичу (дитина двох років) та донці Олені Петрівні від білого лица до сирої Землі -- низький поклін... (Далі ці формули повторюються в привітах до родичів,сусідів,односельчан з доповненнями,ось як:

„ до сирої Землі-Матері Рожениці ,могутньої Матері нашої”.

„ Дай Боже д а ж д я в полі ,руда в небі (Рудра- рудий) аби все дозрівало в потрібний час...”

„Дай Боже багато літ прожити, в яру (на весні) Землю орати, в р у д у (літо) -- хліб жати ,в осені - святкувати!”

„А ще один поклін Рідній Матері, благословення якої зі мною повік нерушиме”... А ти Мамо, не горюй, Господь все знає. Молися до Нього за всіх нас солдатів армейських, моли БОГА, ЗЕМЛЮ, СОНЦЕ, моли ЗІРКУ РАНІШНЮ ТА ВЕЧІРНЮ, аби нас хоронили від лиха... Нехай Тобі-Мамо - Сонечко всміхнеться, нехай Тобі Зоря Ранішня СЛОВО СКАЖЕ, а я син Твій ще раз Тобі кланяюсь низько-низько від білого лица до сирої Землі...”

Не всі солдатські листи були подібні до цього, однак, в загальних рисах, вони нагадують листа солдата Івана Кузьмича ПАВЛЕНКА. Ми вважаємо цей лист документом великої вартості!

В нім заховалася тисячелітня обрядова та релігійно-моральна традиція дохристиянської Русі, ціла космогонія та світогляд, що керували духовим життям наших далеких Предків.

Хоч ці „формули” солдатських листів були загально відомі, але наука так і не зацікавилась поясненням їхнього змісту.

А між тим в цих листах ясно говориться: „ від білого лица до сирої Землі-Матері”. Значіння цього виразу є таке:

„Я, людина Білої Раси , що врятувалася від Потопу (дивись ассіро-вавилонські легенди про „людину-рибу”) сповідаю (визнаю) подружню Пару : СОНЦЯ (Сурі) та Великої Матері - Землі, з подружжя яких народжується все живе на Землі... (Пригадую читачеві прекрасну гравюру „Етрусського Дзеркала” число 33, на якій змальоване це подружжя Бога Сонця - Аполо з Матір'ю- Землею, яка голубить їхнього сина ФУФЛУНСА (Діоніса). Біля Матері-Землі є напис етрусськими літерами - ЗЕМЛЯ. З цього напису німецький вчений Гергард зробив : „Фрау Земеле”, а сотки „переписувачів” включили її до грецької мітології, а навіть до словників грецької мови... М.Скрипник)

Ця формула про подружжя Сонця та Землі весь час повторюється з наголосом, для підкреслення важливості її. Бо в ній заховане, так мовити, „символ віри” дохристиянської Русі. Таким чином, солдатське , традиційне звернення до Батьків подає нам в архаїчному вигляді ті самі нитки , які ведуть нас

до джерела : Пра-Індо-Європейської релігії, зформульований в „Ріг Веди“, священній книзі, яку принесли наші далекі Прадіди з Русі-України до Індії приблизно в 1500 році перед Р.Х. Коли в минулому наукові дослідники ще не були певні : Хто був творцем і автором „Ріг Веди“ – то сьогодні нема вже найменшого сумніву, що це були наші далекі Предки з Русі-України, що як Арійці помандрували до Індії... Індійські вчені, які найбільш докладно студіювали цю справу, прийшли до переконання, що і Ріг Веди і інші „священні“ книги Ведизму є без сумніву твором Арійців, бо текст цих книг не міг бути написаний ніким іншим як Арійцями-Завойовниками, Батьківщиною яких була Країна понад Чорним Морем, поміж Волгою та Карпатами!..

Тому є цілком зрозуміло, що Слов'яно-Руси, більш як інші Індо-європейці є пов'язані з тою релігією, яка досі вважалася утвором індійської релігійно-філософської думки – з так званим „Ведизмом“. (Цікаво зазначити, що навіть однозначний, первісний зміст „РІГ ВЕДИ“ тобто „РОГУ ЗНАННЯ“ до того покалічений тенденційними „вченими“, що сьогодні навіть українські вчені не наважуються писати інакше як : „РІГ ВЕДА“... Примітка П.Скрипника)

Слова з „солдатського листа“ про Руду (Рудра, палаюче сонце Ведизму), Яра (Індра-Ведро), Даждя (Дажбога), він-же Подага Вендів Балтики, про Питаря-Бога що годує, про Дажбога та Овсеня – Божества осені ясно доводять подібність дохристиянської релігії до змісту Ріг Веди.. Однак, ми подбаємо про те, щоб дати й інші докази, які витікають з порівняння Ведизму з дохристиянськими віруваннями Русів. Божества Ріг Веди не є конкретними (антропоморфними) Божествами античної, Греко-латинської цивілізації, але Божествами-Ідеями, Божествами-Принципами! (У Влес Книзі їх чудово окреслено як „ВОБРАЗИ“ тобто „уявлення“ (воображення), символи, що втілюють істоту космічних законів життя всесвіту! Зрозуміло, що в такій функції вони, звичайно не можуть вмішуватися до людського життя в конкретний спосіб, але тільки як керівники основних законів, по яким це космічне життя має відбуватися. І то не тільки фізичні, матеріальні закони, але й духовні ! М.С.)

Крім того, Слов'янорус є родичем Божеств Сонму Слов'янського Пантеону, він є **ДАЖБОЖИМ ВНУКОМ!** – фізично й духовно пов'язаним з Божеством!

У Греко-Латинян людина є створінням, що завдячує своє народження та існування ласці Божества... Створіння – мусить молитися до Божества. Слов'янорус не молиться, а закликає своїх старших Родичів на допомогу, яку вони повинні виявити йому. Греко-латинські Божества можуть допомогти, але вони не є зобов'язані робити це. Семіти заключають через Авраама договір (союз) з Богом. Слов'янорус не потребує таких юридичних зносин зі своїм Божеством, він є споріднений з ним, є єдинокровним та єдиноістотним. І він не чекає, що Батько дасть йому камінь, коли він попросить хліба... Тому то Русичі з Влес Книги нічого не просять у своїх Богів... бо ті самі знають, що їхнім дітям потрібно... Залишається неясним лише один пункт: як зливаються далекі Предки, Щури та Пращури, Діди та Прадіди з Божественною Істотою? Мабуть, вони входять до Божества так як тінь входить до предмету (річі) в хмарний (безсонячний) день...

Грецька Мітологія була спочатку теж індо-європейською, але зустрівшись з Ахейцями, попередніми мешканцями Еллади, Греки підупали під їх вплив, в наслідок чого їхня релігія зазнав^а змін. Фактично, залишився один Варуна-Уранус, решта ж Божеств станули Божествами боротьби та перетворилися на антропоморфні істоти. Німецька мітологія пішла теж подібним шляхом, хоч і різним в принципі. У Німців не було жерців. Імовірно, що це сталося ще до приходу Німців в Європу? (Дивись „Міти та Боги Німців“ проф. Жорж Дюменіль, Книгарня Ернест Леру, Париж 1933 р.)

Німецька Мітологія пішла шляхом конкретизації Божеств, а в такий спосіб всупила на шлях властивої мітології. Натомість Слов'яноруська, дохристиянська релігія не створила мітології, у властивому значінні цього слова. Вона шанувала своїх Дідів-Прадідів і не могла приписувати їм різні людські інтриги, хиби, ролі та драми, що повстають в наслідок недосконалости людської вдачі. Слов'яноруська дохристиянська релігія залишилася до кінця IX-го віку ідеалістичною релігійною концепцією. На відміну від Німців, Слов'яноруси на Заході мали своїх постійних жерців, а на Сході цю функцію виконували старші в роді, хоч і там були постійні жерці в більших містах, або мандрівні чарівники, волхви та віщуни, які виконували урочисті треби в боголіссях. Звичайно, в перспективі майже тисячеліття, ми бачимо багато річей в зовсім іншим навітленні.

Однак, висловлюючись і буквально й фігурально, ми можемо, користуючись перспективою в просторі, як ортогональною дисципліною, перенести її засоби й методи в час та будувати по точкам або лініям подій -- релігійне минуле Русичів. Для цього мусить відбутися велика попередня праця, що присвятить себе вивченню деталей, окремих понять та уявлень дохристиянської релігії. Тільки після такої підготовчої праці можна перейти до узагальнень. У автора цієї статті така підготовча праця зайняла більш півстоліття... Її не можна висловити на кількох сторінках. Як протягом довшого часу цілковито змінюються назви Божеств та їх зміст (і змісл) можна побачити з книги А. Дарместетера "Життя Слів", Книгарня Деляграв, Париж 1946.

Спробуємо, як приклад, знайти зміст відомого нам "слова-ієрогліфа" -- ВЕЛЕС. Яким має бути Велес в уявленні Русичів? Це мужній, спокійний, вдумливий муж. Він одягнений на древній лад: в сорочці, шароварах, сиром'ятні чоботи, кожух з вовною, з палицею в руці (ця палиця має залізну кулю на кінці, як булава і є символом всіх чабанів і М.С.) За плечима і нього висить торбина, в якій є овеча вовна, зерна, хліб, овечий сир. Він має довге волосся, що спадає на плечі, так само й довга борода. Він -- Чабан! Це і було б змістом "слова-ієрогліфа" -- ВЕЛЕС. З другого ж боку, його постійне перебування поміж природою, його контакт з рослинами та тваринами -- робить його винятково чутливим на ту одвічну красу життя, яка викликає в людині "поетичні почуття", тому то він є природним опікуном всіх митців, поетів, музик, малярів, які дбають про те, щоб естетичний вплив підносив та ублагороднював людину понад суто-матеріальні життєві піклування. Тому то і наш славно-звісний віщун-поет Боян є названий внуком Велеса...

Ми, звичайно, не можемо дати вичерпуюче поняття нашої методи "реконструкції"... Однак, даємо лише нарис цієї схеми. У нас є монографія на цю тему, однак ще не перекладена англійською мовою та не надрукована... Користаючи з цієї методи ми розшукуєм СИМВОЛИ кожного з Божества Слов'яноруської дохристиянської релігії. А це дає нам, в свою чергу, розуміння того спільного, що в'яже їх во єдино, дає ту "ЄДНІСТЬ У МНОЖЕСТВІ" про яку чудово пише Влес Книга... Порівнюючи їх зміст, тоб то ПРИНЦИПИ, ми є встані зрозуміти їх ІСТОТУ, їх ФУНКЦІЮ в системі космогонії древніх Русичів!...

Якими були Божества Слов'янорусів в самому початку — ми бачимо з Ріг Веди .Порівнюючи Ведичне уявлення про Божества зі Слов'янорусським ,ми бачимо,як вони відійшли від первісного образу та як змінилися.Чому ми звертаємося до Ведизму? Тому що він є документом ПРА-ІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕЛІГІЇ.(Подібні документи напевно існували і в Русі-Україні,але всі були безпощадно знищені агресивним християнізмом! М.С)

Є великим щастям ,що релігія Ведизму,яка по суті є релігією Аріївців з Русі-України,зберіглася в писаних документах священних книг Ріг Веди. Її нема чого шукати чи реконструйовувати,як це роблять німецькі вчені,бо вона є !

Тут має великий вплив і географічний „момент історії“,чи як новітня назва його „геополітика“... Чим далі на Схід ,тим ближче географічно й геополітично до джерел Ведизму,тим більш заховала вона спільних рис з Ведизмом... Слов'яноруси являються географічно найбільш близькими .В їх дохристиянській релігії є найбільш подібності до Ведизму. Докази цієї подібності й близькості дохристиянського світогляду з Ведизмом дають нам ті вірування,звичаї,ритуали,обряди ,приказки та прислів'я,які ще донині належать до духовного скарбу Русичів.

(Примітка М.Скрипника : Автор,на жаль,не наважився твердити,що Ріг Веди була твором наших предків Аріївців-Русичів і схилився до загально поширеної гіпотези,що Індійці були її духовними батьками...Нема нічого труднішого як плисти „проти течії“ псевдонаукових припущень,які по інерції століттями повторюються бездумними переписувачами,що не здібні ані до критичної аналізи проблем,ані мають покликання бути „ апостолом ПРАВДИ й НАУКИ“,на яких так пристрасно чекав наш Великий Тарас !!...)

ПРИКАЗКИ,ЯКІ МАЮТЬ ДОХРИСТІЯНСЬКИЙ ЗМІСТ

1. Вставай вранці до Зорі,ідуть в поле косарі,
Зірці помолитися,росою окропитися.
Ріг Веди оспівує Світанок,як Божество Чабанів та Хліборобів.
2. Слухай,коник в небі скаче,скоро Сонце нас побаче!
Перш ніж прогремлять копита Вісника- Асвіна сходить в небі Індра . Ріг Веди .

3. „Ой Овсеню, Великий Боже!“ Українська пісня з Чернігівщини, згідно з повідомленням капітана Махнушки.
4. Іди поле скоро рати, скоро ВІНДРО ПРИЙДЕ ТРАТИ .
Найстарша українська приказка. Село Аннівка, біля Кривого Рогу. Перед Першою Великою війною 1914-го року.
5. Прийшов Василь до нашого тину, снігом умився, на худобу подивився та дня здовжив на шерстину.
Тут Василь – це Велес, Чабан отар земних і небесних, аналогічно до Пушана з Ріг Веди.
6. В книжці А. Толстого „Князь Срібний“ автор наводить ворожбу чаклуна, пригадуючи просто ім'я ІНДРИ. Це заклинання Толстой, звичайно, не сам вигадав, але взяв із заклинань, відомих в літературі.
7. Грім гремить, Дубові каже. Дуб Снопові накаже!
З цього виразу ясно видно зв'язок поміж різними дохристиянськими Божествами.
8. Ой Дід-Ладо! слова з пісні, яку ми чули в селі Аннівка, біля Кривого Рогу ще в 1910 році. А. Толстой теж наводить пісню, звернену до Діда-Ладо. Ладо, як брат Дажбога був теж Ділом для Слов'янорусів, які називали себе „Дажбожими Внуками“.
9. Ой Дола, Дола – це той же самий Ладо-Істварог. Пісня в Аннівці біля Мовтих Вод, Кривий Ріг, за Дніпром. В році 1910.
10. Молись Дубу, коли маєш Любу, та молись Снопу, та не кажи Попу... Там же , Образи Сварога-Дуба, Снопа, Грому, Хмари, Ягня, Хліба.
11. Поважай Віду, Росу та Ваду, та давай діло до Ладу!
Будеш Віду знати, людям помагати!
Віда – Знання. Ріг Веди – Ріг Знання. Тут важлива вказівка на подібність дохристиянської релігії до Ріг Веди.

ЗВИЧАЇ З ДОХРИСТІЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

Після Різдва та Нового Року є на Україні звичай „виганяти Кутю“. Хлопці озброюються киями та стукають ними в тин або ворота. Звичайно, це робиться, коли починається ніч. Мета – „прогнати ніч“, щоб вона ставала коротшою, а день довшим.

В китайських хроніках є повідомлення, що „САКИ” (назва для Скитів), що мешкали на Заході та мали ім'я „Т'-СІН” , в зимні свята качали „палаюче колесо” по снігу. В Антонівці, округа Ростів на Дону, робили те саме: після Нового Року готували блини, вареники з сиром, пили квас, пиво , а після, в обіденний час, гоняли обмотане соломкою та осмолене колесо, яке запалювали.

Перед жнивками: „закручували бороду Перунові”, тоб то за-хонлювали в долоню скільки могли стеблів і закручували їх зліва направо. Коли закрутити зправа наліво — то це спричи-няє нещастя... (Образ „Сварога, що творить вихор, як Індо-Европейське вірування. Автор чув у Ірані легенду про те, як „ Ісвара завихрив все зліва направо та сотворив світ!”

Святкували жнива, перший та останній сніп, який зберігали до Різдва (коляди). Свята ці називалися „Зажини” в Антоновці.

На Різдво (Колядині Дні) робили з снігу трьох Баб : дві великих, а одну маленьку. Одна Баба — була Зима, друга — Колядо, (з колесом в правій руці) , а третя — Кришень — як образ дня, що стає довшим, після Різдва... У їхніх ніг ставили , після Куті на Свят Вечір перший та останній Сніп. При тому, крім колеса клали граблі, коси, мітлу. Зима була прикрашена соло-ми, якими капелюхом, так як його носять в полі літом. На Різдво „колядували”, співали колядки, зміст яких був напів з дохристи-янської доби, бо славили Грім, Дуба, Дажбога, Сніп та Хмару — все це атрибути Ісварага...

В Юр'ївці, у Царичанці на Дніпрі, був звичай : на третій день Різдва ходили по селу „Три Брати” — один в чорнім ове-чій кожусі, другий в рудому, а третій в ~~шпаним~~ білому. В них неважко було пізнати втілення Зимнього Сонця (чорний брат), Весняного Сонця — як Білий Брат, він же й осіннє Сонце, та рудий Брат — це літнє Сонце! Брати входили до хати, поздоров-ляли господарів, бажали доброго врожаю та випивали по чарці горілки й відходили. На свято Маланки — 31-го грудня , скрізь варили вареники з сиром, ватрушки з родзинками, сирники з ме-дом. Ввечорі прибігали діти „щедрувати” на честь Ладо з Ла-дою, Щедрою Богинею і за це одержували різні страви як по-дарунки. Відходячи, вони співали: „Відходь Зима-Яма, прийди Весна-Ясна! та стукали тричі по тину києм дубовим, або з верби.

Зимне Сонце мало назву ХОРОС. Корінь цього слова заховався в таких словах, як „хороший”, хороми, хоронити, хоровід. Але й слово „гарний”, в розумінні „красивий”, хороший має в собі корінь „ГАР”, що в старій мові означало Бога Вогня, Сонце.

Не дивлячись на авторитетні твердження вчених, які заперечували існування окремого епосу в Україні, нам пощастило зібрати силу не тільки окремих висловів, приказок та пісень епічного змісту, але й дуже багато „СКАЗІВ” про найдавніші часи, з праісторії Русі-України. Ці Скази складають окрему книгу. Фольклорний матеріал є таким багатим, що його навіть неможливо подати як цитати... Чим же пояснити таке неприхильне наставлення російських вчених до українського фольклору?? На нашу думку — тільки впертим спротивом „норманістів”, що царюють в Російській Академії Наук з давніх часів, від початку самого заснування Академії. Наперекір думкам М.В.ЛОМОНОСОВА, „Норманісти” починають Історію Русі з IX-го віку, з моменту „покликання Варягів”, вважаючи весь попередній період „неісторичним” побутом примітивних номадів...

При чому під Варягами розуміється чужа, скандинавська верства „кондотьєрів”, які організували першу справжню Державу з Русичів... Історичною правдою є натомість, що Новгородці покликали споріднені з ними роди Слов'ян-Оботритів (що сиділи над Одрою та Балтійським Морем, бо і сам Рюрик з братами були синами Оботритського короля ГОДЛАВА (Богумила). Поняття — Варяги не було пов'язано з певною національністю, а означало тільки військову організацію та військовий лад, які в першу чергу охороняли торговельні підприємства свого часу. Про це докладніше пише С.Лесний —Парамонів в своїх ІО випусках „Історії Русів в неспотворенім вигляді”, виданих в Парижі в роках 1957 — 1960 рр. В цих випусках знаходяться багато історичних фактів, недосліджених, або навмисне замовчених тенденційними істориками „офіційної науки” з різних інститутів... До покалічення правдивої Праісторії Русі у великій мірі спричинилася і Православна Церковна Ієрархія, яка століттями вишукувала та палила історичні документи з дохристиянського періоду Русі, вважаючи їх „бісовським поганством” та „темрявою” в порівнянні зі „Світлом Християнства”...

Таке наставлення до релігійно-культурних скарбів минулого Русичів свідчить тільки про варварство грецьких місіонерів Християнізму, які нищили „Чужих Богів”...

Релігія Слов'янорусів, однак, не була ані „примітивним поганством“, ані певним виявом „многобожжя“, як то твердили чужинці-греки та й православно настроєні вчені з церковної ієрархії, ані Мітологією антропоморфїчного виду, як це мали Греки та Римляни, де Божествам надавалися людська психологія та людська вдача, включно з вмїшуванням їх в життя людей...

Релігія Слов'янорусів, основним документом якої залишилися для нас священні книги Рїг Веди (які доповнюють цасливі знахідки нових документів, ось як Влес Книги) була глибоко передуманою та відчутною релігійно-філософською системою, побудованою на докладних спостереженнях природи та тих законів, по яким відбувається ЖИТТЯ КОСМОСУ , при чому специфічним завданням і обов'язком БОЖЕСТВА було дбати про додержання СПРАВЕДЛИВОСТІ, ПРАВДИ й ПРАВА у взаємовідносинах поміж матеріяльними та духовними факторами та складовими частинами ВСЕСВІТУ.... Назва керівничого органу „ПРАВЬ“ як найточніше передає основну концепцію Русичів про РОЛЮ та ІСТОТУ БОЖЕСТВА в їхній космогонії... „ПРАВЬ“ була вільна від людських хиб та помилок, від людських симпатій та антипатій, „ПРАВЬ“ гарїтувала оптимально гармонійний розвиток життя, „ПРАВЬ“ не знала ані „вибраних народів Божих“ , ані засуджених на вічне рабство „гоїв“... чи „плебеїв“ рабовласників... „ПРАВЬ“ наповнювала Божим Духом все існуюче не тільки органічне, але й позїрно „мертве“ каміння, які мали теж свої „душі“ в фїрмі кристалів, що повставали й жили по певним законам, „ПРАВЬ“ хоч і інтуїтивно наближалася до найбільш модерного природознавчого світогляду сучасности, в яким „оживає“ так звана колись „мертва матерія“ а істота атому наближається до його „біологічних родичів-еквівалентів“...

Нарешті, релігія Слов'янорусів була „РЕЛІГІЄЮ РУХУ ТА ЗМІН В ЧАСІ“, вона свідомо підпорядковувала життя людини тим ритмам, які обумовлювали кліматичні зміни, вона намагалася навіть узгляднити й ті впливи, які походили з космічних просторів! (Пригадаймо „Етруську дисциплїну“, як передбачення впливів Космосу на людське життя на Землі... М.С.)

В її найглибшій свідомості не тільки матерія не могла зникнути, але й духові енергії зазнавали лише „метаморфози“, себ то зміни, звідки наука про реїнкарнацію Душ...про те, що всі Божества походять від ІСТВАРОГА й повертаються до Нього! „ДО С Д И Н О Г О“, якого мудреці звать тисячами імен „Рїг Веди.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Д.О.Шеппінг , „Мифы Славянского Язычества",1849
2. " , „ О значенні Рода и Рожаницы",1851
3. " , „ О Мифологии Русских Славян",1871
4. " , „ Световит" ,1852
5. Толковый Словарь Даля , старое издание.
6. И.И.Срезневский , „Материалы для словаря древне-русского языка" Том I,II,III.
7. М.А. Миллер, „Дон и Приазовье в древности" ,I,II,III.
8. Л.Нидерле , „Славянские Древности" Москва 1956
9. Проф. Корж Дюмениль, „ Мифы и Боги Германцев" 1938
Либр. Эрнест Леру, Париж.
10. С.Лесной, „История Руссов в неизвращенном виде"
Париж 1957-60 10 выпусков.
11. „ Comment l'homme forma son Dieu?" Ed.Zimmel,Paris,1959.

Автор Ю.Миролюбів подає, що він був :

Учнем магістра історичних наук Тихона Петровича ПОПОВА в середній школі в Україні.

Приймав участь як студент в семінарі по Слов'янознавству Празького Карлового Університету , під проводом проф. Любора НІДЕРЛЕ.

Студентом курсів про Слов'янську Мітологію та Фольклор проф. Дм.Петр. ВЕРГУНА, в Празі , Чехо-словачина , в роках 1921 - 1924.

М. Скрипник

Примітка : Текст оригіналу „Нарису Слов'янської Мітології" зазнав певних доповнень з мого боку, в яких узято нові джерела простудійовані мною, але невідомі авторові. Сподіваюся, що головна провідна лінія Нарису від того лише виграла на ясності змісту та точнім наświetленні проблем, пов'язаних з Ріг Ведою, як релігійно-філософською системою наших Предків-Арійців з Русі-України.

М. Скрипник

ШІНА ЗНАХІТКА

Після закінчення нашої збройної боротьби за Українську Державу у двадцятих роках, значна частина військовиків була інтернована у м.Каліші. Більшість козацтва не належала до новоспечених патріотів, а ще задовго до 1917 року були відданими синами своєї України, готовими для Неї пожертвувати не лише своїм добробутом, але й своїм життям. Надхненні ідеєю Української Державности вони приймали участь у легальному й конспіративному русі "самостійників-сепаратистів" проти московського імперіального гніту. Тому, опинившись на недоброзичливій польській території, ми, не дивлячись на загальну скруту, не вішали голів, бо вірили у кінцеву перемогу нашої благородної справи. Хай не нам, а нашим нащадкам випаде честь закінчити нашу недовершену боротьбу. Тому ми негайно приступили до організації культурних умов нашого скитального життя. Почали діяти школи, різні фахові курси, театри, художні студії, співоці та інші гуртки. Міська книгозбірня, якою ми користувалися, поповнялася з різних джерел.

Одного дня я дістав наказ від генералів Удовиченка та Загородського: — "взяти з собою двох поручників — Закусила та Нестеровського, а також 50 козаків для упорядкування книгозбірні тими книжками, які лежать у безладді розкиданими." Згідно наказу, розбиті й не оправлені книжки мали викидати геть. Поміж ними натрапив на не оправлену книжку з інтригуючою назвою, що привернула мою увагу — "Історія Оріанської Імперії написана тибетцями й китайцями у перекладі на московську мову."

У ній описувалось про дуже високу культуру Великої Імперії. Наші далекі предки оріяни першими зуміли приручити й осідлати дикого коня. Їм належала честь знайти й окультивувати дикі зерна пшениці й конопель. Пізніше з конопель робили пряжу, а з зерна витискали олію. А що найголовніше, тибетці підняли заслону над таємницею винаходу колеса, а разом з тим і воза, які упевнено приписують оріянам, бо тоді вони мали найвищу культуру з-поміж інших народів. В ті часи глибокої давнини Оріяньська Імперія панувала над Палестиною Персією, Іраком, Сирією, сягаючи своїми впливами аж за межі тодішньої Індії. Оріяньський монарх — відважний полководець Кій Перший побудував в Єрусалимі величавий Храм молитви (Аркон) Дажбогові, — шедевр архітектурного мистецтва, який зберігся аж до наших часів. Тепер він фігурує як мусульманська мечеть під назвою "Аль-Акса", яку 6-го жовтня 1969 року ізраїльтяни підпалили руками австралійського наймита-жида Майкеля Рогана.

Автори книжки запевняють, що 350 оріяньських родин побудували в Індії свої Аркони над річкою. У тих храмах є Тризуби — найбільша святість оріянів-русичів, а також свастика, яку опоганив маніяк-убивця Гітлер. На стінах Аркону були відповідні написи нашою давньою мовою. Таємниця вирізування величезних суцільних скиб із ком"яних скел та механіка їхнього підняття на висоти належала до монополії наших мудрих оріянів. А за панування Каастра Оріяньська віра набула вирізблено монотеїстичного характеру: Дажбог був Єдиним Богом з рештою святих. В той час юдеї мали тридцять п"ять божків на чолі з Биком, а греки — сорок трьох божків різного гатунку й значення. Рим уславився своїми 50 божками, серед яких були тварини, плазуни, птахи та водні істоти. Першими жиди перейняли оріяньський принцип монотеїзму. Декілька віків пізніше греки під впливом реформованого юдаїзму, створили запозичений популярний міт, який наркотичним дурманом ширився по нашій планеті доки не увійшов в орбіту свого смеркання.

АЛАНЫ В ЕВРОПЕ

В. Б. Виноградов

Без малого две тысячи лет назад на страницах поэтических, исторических и географических сочинений появились первые сведения об аланах. С тех пор о них писали и пишут многие и много. Однако широкому кругу читателей не всегда доступна сумма основных сведений об этой группе населения тогдашней Европы. Обобщение и трактовка имеющихся об аланах материалов должны позволить полнее и ярче представить соответствующие эпохи, события и людей, всю ту труднообозримую в пространстве и во времени историческую панораму, на первом плане которой в шуме битв, дорожном гаме переселений, хитросплетениях политики и повседневностях мирного труда, то затихая, то набирая мощь, явственно звучал голос одного из давних народов.

1. Накануне «великого переселения»

На рубеже н. э. в степях Восточной Европы в конгломерате различных племен и племенных союзов главенствовали сарматы, отдельные группы которых были известны под именами «язиги», «роксоланы», «сираки», «аорсы» и др.¹ Сарматы являлись источником постоянных тревог для оседлых жителей. В глубине их территории накапливалась, клекотала, искала выхода экспансия, порожденная особенностями социально-экономического развития скотоводов-номадов, для которых бесконечные войны, набеги, междоусобицы и грабеж соседей были постоянным явлением. Любые перемены в местной расстановке сил, любые новости из беспокойного кочевнического мира внимательно отмечались, запоминались и подвергались анализу, ибо были чреваты серьезными последствиями. Не прошло не замеченным и появление алан. Они оказались в поле зрения античных авторов в середине I века. Сенека, Лукан, Валерий Флакк, повествуя о делах минувших дней и «современив» состав их участников, называли алан в числе обитателей Подунавья, Кавказа и Закавказья. Придунайская локализация подтверждается сведениями Плиния Младшего. Кавказские же ориентиры находят объяснение в пространном рассказе Носифа Флавия, из которого следует, что аланы жили около Танаиса (Дона) и Меотийского озера (Азовского моря), а на Кавказ совершали опустошительные набеги.

В последующих источниках аланы нередко фигурировали под общим наименованием «сарматы» или включались им в число других родственных племен. Термин «алан» представляет собой диалектное оформление древнеиранского слова «ариана», популярного в этнонимике и ономастике скифо-сарматского населения.² Анализ исторических коллизий I в. н. э. и археологических данных позволяет объяснить появление алан в Восточной Европе как следствие их усиления внутри североприкаспийского объединения сарматских племен, возглавленного аорсами.³ Новая этно-политическая сила громко заявила о себе. Упоминаниями о «неукротимых», «храбрых», «вечно воинственных» аланах нестряп источники той поры. Ала-

¹ К. Смирнов. *Reparation des tribus sarmates en Europe Orientale. «VIe Congrès international des sciences préhistoriques et protohistoriques»*. М. 1962.

² В. И. Аблеев. *Осетинский язык и фольклор*. Вып. I. М.-Л. 1949, стр. 256.

³ E. Tüchler. *Zur Geschichte der Alanen*. «Klio», Bd. IX, Hft. 1, 1909, S. 22; К. Ф. Смирнов. *Сарматские племена Северного Прикаспия. «Краткие сообщения» Института истории материальной культуры*. Вып. 34. М. 1950, стр. 108—109; В. Б. Виноградов. *Сарматы Северо-Восточного Кавказа*. Грозный. 1963, стр. 160—165. Несколько иную трактовку см.: Ю. С. Гаглойти. *Аланы и вопросы этногенеза осетин*. Тбилиси. 1966.

ны совершали походы через Кавказ, пользуясь как Дарьяльским («Аланские ворота»), так и Дербентским проходами, разоряя Армению, Атропатену и доходя до Каппадокии (как это было в 134 г.). Установив контакт с некоторыми северокавказскими горскими племенами, они стали подлинным бичом Закавказья. Отголоски этих событий сохранились, кроме античных, в армянских и грузинских хрониках⁴.

Аланы были активны и на берегах Истра (совр. Дунай). Полноводная река не служила защитой римским провинциям от набегов, во время которых аланы «уводили в плен мужчин и женщин, угоняли скот, злобно радуясь гнидам пепла сожженных селений» (Аммиан Марцеллин); биографы римских императоров II—III вв. сообщали, что их патроны «не раз обуздывали поднимавшихся войной алан» (Юлий Капитолин); что в дни императорских триумфов в Риме аланы шли «со связанными руками, как пленники», а их прекрасные кони доставались победителям (Флавий Веспасиан Сиракузянин); аланы принимали активное участие в делах Боспорского царства: в Фанагории существовала группа аланских переводчиков, во главе которой в 208 г. стоял Ирак⁵; воинский авторитет алан так значителен, что было создано специальное военное пособие — руководство для борьбы с ними («Диспозиция против алан»), а римская кавалерия заимствовала ряд тактических приемов аланской конницы⁶.

Аланские приметы в жизни тех столетий разнообразны и причудливы. Император Адриан в надгробной надписи превозносил любимого «аланского коня», с которым он «летал» по холмам и болотам Тосканы⁷. Император Максимин Старший стыдливо скривал, что мать его была родом из племени алан. Правитель Каппадокии Флавий Арриан считал важным создать труд «Аланская история». Римский поэт Павсаний клеймит соотечественников за увлечение пришедшей от алан модой на драгоценные камни. Во II в. н. э. упоминается «Алания» как территория, заселенная аланами. Тогда же р. Терек получает название «Алонта». Не позднее середины III в. в китайских летописях прежние владения аорсов, локализуемые в арало-каспийских степях, переименовались в «Алания»⁸. Одновременно со страниц источников исчезают названия иных сарматских племей. Все это вехи процесса, суть которого заключалась в том, что аланы «мало-помалу постепенными победами изурнали соседние народы и распространили на них свое имя»; прежде разобщенные племена «приняли одно имя, и теперь все вообще называются аланами, так как нравы и образ жизни у них один и те же» (собственно же аланы «высоки ростом и красивы», светловолосы, быстры в движениях, внушают страх «сдержанно-грозным взглядом»)⁹.

В общественном строе аланского союза сохранялись черты военной демократии. Еще не исчезли родовые свободные. Вожди же избирались по признаку длительных военных заслуг. Однако археологические источники свидетельствуют об уже шедшем социальном расщеплении внутри алан. Возникли те постоянные военные дружины, в которых таился зародыш будущего «упадка старинной народной свободы, и такую именно роль она сыграли во время переселения народов»¹⁰. На Северном Кавказе аланы стали переходить к оседлости. Тут возникли первые аланские поселения, и именно тут мы находим катакомбы (подземные камеры с узким входом) как типично аланское погребальное сооружение¹¹.

⁴ Моисей Хоренский. История Армении. СПб. 1853, стр. 94—104; Г. А. Меликишвили. К истории древней Грузии. Тбилиси. 1959, стр. 100—130; Ю. С. Гаглойц. Узв. соч., стр. 62—69; В. Б. Виноградов. Узв. соч., стр. 165—173.

⁵ В. Шкорниц. Боспорские надписи, найденные в 1910 г. «Известия» Государственной Российской археологической комиссии. Т. 40. 1911, стр. 113; Е. С. Голубцов. а. Некоторые вопросы политической истории Боспора I—II вв. н. э. «Вестник древней истории», 1951, № 1, стр. 119.

⁶ А. М. Халилов. Очерки военного дела сарматов. М. 1971, стр. 64—90.

⁷ F. Altheim. Niedergang der alten Welt. Bd. I. Wien. 1952, S. 113.

⁸ И. Я. Бичурин. Собрание сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена. Т. II. М.-Л. 1950, стр. 150, 156, 229.

⁹ Аммиан Марцеллин. История, XXXI, 1, 2, 12—25 («Хрестоматия по истории древнего мира». Т. III. М. 1953).

¹⁰ К. Маркс и Ф. Энгельс. Соч. Т. 21, стр. 143.

¹¹ Л. Г. Нечаев. Могильник Алхан-Кала и катакомбные погребения сарматского времени на Северном Кавказе. Автореферат канд. диссерт. Л. 1956; К. Ф. Смир-

В III в. аланский союз утратил контроль над землями между Дунаем и Доном. Там расселилось германское племя готов. Зато усилилось аланское проникновение в города Восточного Кавказа. Вероятно, не без их участия был разгромлен в 240-х годах Танаис¹². Алано-сарматы кочевали теперь в степях Задонья и на равнинах Северного Кавказа. Вплоть до середины IV в. они не имели здесь соперников. Но еще восточнее зрела и набирала силы та «внезапная буря», которой суждено было стать «корнем разнородных бедствий» (Аммиан Марцеллин).

2. От Меотиды — в Центральную Европу

Немногочисленные дошедшие до нас повествования услужливо подсказывают оценку гуннического нашествия как «снегового урагана в горах», «внезапного натиска», «внезапного неистовства», «всепожрающего пожара»¹³. Успех гуннов был очевиден, а последствия его грандиозны и ужасающи. Их появление из степей Средней Азии близ Дона относится примерно к середине IV в. н. э.¹⁴ Первой преградой на их пути в Европу оказались аланы и возглавленный ими союз племен, поражение которому было нанесено не сразу. «Расселившись на дальнем берегу Меотийского озера (Азовское море. — В. В.), гунны «стали тревожить покой соседних племен коварством и грабежами»; прежде, чем подчиниться им, аланы были «обессилены частыми стычками»¹⁵. Трагедия завершилась около 370 г. страшным разгромом, учиненным «танаитами» — аланам, жившим по Танаису. Гунны «многих из них перебили и ограбили, а остальных присоединили к себе по условиям мирного договора»¹⁶. В последующие годы ту же участь испытали аланы Северного Кавказа¹⁷. Так было положено начало оформлению пестрого в этническом отношении гуннского племенного союза. Объектом агрессии новых союзников стали остготы, одна из ветвей готов, чьи владения располагались к западу от Дона. Молва по-разному характеризовала действия нападавших. Иордан говорил о гуннских набегах и называл того вождя гуннов, который двинулся на остготов; Аммиан Марцеллин не только подчеркивал, что именно содействие алан помогло гуннам, но и самих нападавших нередко называл аланами; Амвросий же оценивал случившееся так: «Хунны восстали на алан, аланы на готов, готы на тайфалов и сарматов»¹⁸.

Глава остготского племенного союза Германарих тщетно пытался противостоять аланам. Его преемник Витимир стремился использовать против алан часть подкупленных им гуннов, однако затем погиб в битве. Наследовавший ему малолетний Видерих был взят под опеку остготскими вождями Алатеем и Сафраком, которые сочли возможности вооруженного сопротивления исчерпанными и возглавили часть остготов (примерно 15—20 тыс. воинов)¹⁹, решившую искать спасения в отходе на запад. Вместе с ними к Дунаю отходили также вестготы (западная группа готских племен), изувещившиеся в возможности противостоять гуннам и не желавшие попасть в зависимость от них. Готы перешли в пределы Римской империи, а их последователи докатились до Дуная, разорили несколько пограничных городов, но не стали пока продолжать натиск, ибо значительные гуннские силы были заняты военными действиями на Кавказе.

Таковы события, привлекшие значительную часть населения правого аланского союза к гуннской политике. Но далеко не все аланы стали придатком гуннов.

Сарматские катакомбные погребения и их отношение к катакомбам Северного Кавказа. «Советская археология», 1972, № 1, стр. 73—81.

¹² Д. Б. Шелов. Танаис и Нижний Дон в I—IV вв. М. 1972, стр. 360.

¹³ Аммиан Марцеллин. XXXI, 3, 1—2 (указ. изд.); Павел Оррозий. VII, 33, 10 («Historiarum adversus paganos libri VII», Lipsiae, 1889).

¹⁴ А. Н. Бернштам. Очерк истории гуннов. Л. 1956; Л. П. Гумилев. Хунны. Средняя Азия в древние времена. М. 1960; И. А. Стучевский. Атиллы. «Вопросы истории», 1968, № 12.

¹⁵ Иордан. О происхождении и деяниях готов. М. 1950, стр. 90—91.

¹⁶ Аммиан Марцеллин. XXXI, 3, 2.

¹⁷ М. Н. Артамонов. История хазар. Л. 1962, стр. 51—54.

¹⁸ Ambrosius. X, XXI («Patrologiae cursus completus». Series latina. T. 14, P. 1856).

¹⁹ L. Schmidt. Geschichte der deutschen Stämme bis zum Ausgang der Völkerwanderung. Die Ostgermanen. München, 1934, S. 258.

ских орд. Немало их отступило в лесистые горы Кавказа. А в степях Восточной Европы часть алан предпочла сразу же искать спасения в уходе на запад. Этим скорее всего и объясняется упоминание о неких «европейских аланах» около Днестра²⁰, и отсюда же становится понятным «раздвоение» алан, наблюдаемое в последующих событиях. С одной стороны, они вассалы гуннов, разделившие с ними и славу невиданных военных успехов и проклятие грабительских предприятий²¹. Но, кроме них, в Европе жили и действовали аланы, не подвластные гуннам и чаще всего враждебные им. Появление их в Юго-Восточной Европе логичнее всего предположить в составе остготских отрядов Алатей и Сафрака.

В 378 г. прибалканские провинции Римской империи стали ареной мощного восстания готов, не желавших примириться с положением, на которое обрекли их имперские власти. В этой борьбе их поддержали рабы и колонны, видевшие в победе «варваров» спасение от гнета со стороны рабовладельцев и крупных землевладельцев. Под Адрианополем состоялась битва, плачевная для римского войска: когда конница готов и алан обрушилась на врага, исход сражения оказался predetermined. Римляне бежали. Император Валент заживо сгорел в доме, где пытался спрятаться от преследователей²². Вскоре Алатей и Сафрак привели свою часть готов и алан в Паннонию и захватили ее в 379 году. В то время аланы постоянно числились среди наиболее опасных врагов империи. Примирение римлян с ними осуществил император Грациан, сформировавший из алан охранный отряд, который долго потом состоял в кадрах римской армии, сам же он постоянно шеголял в аланской одежде.

На историческом горизонте тех лет не исчезали и аланы, включенные в гуннский союз. В 383 г. они вошли в огромную армию Федератов-гуннов и наемников-гуннов, служившую Италии. В первые годы V в. благодаря дружеским отношениям с одним из крупнейших военачальников империи, Стилихоном, часть гуннов и аланы не раз оказывались в центре борьбы между Римом и вестготским вождем Аларихом, воюя на стороне первого. В 402 г. аланская конница под предводительством Савла обрушилась на вестготов возле Поллентия и нанесла им существенный урон. Спустя три года гунны и аланы помогли Стилихону сокрушить еще одно готское нашествие с севера. В названных случаях гунно-аланские отряды выступали в качестве вспомогательных сил, защищая прогнившую империю от внешних опасностей и внутренних потрясений.

Нам представляется не бесспорной распространенная точка зрения, согласно которой уже в 370-е годы центр гуннского племенного союза переместился в Паннонию²³. Гуннам понадобилось определенное время для прочного освоения прежних аланских и готских владений, подавления очагов сопротивления и организации оказавшихся под их властью племен. Главная орда гуннов находилась тогда в Северном Причерноморье, куда и направляла Византия своих послов к ее вождям²⁴. Однако бесспорно, что интерес гуннского союза и его вассалов к западным, весьма богатым добычей областям сдерживался лишь временно, но отнюдь не отсутствовал. Принимая участие в войнах Рима и готов, гунны подготавливали почву для новых вторжений, угроза которых уже висела в воздухе. Эта мрачная перспектива тревожила и западную часть алан, нашедших пристанище в степном краю Паннонии.

²⁰ Аммиан Марцеллин. XXII, 8, 42.

²¹ Ю. Кулаковский. Аланы по сведениям классических и византийских писателей. Киев. 1899, стр. 24 сл.; G. Verpadsky. The Origins of Russia. L. 1959, pp. 48—79; В. А. Кузнецов, В. К. Пудовин. Аланы в Западной Европе. «Советская археология», 1961, № 2, стр. 79—85; T. Sulimirski. The Sarmatians. N. Y. 1970, pp. 207—250.

²² В битве на стороне «варваров» приняли участие и гунны, вероятно, наемники. Но возможно также, что в Падунавье действовала группа гуннов, оторвавшаяся от основной орды (И. П. Засецкая. Гунны в южнорусских степях (конец IV—первая половина V в. н. э.). Автореферат канд. диссерт. Л. 1971, стр. 5).

²³ См., например: G. Verpadsky. Op. cit., p. 53; В. А. Кузнецов, В. К. Пудовин. Указ. соч., стр. 83.

²⁴ E. A. Thompson. History of Attila and the Huns. Oxford. 1948, pp. 60—79; М. И. Артамонов. Указ. соч., стр. 54—55; А. К. Амброс. Проблема хронологии раннесредневековой Восточной Европы. «Советская археология», 1971, № 2, стр. 104.

х. а то что где?

3. В поисках «спокойной земли»

К началу V в. положение западных алан значительно изменилось. Их блок с остготами распался, а отношения с вестготами стали враждебными. В то же время они сблизилась с германскими племенами вандалов и свевов, пребывавших, в свою очередь, в давних дружественных связях с сарматами-язигами, поселившимися в Паннонии еще в начале н. э. Все это привело к созданию нового и достаточно прочного союза. Очередное переселение как раз и было осуществлено этим союзом. 31 декабря 406 г. стало началом важного события в тогдашней истории: вандалы, аланы, свевы переправились через Рейн и вторглись в Галлию²⁵. Переход (геротаню, по льду) совершился в районе нынешних городов Майнца, Вормса и Трира, разрушенных и сожженных нападавшими. Затем полчища союзников рассеялись по районам от Мозеля до Пиренеев. Современник событий поэт Орденций с горечью засвидетельствовал: «Одним костром дымилась вся Галлия»; удачная попытка попытка отпора римлянам вандалам окончилась ничем, поскольку на помощь вторым подоспели аланы во главе с их вождем Респендиалом²⁶. Быстрое завоевание Галлии объяснялось, кроме всего прочего, сильным антирабовладельческим движением, цели которого частично совпадали с интересами вторгшихся «варваров». Стремившийся к объективности Сальвиан отмечал: «Бедняки ищут у варваров римской человечности, потому что они не могут снести у римлян варварской бесчеловечности»; 33 месяца длились бедствия одних и торжество других в Галлии, богатейшей из римских провинций²⁷. Ее падение положило начало окончательной дезорганизации и обескровливанию Западной Римской империи.

Но и единство алан было кажущимся. Некоторая их часть застряла близ Лузры, другая — на берегах Роны, третья — около Гаронны. У алан, вообще решивших остаться в Галлии, нашелся вождь по имени Годар. Прочие же, возглавленные Респендиалом, продолжали сопровождать вандалов и, переправив Пиреней в 409 г., направились с ними в Испанию. В результате и эта римская провинция была стремительно завоевана ворвавшимися в нее номадами, а затем разделена между ними. Аланам досталась средняя часть Лузитании (позднейшей Португалии) и Картагена. Однако следом за вандалами, аланами и свевами неотвратимо двинулись орды вестготов, а устоять перед ними не хватило сил. В 416 г. последние вступили в Испанию, и два года спустя в кровопролитной сече аланы были разгромлены, их вождь Алдак убит, и с его смертью прекратило существование аланское государственное образование, только что возникшее на Пиренейском полуострове. Аланы были так ослаблены, что всецело подчинились вандалскому королю Гунтериху, а затем его преемнику Гейзериху. Но и вандалы не смогли защититься от вестготов. Не прошло и 11 лет, как Гейзерих также вынужден был отступать.

Поскольку далее на запад плескались волны Атлантики, оставалась дорога только в Африку. В мае 429 г. Гейзерих, учинив смотр отрядам, состоявшим из вандалов и аланов²⁸, переправил их в Африку, где, разгромив не без помощи рабов и колоннов римские войска, создал свое новое государство. С тех пор аланы больше не упоминаются здесь как отдельная этническая группа населения. Дело заключается не в том, что пребывание захватчиков в Северной Африке плохо освещено источниками²⁹. Просто аланы утратили самостоятельность, окончательно влившись в союз племен, носивший главенствующее имя вандалов, и растворившись в нем³⁰. Лишь отзвуком былого являлся титул вандалских королей в Африке, поскольку все они — от первого (Гейзериха) и до последнего (Гедимера, свергнутого в 533 г.) — именовались «королями вандалов и алан». К моменту уничтожения вандалского государ-

²⁵ Подробнее о вандалской миграции вплоть до Африки см.: L. Schmidt: Geschichte der Wandalen. München, 1942; Ch. Courtois: Les vandales en Afrique. P. 1955. Ценные замечания содержатся в комментариях Е. Ч. Скрипкиной к сочинениям Иордана (см. Иордан. Указ. соч.).

²⁶ Ю. Кулаковский. Указ. соч., стр. 34—35.

²⁷ F. Lot. Les invasions germaniques. P. 1935, p. 71.

²⁸ Прокопий из Кесарии. Война с готами. М. 1939, стр. 83.

²⁹ См. В. А. Кузнецов, В. К. Пудовин. Указ. соч., стр. 55.

³⁰ См. Г. Г. Дилигенский. Северная Африка в IV—V вв. М. 1961; F. Martroye. Genséric. P. 1907.

ства византийским войском Велизария³¹ об аланах реально здесь уже почти ничто не напоминало.

По-инному сложилась судьба алан, оставшихся в Галлии. В 411 г. они, предводительствуемые Гоаром, приняли деятельное участие в борьбе готов с императором Константином III в Южной Галлии, в результате чего подпали под контроль вождя готов Атаульфа. Зависимость была недолгой, ибо аланский вождь в 412 г. в дни осады одного из городов вместе с войском вдруг вошел в него для защиты местного населения, чем вынудил готов немедленно удалиться. Через два года аланы — уже в составе римского войска, оборонявшего Бордо от вестготов. Затем, вплоть до середины V в., их имя эпизодически звучит в связи с различными сражениями и походами в беспокойной Галлии. Так, Аэций, выдающийся полководец Римской империи тех лет, привлек гуннов и алан для войн с бургунами и вестготами. Он же в 439 и 441 гг. поселил часть алан во главе с вождем Самбидом во «внутренней Галлии» (возле Орлеана), причем расселение имело реальный вид вторичного завоевания и сопровождалось жестокими насилиями и экзекуциями за «измену» местного населения римскому императору³². Любопытно, что имя аланского вождя Эохара переводится как «Пробуд». Это заставляет вспомнить многочисленные свидетельства античных авторов о просе как излюбленной пище сарматов³³.

Галльские аланы слабо подверглись воздействию римской культуры, сохранив кочевой быт³⁴. Заметна роль алан в знаменитой Каталаунской битве 451 г., возвестившей о крахе мощи «бича божьего» Атиллы. Вождь аланов Сангибан, находившийся в Орлеане и уstraшенный слухами о непобедимости гуннских полчищ, дрогнул и обещал сдаться вместе с городом. Узнав о том, Аэций поспешил в Орлеан. Он укрепил город земляными насыпями, установил контроль над действиями Сангибана, а в день решающего сражения поставил аланское войско в середину своего боевого строя, окружив самого Сангибана рядами верных Риму воинов. Каталаунская сеча оставила о себе страшные воспоминания. «Если верить старикам, то ручей на упомянутом поле, протекавший в низких берегах, ...от переполнения кровью преератился в целый поток... Те же, кого нанесенная им рана гнала туда в жгучей жажде, тянули струн, смешанные с кровью... Они глотали, когда пили, кровь, которую сами они, раненные, и пролили»³⁵. Вестготы и аланы выдержали основную тяжесть боя, и победа оказалась за Аэцием. Но Атилла, едва оправившись от поражения, выступил против той части алан, которая жила за Луарой. И вновь союзники алан упредили его удар. Король вестготов Торнемунд «с крайней быстротой первый явился к аланам и уже подготовленный встретил движение войск подходившего Атиллы. Завязалась битва, почти такая же, какая была до того на Каталаунских полях»³⁶, и орды Атиллы вновь отступили. Эти победы, прервавшие губительную поступь гуннов, крайне ослабили галльских алан. В начале 460-х годов они еще совершали набеги в Северную Италию, но то были последние вспышки их активности. Вскоре галльские аланы, в свою очередь, растворились среди других народов и племен.

Та же участь постигла в конечном счете алан, сохранявших статус гуннских союзников и участвовавших в их завоеваниях. После смерти Атиллы (453 г.) его вепрочная держава распалась. Прежние вассалы гуннов обрели независимость. В их числе были и аланы во главе с Кандаком. Они переселились в Нижнюю Мезию, в пределы Римской империи, слились там с романизованным населением и вскоре потеряли свое этническое лицо. Как раз в местной аланской среде вырос замечательный историк древности Иордан³⁷.

³¹ См. З. В. Удальцова. Политика византийского правительства в Северной Африке при Юстиниане. «Византийский временник», 1953, № 6.

³² Ю. Кулаковский. Указ. соч., стр. 37—39.

³³ В. И. Абазев. Указ. соч., стр. 42.

³⁴ Ю. Кулаковский. Указ. соч., стр. 39—40.

³⁵ Иордан. Указ. соч., стр. 107—109.

³⁶ Там же, стр. 110—111.

³⁷ См. предисловие Е. Ч. Скрижинской к кн.: Иордан. Указ. соч. (там же библиография вопроса).

4. Загадки могил «европейских алан»

Выявление и изучение аланских древностей на маршрутах «великого переселения» народов затруднено многими причинами: и огромной территорией поисков, и малым отрезком времени пребывания алан в отдельных областях и странах, и чрезвычайной пестротой и сложностью этнической и культурной среды тогдашней Европы, и неразработанностью надежных критериев для сравнения (ибо аланы, ушедшие на запад, были сами этнически неоднородны, а культура их сородичей, оставшихся на Северном Кавказе, продолжала развиваться в совершенно других условиях), и, наконец, большим вниманием со стороны исследователей к памятникам готов, гунов и вандалов. Тем не менее попытки поисков и определения конкретно аланских археологических комплексов принесли свои плоды³⁸.

Раскопки позднесарматских могильников на исходной территории показывают, что излюбленными формами погребального сооружения были подкурганные простые прямоугольные ямы, подбой и, реже, катакомбы. Сарматские племена ранее всех в Восточной Европе (со II в. н. э.) стали прибегать к искусственной деформации черепов. Накануне гуннского натиска более 80% позднесарматских погребений дают деформированные черепа. Типично сарматской особенностью похоронного ритуала являлся обычай разбивать металлические зеркала (они были с ушком на тыльной стороне). Еще на рубеже н. э. в сарматском искусстве проявляется тенденция к полихромности ряда ювелирных изделий (украшение вставками из драгоценных камней и разноцветного стекла). К концу IV в. в сармато-аланских степях Северного Причерноморья и Северного Кавказа появляются специфические типы пластинчатых фибул — застежек для плащей, так называемые калачиковидные серьги и другие характерные украшения³⁹. Попыты картографирования названных признаков и сопоставление их результатов с локализацией алан по письменным источникам дают показательную картину.

Деформированные черепа из погребений конца IV—V вв. сосредоточены в Среднем Подунавье (Паннония и прилегающие к ней области). Здесь же фиксируется распространение металлических зеркал с ушком и калачиковидных серег. Пластинчатые фибулы и полихромные ювелирные изделия вновь дают большую густоту находок на Среднем Дунае, но достаточно известны также во Франции, Испании и Северной Африке. Большинство этих находок связано с одиночными грунтовыми могилами, лишенными внешних признаков, но, как правило, весьма богатыми (их иногда называют «княжескими»). На территории будущих Венгрии и Румынии появляются тогда чуждые местным традициям подбойные погребения, а в иных могильниках массовы черепа, обнаруживающие сходство с черепами сарматского времени Приазовья и Северного Прикаспия⁴⁰. На территории будущих Чехии и Австрии отмечены находки сосудов, близких керамике из позднесарматских погребений в Нижнем Поволжье, Прикубанье и Крыму⁴¹. Максимальная частота выделенных признаков отмечена в Среднем Подунавье, области наибольшей и длительнейшей концентрации западноаланских групп. Чем дальше на запад и ближе к середине V в., тем реже и глуше эти элементы: аланы растворяются в среде других народов. Все это служит подтверждением, что такие памятники, как погребения воле Кехетей и Чонграда (Венгрия), Дура и Левинце-Лавы (Чехословакия), Заммеринга,

³⁸ Особую ценность представляет труд П. Вернера, хотя сам автор склоняется к выводу, что «опыты этнического определения» систематизированных им памятников «мало перспективны» (J. Wegner. Beiträge zur Archäologie des Attila-Reiches. München, 1956); см. также В. А. Кузнецов, В. К. Пудовкин. Указ. соч., стр. 79—95 (единственный обзор, обобщивший археологические данные о пребывании алан в Центральной и Западной Европе).

³⁹ К. Ф. Смирнов. Вопросы изучения сарматских племен и их культуры. Сборник «Вопросы скифо-сарматской археологии». М. 1953, стр. 201—230; А. М. Хазанов. Генезис сарматских бронзовых зеркал. «Советская археология», 1963, № 1.

⁴⁰ K. Szegő. Hunnokról és keletiellen. «Archaeologiai Értesítő», № 82(2), 1955; Г. А. Федоров, И. Л. Полевой. Археология Румынии. М. 1973; L. Bartucz. Anthropologische Beiträge zur I. und II. Periode der Sarmatenzeit in Ungarn. «Acta Archaeologica», № 13, 1961; Т. А. Тот, Б. В. Фирштейн. Антропологические данные к вопросу о великом переселении народов. Л. 1970.

⁴¹ T. Sulimírski. Op. cit., pp. 217—218.

Унтерзибенбрунна, Мархега и Лаа (Австрия), Эрана и Бёрепера (Франция), Байи (Португалия), Кудьят-Затера (Тунис), можно связать скорее всего с аланами. Каждая из этих могил восходит к индивидуальной судьбе людей той эпохи: гибель на войне или в походе, опала, бегство от преследователей и т. п.⁴² Так «европейские аланы» постепенно материализуются. Вчерашние, почти неразрешимые загадки сегодня получают ответ, мотивированный данными археологии, антропологии и искусствоведения.

5. Судьбы кавказских алан

В годы, когда одни аланы далеко на западе неуклонно ассимилировались, потомки их прежних соплеменников и сородичей, оставшиеся в Восточной Европе, начали справляться от последствий гуннского нашествия. Большие массы разгромленных алан в конце IV в. отодвинулись из Подонья и Северного Прикаспия к Кавказскому хребту. Здесь, на Северном Кавказе, ими оставлено значительное число катакомбных могильников и поселений (преобладающая часть последних укреплена рвами, реже — валами и стенами). От правых пригогов Кубани на западе (рр. Зеленчуки, Фарс) до р. Аксая на востоке⁴³, от Главного Кавказского хребта на юге до верховий Кумы, течения Малки и правобережья Среднего Терека простиралась основная территория исторической Алании раннего средневековья⁴⁴. Страна эта была густо населена и находилась в центре местной политической борьбы. Этнический состав северокавказской Алании не был однороден. Сами аланы — это ираноэтнический массив населения, впитавший в себя представителей многих сарматских или сарматизированных групп. Прижатые напором гуннов к горам Кавказа, они не нашли их необитаемыми: аборигенное население тут было многочисленно⁴⁵. Двусторонние общения пришельцев и коренных обитателей активизировались, и в состав Алании оказались включенными некоторые племена Центрального Кавказа, соседствовавшие с жителями Дарьяльского и Клухорского перевалов Закавказья. Об этнической пестроте горных районов Алании (на равнине доминирование алан быстро привело к этнической нивелировке населения) свидетельствуют письменные источники⁴⁶, а также разнообразие типов погребальных памятников, продолжавших во многом прежние традиции⁴⁷.

Соседями аланского объединения были: в Прикубанье — адыги, в зоне центральнокавказских перевалов — горные грузинские племена, далее к востоку — предки чеченцев и ингушей и горнодагестанские насельники. С севера о границы Алании бились волны бесконечного прибоя кочевников. Некоторые группы тюркоязычных кочевников (булгары, кипчаки) проникали в глубь аланских земель. А с V в. возрастает натиск Хазарского каганата, установившего затем контроль над аланами. Во время кровопролитных и затяжных хазаро-арабских войн Алания, поддержав хазар против новых, еще более жестоких и хищных захватчиков, подверглась опустошительным походам арабских полчищ, из которых самым губительным был поход Мервана, в 735 г. возглавившего 150-тысячную армию⁴⁸. Аланы искали и нашли себе союзников в лице горнодагестанских племен и лидеров полугосударственных образований, прежде всего Серира в Аварии⁴⁹. В X в. наметился перелом.

⁴² А. К. Амброз. Указ. соч., стр. 104.

⁴³ Х. М. Мамаев. Новые катакомбные могильники в предгорной и плоскостной Чечено-Ингушетии. «Тезисы докладов IV крупновских чтений». Орджоникидзе. 1974, стр. 39—40.

⁴⁴ Отдельные группы алан проникали и в иные районы Кавказа (Дагестан, Азербайджан).

⁴⁵ Е. И. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. М. 1960; В. Б. Виноградов. Центральный и Северо-Восточный Кавказ в скифское время. Грозный. 1972.

⁴⁶ См. об этом: Ю. С. Гаглойти. Указ. соч.

⁴⁷ В. А. Кузнецов. Аланские племена Северного Кавказа. М. 1962; Е. П. Алексеева. Древняя и средневековая история Карачево-Черкессии. М. 1971.

⁴⁸ С. А. Плетнева связывает именно с этим походом новое перемещение части алан в Подонье (С. А. Плетнева. От кочевий к городам. М. 1967). В. А. Кузнецов (см. его рецензию на книгу С. А. Плетневой в журнале «Советская археология», 1969, № 2, стр. 298—299) предлагает иное объяснение аланской миграции: вторжение Булгарской орды.

⁴⁹ М. И. Артамонов. Указ. соч., стр. 170—365.

Теперь уже хазары⁵⁰ вынуждены были оценить своих бывших вассалов следующими словами: «Царство алан сильнее и крепче всех народов вокруг нас»⁵¹. А арабский географ Масуди свидетельствовал о том, что «аланский царь выступает в походах с 30 тысячами всадников. Он могуществен, мужествен, очень силен и ведет твердую политику среди царей»⁵².

Алания начинает играть заметную роль в политической жизни Кавказа. Ее союз ищут соперничающие Византия и Хазария; ее лояльности, а порою помощи добивается Грузия. Аланы вместе с серирцами и русскими дружинами предпринимают совместные походы в район Дербента. Даже поражение в войне с Хазарией в 932 г. и сильный удар, нанесенный равнинным аланам (ясам, как называли их русские документы) в 965 г. киевским князем Святославом, не очень подорвали мощь Алании. В XI в. она противостоит натиску кочевых орд половцев. Северные степные пастбища, попавшие в руки алан после падения Хазарии, были утрачены, но из собственно Аланию половцы не пошли. После этого установилось известное равновесие сил. Началось алано-половецкое сближение, кончившееся тем, что при посредстве грузинского царя Давида Строителя они «учинили друг с другом обильное согласие, между собою мир и любовь»⁵³. В те века источники сообщали о постоянном участии аланских дружин на правах вассалов, а чаще как наемного войска в военных предприятиях Византии⁵⁴. Представители аланской верхушки играют видную роль в династических связях Византии, некоторых княжеств Руси и особенно Грузии (более всего известен брак грузинской царицы Тамары с аланским царевичем Давидом Сосланом)⁵⁵.

Алания переживала тогда период наивысшего военно-политического и культурного подъема. За минувшие со времен гунского нашествия века аланы проделали путь от кочевой жизни к городам. Почти полностью перейдя к оседлости, они сделали основой своего хозяйства пахотное земледелие, а отгонное скотоводство с предпочтительным разведением овец и коз являлось лишь отголоском прежнего быта скотоводов. Археологические источники, существенно дополняя скупые строки письменных документов, свидетельствуют о высоком уровне развития ремесла (металлургии, гончарного, ювелирного и оружейного дела, обработки камня, кости и дерева) с далеко зашедшей специализацией. Растут количественно поселения, в том числе укрепленные городища⁵⁶. Судить об этом можно не только по руинам, но и по впечатлениям очевидцев: «Царство алан представляет непрерывный ряд поселений настолько смежных, что если кричат петухи, то им откликаются другие во всем царстве благодаря смежности и, так сказать, переплетению хуторов»⁵⁷.

Внутри городищ появляются цитадели — огражденные рвами и валами места обитания выделяющейся аристократии, родовой и племенной знати. В IX в. племенной союз, возглавленный аланами, приобретает черты раннефеодального государства. Среди первостепенных результатов раскопок аланских могильников (таких, как Змейский в Северной Осетии, Рим-горский в Пятигорье) нужно упомянуть четкое прослеживаемое имущественное неравенство погребенных, за которым скрывалось неравенство социальное. Рядовым общинникам-аланам противостояли феодалы, опиравшиеся на козырные дружины. Имелись в Алании и рабы. На рубеже I—II тыс. часть крупных аланских поселений превращается в городские селения полуаграрного ха-

⁵⁰ В. А. Кузнецов. Алания в X—XIII вв. Орджоникидзе. 1971.

⁵¹ П. К. Кокорзинев. Еврейско-хазарская переписка в X веке. Л. 1932, стр. 116.

⁵² См. В. Ф. Минорский. История Ширвана и Дербента X—XI вв. М. 1963, стр. 206.

⁵³ М. Джанашивили. Известия грузинских летописей о Северном Кавказе. «Сборник по описанию местностей и племен Кавказа». Вып. 22. Тифлис. 1897, стр. 36.

⁵⁴ Ю. Кулаковский. Указ. соч., стр. 56; В. А. Кузнецов. Алания в X—XIII вв., стр. 30—32.

⁵⁵ Давид — второй муж царицы Тамары. Но и первый ее супруг, Георгий (Юрий), был сыном аланки, жены Андрея Боголюбского.

⁵⁶ В. А. Кузнецов. Аланская культура и ее локальные варианты. «Советская археология», 1973, № 2, стр. 60—74.

⁵⁷ См. В. Ф. Минорский. Указ. соч., стр. 56.

рактера. Ныне известно по крайней мере 5 таких городов, сложившихся на базе раннесредневековых поселений: Нижний Архыз, Рим-гора, Верхний и Нижний Джулат, Алхан-Кала. Последнее городище, по всей видимости, — ранняя столица алан, тот «благочестивый Магас», о котором упоминал Масуди⁵⁸. Раскопки выявили тут необычайное для других аланских поселений скопление культовых мест. Обширное поселение у Верхнего Джулата (Татартупа) сопоставляется со «славным яским градом Деяковым», хорошо знакомым нам по русским летописям⁵⁹. Аланские цари владели крепостями. Не раз упоминается в источниках могучая крепость в районе Дарьяла, охрану которой нес отряд якобы в 1 тыс. человек.

Стремление к политической централизации продиктовало отказ от язычества и принятие аланской правящей верхушкой христианства. Особенно сильным его влияние было в западных районах Алании, граничивших с Абхазией. Здесь существовал центр аланской епархии и были созданы великолепные образцы христианского зодчества — зеленчукские храмы. В междуречье Терека и Суниги исконные верования, связанные с почитанием солнца, огня и обожествлением явлений неживой природы, держались крепче. Это, между прочим, создавало определенные трения между царем, его окружением и теми, кто предпочитал придерживаться традиционных верований. Христианизация части алан и связанное с нею приобщение к культуре Закавказья, Византии, а затем и Руси способствовали втягиванию северокавказских алан в общеевропейскую политику.

Во второй половине XII в. в аланском государстве начался период феодальной раздробленности. Современники отмечали, что теперь «сколько селений, столько и вождей, и ни один из них не имеет подчиненного отношения к другому. Там постоянно идет война вождя против вождя, села против села»⁶⁰. Эти сведения подтверждаются возникновением значительных скоплений поселений (типа тех, что находятся в окрестностях современных Баксана, Кубы, Заюкова, Сурхахи-Ати-Юрта, Нальчика), тяготеющих к центральному, наиболее крупному из них. А в письменных источниках уже не встречаются упоминания об общеаланских царях. Зато все чаще идет речь о «мтаварах», «князьях», «ханах» и «эмирах», то есть местных феодальных владетелях. В неумении противостоять силам, раздиравшим Аланию на части, распалась и церковь устами назначенного в аланскую епархию епископа Феодора («Кто я, чтобы мне быть вынужденным врачевать проповедью бедствия, одолевшие аланский народ?»)⁶¹.

6. Снова азиатские орды

Первый акт трагедии, связанной с очередным нашествием кочевников, разыгрался в 1222 году. Монголо-татарские войска, возглавленные Джебэ и Субудаем, пройдя через Дербентский проход, вышли на Северный Кавказ. Панику и ужас внушали они современникам⁶². Страшные слухи опережали их. Достигли слухи и алан. Последние призвали себе на помощь половцев и встретили врагов оружием. Сражение разыгралось где-то на восточной периферии Алании и не дало перевеса ни одной из сторон. Тогда монголо-татары подкупили аланских союзников лживыми посулами и богатыми дарами; и вот половцы ушли. Тут татары снова напали на алан, разбили их и ударили уже по половцам. Страна алан подверглась опустошению⁶³, хотя в тот раз монголо-татары не проникли в самую глубь Алании. Тем не менее доминиканский монах Юлиан, побывавший там, не смог найти себе попутчиков «из-

⁵⁸ В. Б. Виноградов. Через хребты веков. Грозный. 1970, стр. 68—90.

⁵⁹ Е. И. Крупнов. Еще раз о местонахождении города Деякова. Сборник «Славяне и Русь». М. 1963, стр. 291—297; В. Б. Виноградов. Еще раз о месте убийства Михаила Тверского, речке «Гореть» и «славном яском граде Деяковом». «Ученые записки» Чечено-Ингушского университета, вып. 26, 1963, стр. 62—70; Е. А. Кузнецов. Алания в X—XIII вв., стр. 157—162.

⁶⁰ «Рассказ римско-католического миссионера доминиканца Юлиана о его путешествии в страну приволжских венгров». «Записки императорского Одесского общества истории и древностей (далее ЗОИИД), вып. 5, 1863, стр. 99.

⁶¹ «Епископа Феодора Аланское послание». ЗОИИД, вып. 21, 1893, стр. 27.

⁶² Киракос Гандзакци. История. Баку. 1946, стр. 39.

⁶³ К. Доссон. История монголов от Чингис-хана до Тамерлана. Т. 1. Иркутск. 1937, стр. 192.

за боязни татар, которые, по слухам, были близки⁶⁴. Шквал кочевых полчищ опять сорвал с насиженных мест некоторые группы алан и либо погнал их впереди себя, либо понес вместе с собой. Именно с этих лет наполняются реальным содержанием упоминания об аланах (ясах) в Крыму, на Северо-Западном побережье Черного моря и в Подунавье, вплоть до Венгрии⁶⁵, а в составе войск монголо-татар начинают действовать крупные яеские отряды.

Главные события в Алании разыгрались спустя 14 лет, когда монголо-татары напали на Русь и Северный Кавказ. Основные перевальные дороги в Закавказье, находившиеся под контролем алан, были мечтой захватчиков. Ненависть их к аланам подогревалась еще и тем, что те «поставили ногу состязания на черту сопротивления»⁶⁶. В 1238 г. на Аланию обрушился удар больших монголо-татарских сил. Центральным эпизодом борьбы стали осада и штурм «города М.к.с», отождествляемого с ранней столицей алан Магасом и связываемого с руинами Алхан-Катинского городища. Монголам пришлось потратить немало времени на правильную осаду, после которой в результате использования стенобитной техники город был взят, а население его перебито: «Они оставили от города только имя его и нашли там много добычи»⁶⁷. Свидетельства летописей подтверждаются фольклором, сюжеты которого связаны все с тем же городищем, центром восточноаланских земель⁶⁸.

На этот раз монголо-татары учинили погром преобладающей части равнинной зоны Алании, нанеся сокрушительный удар местной государственности и культуре. Правда, аланы продолжали борьбу, опираясь на горные районы. В 1246 г. Карпини, проезжавший через Северный Кавказ, отметил «некую часть алан, оказавших мужественное сопротивление и доселе еще не подчиненных им (монголам. — В. В.)»; он же рассказал о какой-то горе, которую аланы героически защищали вот уже 12 лет, нанося монголам серьезный урон⁶⁹. В 1253 и 1254 гг. тут побывал Рубруквис, и оба раза он записывал, что аланы «все еще борются против татар»; что аланы на этих горах все еще не покорены, так что из каждого десятка людей Сартаха (монгольского военачальника. — В. В.) двоим надлежало караулить горные ущелья, чтобы эти аланы не выходили из гор для похищения их стад на равнине»⁷⁰. Даже в 1318 г. горные районы, примыкающие к Тереку, были все еще не подвластны Золотой Орде. Вот почему приближенные бояре именно там предлагали искать спасения сопернику князя Юрия Московского князю Михаилу Тверскому, убитому затем в ставке золотоордынского хана Узбека.

Мужество сородичей в горах питало и огонь сопротивления алан на равнине. К восставшему половецкому эмиру Бачману присоединился и сражался вместе с ним до конца эмир ясов Качир-укул с отрядом. Зимой 1278 г. восстал город Деляков, за что был взят штурмом, разорен, сожжен, а вся округа его отдана на разграбление войскам монголов и их союзников⁷¹. Следствием неприятия монгольского ига явилось также переселение многих алан через Кавказский хребет на территорию нынешней Южной Осетии. Именно здесь, на обоих склонах Кавказского хребта в центральной его части, утратившие равнину аланы окончательно смешались с исконным горским населением, после чего их жизнь потекла по новому руслу, неотделимому от судеб соседних горских народов.

⁶⁴ «Рассказ римско-католического миссионера доминиканца Юлиана о его путешествии в страну приволжских венгерцев», стр. 99.

⁶⁵ Ю. Кулаковский. Указ. соч., стр. 61—70.

⁶⁶ Л. Н. Лавров. Нашествие монголов на Северный Кавказ. «История СССР», 1965, № 5, стр. 98 сл.

⁶⁷ В. Г. Тизенгаузен. Сборник материалов, относящихся к истории Золотой Орды. Т. II. М.-Л. 1941, стр. 232 сл.

⁶⁸ В. Виноградов, В. Байбик. О памяти, о подвигах, о славе! Грозный. 1972, стр. 17—18.

⁶⁹ Дж. Карпини. История монгалов. — Гильом де Рубрук. Путешествие в восточные страны. М. 1957, стр. 57, 64.

⁷⁰ Там же, стр. 111, 186.

⁷¹ В. А. Кучкин. Где искать яеский город Тютяков? «Известия» Северо-Осетинского научно-исследовательского института. Т. XXV. 1966.

SCHRIFT-DENKMALE DER SLAWEN

VOR CHRISTI GEBURT.

VON

TADEUSZ WOLAŃSKI.

NACH DEM POLNISCHEN ENTWURFE INS DEUTSCHE DURCH DEN VERFASSER
SELBST UEBERTRAGEN.

ERSTE LIEFERUNG.

TAB. I—III, MIT ABBILDUNGEN I—XIV.

GNESEN,
VERLAG VON J. B. LANGE.
1850.

Die Alterthumsforscher liessen es bisher unbeachtet, dass in der Vorzeit slawische Volksstämme über alle Theile der alten Welt verbreitet waren, folglich auch Denkmäler hinterlassen konnten.

Wir finden diese weitverzweigte Völkerfamilie in der alten Geschichte unter den mannigfaltigsten Benennungen aufgeführt, je nachdem ihre Namen von den Anführern einzelner Stämme entlehnt, oder durch Uebertragung in andere Sprachen verunstaltet wurden; meistens bezeichnete man sie mit dem allgemeinen Namen der Skithen und Sarmaten. Dass dieselben in Künsten und Wissenschaften ihren Nachbarn nicht nachstanden, vielmehr vorangingen, bezeugt Herodot im 46. Kapitel des IV. Buchs, erzählend: dass Er, ausser dem Anacharsis, keinen grossen Mann gekannt habe, der nicht ein Skithe gewesen wäre! — Es durfte also mit Recht vorausgesetzt werden, daß auch diese Völker — welche der treulose Grieche und selbstsüchtige Römer aus Abneigung, weil er ihre Sprache nicht verstand, als Barbaren zu bezeichnen beliebte — Steindenkmäler hinterlassen haben. Demungeachtet stolperten die Gelehrten darüber hinweg und bemühten sich bis auf den heutigen Tag, alle ihnen unverständlichen Inschriften griechisch oder lateinisch zu interpretiren, und wenn es hiernit nicht vorwärts ging, ward Zuflucht zum Hebräischen genommen, was eine eben so vergebliche Arbeit zu sein pflegte, da der Schlüssel zu diesen Inschriften nur allein in der slawischen Muttersprache zu finden ist. Um aber dahin zu gelangen, muss man im Besitze der verschiedenen, oder wenigstens der hauptsächlichsten heute noch gangbaren slawischen Dialekte sein, — und diese sind: die polnische, russische, böhmische, serbo-dalmatische, illirische, wendische und lithauische Mundart. In wiefern nun die englischen, französischen, italienischen und deutschen Gelehrten diesen Anforderungen entsprechen, ist eine Frage, die sie selbst beantworten mögen.

Mancher mühselige Grübler, obgleich weltberühmte Namen, — ist hierbei auf wunderliche Abwege gerathen und hat zuletzt, wenn sich kein vernünftiger Sinn den Inschriften unterschieben liess, solche für gefälscht erklärt; wahrlich! das

— 4 —

einfachste Mittel, durch ein Anathema dieser Art sich des unerquicklichen Anblicks unverständlicher Dinge zu überheben! Auf diese Weise liessen sich auch alle unerkklärbaren Naturerscheinungen als gefälscht und untergeschoben verdammen! —

Es genügt für meinen Zweck, den Leser daran zu erinnern: dass die slawische Sprache in der Vorzeit vom Kaspischen Meere bis zum Ausflusse der Elbe, und vom Ural bis zum Adriatischen Meere, volle Geltung hatte, auch heute noch — mit Ausnahme einiger unbedeutender Ostseeprovinzen — Volkssprache geblieben ist. Wie weit die Wohnsitze der Slawen sich vormals auch in Afrika ausdehnten, mögen die slawischen Steininschriften Numidiens, Karthago's und Egiptens, die ich dem archäologischen Publikum vorlegen werde, selbstredend darthun. Ich beobachte hierbei keine geordnete Reihenfolge, sondern nehme die Inschriften vor, wie sie mir gerade zur Hand sind, und auf den Tafeln der vorhandene Raum deren Abbildung gestattet.

I.

Grabschrift.

(Tab. I.)

Diesen merkwürdigsten aller Grabsteine entnehme ich aus Theodor Mommsen's neuerschienenem Werke über „die unteritalischen Dialekte“, wo solcher, mit einigen Varianten, auf der zweiten Tafel abgebildet und S. 333 kurz beschrieben ist. Er soll im Oktober 1846 bei Crecchio entdeckt und eine darunter befindlich gewesene gewölbte unterirdische Kammer mit Gewalt geöffnet worden sein. Der bescheidene Verfasser gesteht freimüthig: „dass es vermessen wäre, eine Interpretation auch nur versuchen zu wollen“.

Haben die Entdecker dieses Steins, welche das darunter befindliche Grabgewölbe gewaltsam öffneten, die darin ruhende Asche verunglimpft, vielleicht den Winden preis gegeben; so haben undankbare Nachkommen einer grossen Vorzeit an dem Edelsten, was der Boden Italiens für sie aufbewahrte — an den Gebeinen des Aeneas gefrevelt!

Bevor ich diese metrisch geordnete rein slawische Grabschrift selbst sprechen lasse, muss ich, zu deren Verdeutlichung, einige Erläuterungen voransenden:

Esmun, Sohn des Sydik, ist der Name einer alten, bei Egiptiern und Feniziern verehrten Gottheit; auch ward ein Ismenischer Apollo zu Theben verehrt. Dieser Esmun ward als achttes und höchstes Numen den sieben Kabiren vorangesetzt, als ein Gott des Himmels und Weltalls. Da nun hier der Schutz dieser Gottheit beansprucht wird, die in Italien nicht einheimisch war, so muthmasse ich: dass unter den durch Aeneas aus dem Brande von Troja geretteten und nach Latium mitgebrachten Göttern auch dieser Esmun sich befand.

Die beiden Gottheiten Wima und Dima, welche in dieser Grabschrift als dem Esmun untergeordnete Wesen bezeichnet werden, sind ebenfalls dem italienischen Boden fremd. Wima ist der Beiname des indischen Schiwa, und Dima der vergötterte Sohn des alten trojanischen Stammhelden Dardanos.

Das Volk der Rhossier sind die Vorfahren der heutigen Russen.

Hekatesin wird hier das Tottenreich genannt, als Gebiet der Hekate.

Lado war ein Kriegsgott der alten Slawen: wir finden ihn auch in vorchristlichen slawischen Volksliedern.

Aeneas ist der gräcisirte slawische Name: Eněj (Энеї), so wie alle übrigen Namen mit ähnlicher Endung, z. B. Andrěj, Amaděj, Aleksěj, Ereměj, Matwěj, Fstaděj, Timotěj, etc. in Andreas, Amadeus, Alexis, Jeremias, Mathias, Thadeus, Timotheus etc. umgewandelt wurden. Kleideten doch bekanntlich die griechischen Historiker sogar die Namen von Ländern, Völkern, Städten, Bergen und Flüssen willkürlich in griechische Gewänder, dass hieraus in der alten Geographie ein kaum aufzuklärender Wirrwarr entstanden ist.

Lepiejen — Allerbesten — ist der jetzt nicht mehr gebräuchliche Superlativ vom polnisch-böhmischen Comparativ: lepszy — der Bessere.

Um den Originaltext mit den heute gangbarsten slawischen Dialekten vergleichen zu können, habe ich denselben in die polnische, russische, böhmische, illirische und wendische Mundarten, so gut ich es vermochte, übertragen*). Denn als vor fast 3000 Jahren diese slawischen Rhythmen niedergeschrieben wurden, geschah solches in der allgemeinen Muttersprache, aus welcher die erwähnten Dialekte im Laufe der Zeit viel später hervorgingen; deshalb lassen sich auch die einzelnen Worte dieser Grabschrift nicht alle in Einem heutigen Dialekte beisammen finden. Der Ausdruck z. B. choroszy — vortrefflich — ist heute nur noch im Russischen beibehalten; im Polnisch-Böhmischen sagt man dafür: wyborny. Die Betheuerung: wěrowěro — wahr und wahrhaftig — ist noch im Böhmischen vorhanden, während der Pole: zaprawdę, und der Russe jeibog sagt, u. s. w.

Diese Bemerkungen vorausgesandt, lasse ich nun die Grabschrift selbst folgen:

1. Urtext.

Reski wes Bog, wyz Wima i Dima, Ězměnju Rasiěj.
 Imze o pěce (moj) dom i decēs, lepějēn Ězměn!
 Ekatezin daleczim; do doluziem pojezeju;
 Toci wěro-wěro ěs! kakoēm Eněj car-rodě.

Syděz s Ladoim w Eliszóm, Leity pojmaěz, zabywłajez;
 Oj! dorogi, chorosziy! —

*) Die slawischen Philologen mögen brüderlichst verbessern, wo ich aus Mangel an Übung vielleicht einen Verstoss gegen die Grammatik der verschiedenen Dialekte beging. Ich glaubte: besser sei Etwas, als gar Nichts zu geben.

2. *Polnisch.*

Rajski wszech Boże, wyz Wima i Dima, Jeźmienie Rossyiej,
 Miejeże w opiece mój dom i dzieci, najlepszy Jeźmienie!
 Hekatezin dalekim; do dolu ziemi wyjeżdżam;
 Toć zaprawdę, tak jest! jakém ja Enej król z rodu.
 Siedząc z Ładonem w Elizie, Lety czerpasz, zabywasz;
 O! ty drogi, wyborny!

3. *Russisch.*

Райскій весь Бѣже, вышь Вима и Дима, Езменіи россій,
 Имѣйже въ опѣкъ мой домъ и дѣти, вселучшій Езменіи!
 Гѣкатоѣ царство далѣчемъ; до долу зѣмли выѣзжаю;
 Точно, еѣ Бѣгу, такъ есть! какѣмъ я Энеѣ царь съ роду!
 Сидючи съ Ладѣемъ въ Елизей, Лѣты поймѣешь, забывляешь;
 Ой! дорогій, хорошіи!

4. *Böhmisch.*

Rajský weš Bože, wyš Wima i Dima, Jezmeně rossyě.
 Mějze w péče můj dům i děci, nejlepší Jezmeně!
 Hekaty kraje dalekě; do dolů ziem' wyježaju;
 Takto, wěru weru jest — jakož ja Enej car z rodu
 Sedouči z Ladoem w Elizeju, Lety čerpaš, zabudeš;
 O! ty drahý, wyborny!

5. *Illirisch.*

Rajski vas-Bože, višji Wima i Dima, Esmenju Rossii,
 Stittij ti moj dom i djetja, najliepšji Esmen!
 Ekatezin dalečan, ispod zemlju zjahivam;
 Tako zaisto jest, kako jesam Enej car-rodien.
 Sidieš s' Ladoem u Raju, Letu cerpaš, zaboraviš;
 O! drahi, pridobri!

6. *Wendisch.*

Rajski schen Bože, husch' Wima a Dima, Esmeně rossije.
 Hoplěwaj moj dom da golěta, nejlepšchy Esmeně!
 Hekatowy kraj daloki; pod sejmě hojěsdzin:
 Wěsczě, sawérne, tak jo! ako ja ssom Enej kral s' rodu
 Ssejžězy s' Ladoem we nebū, Lety pozerasch, sabynosch.
 A! ty drogi, dobroschiwy!

7. *Lateinisch.*

Deus coeleste, praes Vima Dimaque, Esmen Rhossorum,
 Liberos meos protege domumque, optime Esmen!
 Regnum Hecates distat; nunc in Orcum descendo;
 Sic est, veriter vere! tanquam sum Aeneas rex natu.

Sedens Elysio cum Ladone, Lethen hauris, oblivisceris:
 O! amate, superbe!

8. *Französisch.*

Dieu du ciel, supérieur à Wima et Dima, Esmène de la Rhossie.
 Protège ma maison et mes enfants, très-bon Esmène!
 L'empire d'Hécatee est lointaine; je vais descendre aux enfers —
 Oui, vraiment! aussi vrais que je suis Enée roi de naissance.

Assis auprès de Ladon dans l'Elysée, tu puises dans l'eau de Lethe et oublies:
 O! chéri et superbe!

9. *Deutsch.*

Himmlicher Gott, über Wima und Dima, rhossenischer Esmen,
 Nimm in Obhut mein Haus und Kinder, allbesten Esmen!
 Fern ist Hekate's Reich; zur Unterwelt fahr' ich hinunter:
 So ist's! so wahr als ich bin Aeneas von Königsgebülte.

Du sitztest beim Lado im Himmel und schöpfst aus der Lethe Vergessung:
 O! du Theurer, Vortrefflicher!

Dass diese Grabschrift dem trojanischen Zeitalter angehört, darüber schwindet jeder Zweifel, wenn man die derselben Epoche zuerkannte älteste fenizisch-griechische Inschrift auf dem Steine von Cyrene betrachtet, welche Hamaker und Gesenius publicirt und erläutert haben. Wir finden hier dieselbe Interpunction mit dreien Punkten, die auf spätern Denkmälern nicht mehr vorkommt. Der in vorliegender Grabschrift häufig erscheinende einzelne Punkt bildet hier keine Wortabtheilung, sondern ist das allgemeine Vokalzeichen, welches, gleich dem fenizisch-samaritanisch-hebräischen Ain die fehlenden Selbstlauter vertritt. Ferner gilt hier, wie im Umbrischen, das V als o, u und y; auch kommen einige Monogramme vor. Letztere waren bei den Slawen sehr gewöhnlich und haben sich auf russischen Münzen und in Handschriften bis auf Peter den Grossen erhalten. Man betrachte beispielsweise nur das in meinen „Briefen über slawische Alterthümer“ auf Tab. XIII abgebildete alte russische Kreuz, an welchem jedes Wort zu einem besondern Monogramm verschmolzen ist.

Die schlangenförmig sich windende Schriftfolge ist auf diesem Gräbsteine originell und erforderte, dass der Leser um den horizontal liegenden Stein herum-

gehen musste, während man beim griechischen Bustrophedon nur das Auge hin und wieder zu schwenken brauchte. Der Geschmack an dergleichen Schlangengewindungen hat sich auf nordischen Runensteinen bis zum Mittelalter erhalten.

Die Buchstabenform ist slawisch, ohne Beimischung fenizischer Formen. Das Alfabet hierzu, welches weder dem hebräischen, griechischen noch lateinischen, sondern dem glagolitisch-kirillischen angepasst werden muss, habe ich dem Grabsteine auf der Tafel beigefügt. Dass die letzte Zeile der Steininschrift einen besondern Nachruf enthält und mit dem Vorhergehenden in keinem Zusammenhange steht, zeigt der Augenschein. Die wenigen am Ende des Steins durch Abbruch verloren gegangenen Buchstaben haben wohl nichts weiter als das Wörtchen: moj (mein) enthalten.

Da die Inschrift den Kennern der slawischen Sprachen ziemlich deutlich vorliegt und für sich selbst spricht; so habe ich über deren Auslegung nur wenig zu erinnern; doch könnte es möglich sein, dass ich die Monogramme nicht richtig zergliedert habe.

Das erste Wort: „Reski“ lässt sich auf dreifache Art deuten:

Erstens heisst „Réz“ die Feldschlacht, und es könnte also heissen: Gott der Schlachten oder Heerschaaren.

Zweitens bedeutet „réski“ lebendig, munter, lebhaft, scharf und strenge, also: lebensvoller, gestrenger Gott.

Drittens heisst „Raj“ der Himmel, Paradies, — raiski, himmlisch, also: Gott des Himmels.

Ich habe mich für den letztern Ausdruck entschieden, da Esmun das Oberhaupt der Kabiren, ein Gott des Himmels und kein Kriegsgott war, die zweite Deutung dagegen nicht poetisch genug ist. Auch das folgende Wörtchen: wes (omni, summo, all-, tout) hat eine zweideutige Stellung und kann sowohl auf den vorhergehenden, als nachfolgenden Ausdruck bezogen werden, also: Gott aller Himmel, oder: himmlischer Allgott. Auf den Inhalt der Grabschrift bleibt dieser Umstand ohne Einfluss.

Um der mir bevorstehenden Kritik freundlich die Hand zu bieten, will ich es versuchen, mich selbst zu widerlegen.

1. Woher sollte eine rein slawische Inschrift auf dem Grabe des Aeneas gekommen sein?

Ich beantworte mir diese Frage mit einer andern: Wer waren die Trojaner? Griechen konnten sie doch wohl nicht sein, da diese ja ihre Belagerer und Trojas Zerstörer waren. Für Juden wird man sie doch wohl nicht halten wollen, da sie andere Götter verehrten und die Juden um jene Zeit schon dem wahren Monotheismus huldigten; auch hätten die Annalen der Juden, die wir aus jener Zeit besitzen, diesen langwierigen und merkwürdigen Krieg wohl nicht mit Stillschweigen übergangen. Waren es Assyrer, Babylonier, Fenizier, Pelasger oder Etrusker? Meinetwegen! ich werde von allen ebengenannten alten Völkern slawi-

sche Steininschriften vorlegen, und diese, als gleichzeitige öffentliche Urkunden, sind jedenfalls zuverlässiger und glaubwürdiger, als die aus mancherlei Reiseberichten geschöpften Nachrichten auswärtiger und entfernt wohnender Geschichtsschreiber.

2. *Aeneas war also ein Slawe?*

Ich glaube: Er war es nicht nur, sondern ward auch von den Griechen „der Slawe“ genannt. Carolus Stephanus sagt über diesen Namen: „Aeneas: ab αἰνέω, quod est: laudo, aut αἰνέω; laudans.“ Laus, der Ruhm, ist die slawische Slawa; daher: Wencoslaw = Venceslaus, Stanislaw = Stanislaus, etc. Synonym ist dem Slawen der Scythe, vom polnischen: szczycie, böhmischen ctiti, russischen cztit, was ebenfalls: rühmen, ehren, preisen bedeutet.

3. *Vielleicht deckte dieser Stein die Gebeine irgend eines andern spätern Aeneas?*

Ich habe schon erwähnt, dass nach den äussern Merkmalen dieser Stein dem trojanischen Zeitalter angehört. Der Enkel des berühmten Helden, ein Sohn des Silvius, hiess allerdings auch Aeneas; es würde aber solches dem Steine von seinem ehrwürdigen Alter kaum 100 Jahre streitig machen. Dagegen will ich zwei Gründe geltend machen, welche gebieten, ihn dem Erstem und nicht seinem Enkel zuzueignen:

Erstens. Die Anrufung seines ehemaligen heimathlichen Kabirengottes Esmen, der bei den Römern keine Geltung hatte.

Aeneas der Enkel war bereits durch seines Vaters Silvius Geburt, so wie auch durch Mutter und Grossmutter in Latium nationalisirt, und hätte gewiss die eingebornen Götter seines nunmehrigen Vaterlandes durch Anrufung einer rhyssischen Gottheit nicht gemissachtet. Solches konnte nur Aeneas der Trojaner thun, der seine vaterländischen Götter aus Troja mitgebracht hatte, ihnen, als Hausgöttern, Verehrung schuldig war, und auch nur allein davon Kenntniss haben konnte, dass der indische Schiwa den Beinamen Wima führte. Latium und Rom haben sich um die Mythologie der Hindus niemals gekümmert.

Zweitens. Ein fernerer Grund ist die rein slawische Sprache der Grabchrift. Aeneas der Enkel, und schon sein Vater Silvius, die in Latium geboren, nationalisirt und dort Herrscher waren, hätten sich der einheimischen lateinischen Sprache bedient. Ueberall, auch heute noch, wo Ausländer einwandern, eignen sich deren am neuen Wohnsitze geborene Kinder meistens, die Enkel aber gewiss und vollständig des neuen Vaterlandes Sprache und Sitten an.

Ein Mehreres weiss ich über dieses überaus herrliche und älteste Denkmal der Slawen nicht anzuführen, und bemerke nur noch: dass der poetische Ausruf in dritter Zeile: „zur Unterwelt fahr' ich hinunter“, im Volksmunde der viele Jahrhunderte später von den Dichtern ausgeschmückten Tradition, als sei Aeneas auf seinen Heldenzügen auch in die Unterwelt herabgestiegen, Veranlassung gegeben haben mag. —

НАПИС НА НАДГРОВКУ ЕНЕЯ

ΔΕΚΚ° Λ° ~ ~ : ΕΥΓ ΛΥΤ° : ΛΙΩ° : ΙΡΙΩ°

РЕЗКИ ВЕС БОГВИ И ВИМА ИДИМА

ΕΣΜΕΝΒ ΡΣЮ Ε ΙΜЖЕ О ПЕКЕМОΙ

ЕСМ ЕН В РСЮ Е ИМ ЖЕ О ПЕКЕМОИ

Ρ. Ω° : Ι. ΡΚΕ : ΕΠΕΙΕ ~ : ΕΛΩΕ ~ :

ДОМ И ДЦ ЕЗ ЛЕП ЕИ ЕН ЕСМ ЕН

ΕΚΤΖΙΜ ΔΑΛΕΥΙΗ ΔΟΔΛΥ ΖΙΜ

ЕК Т З И М ДАЛЕЧ И Н ДО ДЛУ З И М

Π·Ι·ΔΕΙΥ : Ι·ΚΙ ΛΕΔΥ : Λ ΔΥ : Ε ~ :

ПОЕ ЖЕ И Ю ТОЦИ ВЕРО ВЕРОЕС

Κ ΚΥ ~ ~ : Ε ~ ΕΙ : ΒΙΕ ΜΥΡΕΙ :

КАК ОЕМ ЕН ЕИ ЦАР РОДЕ С И ДЕЙЗ

~ ~ ΑΡ. ΩΩ ΕΛΩΥΩ : ΛΕΙΤ. ΡΩΕΛ :

С ЛАДОЕМ ЕЛМ ОЕМ ДЕИТ ПОИЕЗ

ΖΑΙΓΕ : Ο. ΡΡ : ΚΔΥΩΥ°

ЗВЛАГЕЗ О ДРГИ ХОР О Ш И

Таблица I А

Reprinted from THE NEW REVIEW, April-May 1937.

THE CRADLE OF THE ARYANS

By H. HERAS

THE NEW REVIEW
30, PARK STREET,
CALCUTTA.

THE CRADLE OF THE ARYANS

By H. HERAS

(Concluded)

(d) *Names of Natural Phenomena*

WE have already seen that the abundance of water in the country of the Aryans seems to imply much rain. Another source of water was *snow*, which was also abundant in their mountains and probably also in their plains. Thus Av. *snizh* ; Gr. *nípha* ; O. En. *snaw* ; Go. *snáios* ; Li. *snügas* ; O. Sl. *snégü* ; Ce. *snechta* ; Du. *sneeuw* ; Ge. *schnee* ; La. *nix* ; Sp. *nieve* ; Ca. *neu* ; It. and Por. *neve*.

Summer, nevertheless, was hot. There is an evident equation of Indo-European names referring to the hot season of the year : Av. *hama* ; Ar. *amarn* ; Te. *sumar* ; Ce. *sam* ; Sk. *vasanta*.

These conditions are those of a continental climate such as prevails in Europe and Asia north of the mountain-axis and east of the Alps.

(e) *Names of Products*

The names of metals with which the original Aryans were acquainted are at first sight not very definite. They may be seen in the following table :

Iron :—Sk., *ayas*—La., *æs*—Av., *ayanh*—Te., *aiz*.

Copper :—Sk., *loha*—La., *raudus*—O. Sl., *ruda*—O. No., *raudi*—
Ar., *aror*.

Gold :—Sk., *hiranya*—La., *aurum*—Av., *zaranya*—Ar., *zarik* (leaf-gold).

Silver :—Sk., *rajata*—Gr., *arguros*—La., *argentum*—Av., *erezata*—Ce., *argat*—To., *arkyant*—Ar., *arcat*, *artsath*—It., *argento*—Fr., *argent*—Ca., *argent*.

Copper was certainly known to the early Aryan people. The two Aryan names for it are found indiscriminately in the East and the West.

The early Aryans might also seem to have been acquainted with gold and silver ; but they were not.

The name for gold in Sk. and Av. is certainly the same. From the latter the Pe. *zar* is derived. But it is nowhere found in Indo-European languages. The La. *aurum* and all its derivatives have no relationship with *hiranya-zaranya* ; while the Gr. *khrysos* seems to be derived from the Assyrian *hurasu*, through Phœnician intercourse. This would suggest that the word *hiranya-zaranya* is not very ancient, but referred to an object only known at a later period when the Aryas (Aryo-Iranians and Aryo-Indians) were not yet separated.

Yet in Ar. there is a clear derivative of the Av. *zaranya*. Leaf-gold in Ar. is called *zarik*. How can this be explained if the above theory is true ? It may be noted that *zarik* does not mean the metal gold, but the leaf of gold produced by man's industry. Gold in Ar. is *oski*, which comes from a totally different root. Evidently, therefore, gold was known to the Armenians quite independently of the Aryas. The reason why in Armenia gold-leaf is called by a name which is at least partly Aryan—or better, Iranian—must be looked for in the history of the commercial intercourse between Armenia and Iran. Gold leaves were undoubtedly an Iranian industry imported into Armenia. They were naturally called by the word of the country from which they proceeded, viz. *zarik*.

In a Vedic text, silver is styled *rajatam hiranyam* 'white gold'. This descriptive name shows that silver was known to the Indo-Aryans some time after they became acquainted with gold. In later times *rajatam* became the name of silver.

Still, it is extraordinary how many European languages call silver by a name undoubtedly related to the Avestan name. Being rich in silver, Armenia exported this metal in large quantities. It travelled east to Persia; where very probably it was exchanged for leaf-gold. Westward it went to Greece. Hence the Ar. *arcat*, *artsath*, became *erezata* in Iran and *argyrios* in Greece. From Greece this name went to Rome and from Rome to the whole of the Roman Empire.

(f) *Names of Industries.*

These were not many. The early Aryans were not traders. Their industries were those that they themselves required, either for their food or for their daily work. These may be classified as home industries and public industries.

Home Industries. The most important were food-stuffs. There is no doubt that butter and cheese were well known to the early Aryans. Names having the same root are found in many Indo-European languages, but, strange to say, they have slightly different connotations.

For instance, the Sk. word *sāra* means curdled milk, while the Gr. *oros* and the La. *serum* mean whey; in O. Sl. *syru* is cheese, and in Li. *sūris* signifies another milk preparation. Similarly, the Sk. *anjana* and the La. *unguentum* mean 'ointment', while the O. H. Sl. *ancho*, *anco* and the Ge. *anke* stand for 'cheese'. Some may also think that the Av. *tuirya*, the Gr. *tyros* and the La. *bu-tyrum*,

the first two meaning cheese and the last butter, may also have had an early Aryan origin. Yet it seems that the early Aryo-Indians received the word *tuirya* from the neighbouring Tartars or Scythians and that it thence travelled to Greece and Rome.¹

All this shows that these three products of milk—curd, butter and cheese—were well known to the early Aryans: which also indirectly proves the abundance of cattle and pastures in their original home.

Similarly, they were acquainted with fat. This is the reason why in La. the word *jus* and in Eng. the noun *juice* mean the broth containing that fat. In Sk. the word meaning 'fat' is *yûsa*, while in Li. it is *jusze* and in O. Sl. *jucha*.

They also knew an intoxicating drink made with honey. What the intoxicating element was we do not know, for the fact that in some languages this word means 'wine' does not prove, though this is probable, that wine was already known.

The Sk. word *madhu* is the most universal in its significance. It means 'mead', 'sweet drink' or 'food', 'sweetness' and 'honey'. In Av. the same word *madhu* means only 'sweet drink'. While in the Gr. *medu* means 'wine', the O.Ce. *mid* means 'mead'. Li. has two words proceeding from the same root: *midûs* stands for 'mead', and *medûs* for 'honey'.

Before we end this section, we must mention another word which has passed into many Indo-European languages though with slightly different connotations. In Vedic Sk. the flute is called *tûnava*, while the Gr. *tonos* and the Latin *tonus* mean 'tune'. The difference of meaning is only the difference between cause and effect. The flute, a musical instrument which was undoubtedly made at home, was already played by the early Aryans.

¹ Schrader, *Prehistoric Relics*, p. 319.

It has always been the companion of the shepherds of all countries. The abundance of cattle among the early Aryans explains the existence of this instrument among them. Canes most probably grew along their rivers and round their ponds, and from them the shepherds must have made their flutes.

Public Industries. We have gathered the words referring to these industries in the following table :

Arrow :—Sk., *ishu*—Av., *isu*—Gr., *ios*.
 Awl :—Sk., *ará*—O. H. G., *ala*—Li., *yla*.
 Axe :—Sk., *parasu*—Gr., *pelekus*.
 Axle :—Sk., *aksha*—Gr., *akson*—La., *axis*—O.H.G., *ahsa*—Li., *aszis*.
 Bow-string :—Sk., *iyá*—Av., *jya*—Gr., *bios*.
 Chariot :—Sk., *ratha*—La., *rota* (wheel)—Ce., *roth*—O.H.G., *rad*—Li., *rátas*.
 Javelin :—Sk., *sástra*—Gr., *kestros*.
 Nave :—Sk., *nabhi*—Sl.,—*nafu*—O.Pr., *nabis*.
 Oar :—Sk., *aritra*—Gr., *eretmos*—O.H.G., *ruodar*.
 Plough :—Sk., *vrka*—Gr.,—*eulaka*.
 Razor :—Sk., *kshura*—Gr., *ksuron*.
 Ship :—Sk., *nau*—Gr. *naus*—La., *navis*—Ce., *noi*—Li., *nav*—M.H.G., *nave*.
 Sling-stone :—Sk., *asan*—Av., *asan*—Gr., *akon*.
 Spear :—Sk., *saru* (handle of a sword)—Te., *hairus* (sword).
 Sword :—Sk., *asi*—La., *ensis*.
 Wheel :—Sk., *cakra*—Gr., *kyklos*—O.Sl., *kolo*—Sl., *hweol*.
 Yoke :—Sk., *yuga*—Gr., *dzugon*—La., *jugum*—Li., *yüngas*—Sl., *yuk*—Cy., *iou*.

In this table there are many objects made of wood, such as the chariot, the wheel, the ship, the oar and the yoke ; this supposes a good supply of timber and confirms the existence of forests in or near the Aryan homeland.

A number of weapons must have been made of metal, such as the axe, the javelin, the spear and the sword. The existence of copper in the original Aryan home has already been proved. These weapons were made of

copper ; some of them, at least in earlier times, were of stone, such as arrow-heads and axes. The Aryans undoubtedly passed through the Stone Age and perfected their implements and weapons after the finding of copper. Probably when they dispersed they were in what has been called the chalcolithic period in pre-history.

The existence of ships and oars also confirms our previous deduction about the presence of rivers in their country. That these ships were river-boats and not sea-boats is proved by the fact that, while oars are mentioned in the Indo-European languages, the sail has no common name among them.

Conclusion

With the data at our disposal we may easily reconstruct the Aryan homeland.

The country originally inhabited by the Aryans was generally flat ; numerous rivulets and some rivers crossed it, frequently interrupting their path. There were bridges over the narrow rivers, but the broad ones had to be crossed by following fords very probably made with stones. Occasionally oar boats were also used to cross the rivers as well as to travel along them.

The land was fertile, having much pasture and producing cereals and legumens in abundance. Ponds and marshy lands, in and round which otters and beavers dwelt and hid themselves in the tall thick canes, intersected the paths. Water was very abundant, owing partly to frequent rains, partly to the melting of the snows. On account of the heavy fall of snow, winter was long and severe ; but when the snows disappeared from the low lands, summer was extremely hot.

There was abundance of cattle there : cows, oxen, steers, goats, sheep in general. Swift horses frequently ran

through the vast plains. But camels were not to be seen. Numerous hares had their burrows in the borders of the fields, and quails perched on the branches of trees sang monotonous melodies. Pigs and dogs could be seen running about the hamlets and villages. Mice were also numerous. Some of these mice were perhaps marmots, or 'mice of the mountains'. When the trees were in blossom during the spring, bees buzzed with exemplary industry. Falcons and other birds of prey were often seen flying about the dwellings, and jackals disturbed the quiet of the night with their ominous howls.

In the neighbourhood of these lands there were mountains luxuriantly covered with trees, and in particular with one or several species of pine and birch that could stand the snowfall. Wolves and bears inhabited these forests, in which the people found a good supply of timber for their houses, weapons and implements. Logs were sent down the streams for the supply of those who lived in the low lands. Snakes silently crept under the fallen leaves and even reached the pastures and the cultivated lands. Beds of copper were found in the mountainous regions, and this metal was used to make arms and other implements.

Where was this paradise-like country? We shall examine the theories of different scholars to see whether these natural conditions of the Aryan home agree with those of the countries suggested by them.

To begin with the most recent, we must discard the mythical island of Velan, for in this island the Indo-Aryans would have known the sea. *Sapta-Sindhu* in the Panjab and Sind must also be discarded, for there they would have known the elephant, the rhinoceros and the tiger.¹ Tilak's 'Arctic Home' is no more

¹ These animals are often represented on the seals of Mohenjo-Daro.

probable ; for how could the Indo-Aryans have known a hot climate in the Arctic regions ?

As to the theory of Central Asia, the discoveries made by the American Expedition in and around Anau in Russian Turkistan,¹ and the discovery of a new ancient Aryan language called Tocharian in the Pamirs east of the Hindu Kush,² have given some likelihood to this theory in modern times. Here also the *equus caballus Pumpellyi*, that swift horse of the Aryan home, runs at ease through the desert. Yet the characteristic animal of these vast plains, the camel, is not even mentioned in the Indo-European vocabulary. Moreover, this country, though hot in summer and cold in winter, has not so many sources of water as the Aryan cradle, nor are the pastures so numerous and so good. Finally, bees are unknown in these vast deserts. Central Asia, therefore, cannot have been the original home of the Aryans.

Nor can Anotolia. No marshy lands can be found in the Anotolian plateau. Moreover, the lion was known there in the third millennium B.C.³ Such an animal, the king of the forest, could not have escaped the notice of the early Aryans, and yet there is no common name for the lion in the Indo-European languages.

The valley of the Danube offers no difficulties from the point of view of orography. The northern banks of this river and the lands in their neighbourhood resemble the home of the early Aryans. The flora and fauna also seem to be more or less the same. Yet, while there are beds of gold and silver in the country, copper is not found.

As to the region of the Caucasus, though *coniferæ* are very prominent everywhere and the bear inhabits

¹ Pumpelly, *Explorations in Turkestan*.

² Cf. Feist, *Kultur, Ausbreitung und Herkunft der Indo-Germanen* (Berlin, 1903).

³ Schrader, *Prehistoric Relics*, p. 216.

both mountains and valleys, there are no marshy lands in the slopes and valleys of the Caucasus. The valleys of the eastern section have no vegetation whatever. Moreover, tigers, panthers and hyenas are very common in the Caucasus and would have been known to the early Aryans if that were their cradle.

Eastern Germany, Poland and Ukraine do not possess extreme climates. Heat is never felt in these regions. And the swift horse of the Aryan homeland is totally unknown here, though the stout German horse of the forest, the *equus caballus Nehringi Duerst*, which is good for drawing heavy loads but not for racing, is found.

The Aryans could not have come from Denmark, for they would then have known the sea. The same reason holds for rejecting Scandinavia. Besides, this country is not fertile; it has a very thin layer of vegetable soil, which makes man's labour very unsuccessful.

Finland had no great pastures or cattle worth mentioning; and it lies near the sea.

The only country whose conditions agree with the conditions of the Aryan homeland as described above is southern Russia, especially that portion which extends along the middle and upper course of the Volga. The whole southern part of Russia contains a black soil, called *chernosen*, which is extremely fertile. South of the Volga are the steppes, with a peculiar race of small swift horses. Portions of the steppes are marshy, while others grow luxuriant trees forming islands of green foliage. There are rich pastures all over the land, and many sheep whose fleece is used for making caps and is known as *astrakan*.¹ The northern portion is mountainous, and has various kinds of *coniferæ*. This portion, especially

¹ This is the name of a portion of the Russian steppes different from that which we consider to have been the Aryan cradle. Yet the sheep is common to both parts of the country.

north of the city of Oremburg on the Volga, is the richest copper zone in the whole of Russia. Mines of copper are very numerous there, while gold and silver are practically unknown.

This land, where the early Aryans grew into a large family now spread over the whole Eurasian continent, is beautifully described in the Encyclopedia Britannica. The description runs as follows :

'The *Region of the Steppes*, which is coincident with the whole of S. Russia, may be subdivided into two zones—an intermediate zone and that of the steppes proper. The ante-steppe of the preceding region and the intermediate zone of the steppes include those tracts in which the western European climate contends against the Asiatic, and where a struggle is carried on between the forest and the steppe. It is comprised between the summer isotherms of 59° and 63°, being bounded on the south by a line which runs through Ekaterinoslav and Lugansk. South of this line begin the steppes proper which extend to the sea and penetrate to the foot of the Caucasus.

'The steppes proper are very fertile, elevated plains, slightly undulating, and intersected by numerous ravines which are dry in summer. The undulations are scarcely apparent. Not a tree is to be seen, the few woods and thickets being hidden in the depressions and deep valleys of the rivers. On the thick layer of black earth by which the steppe is covered a luxuriant vegetation develops in spring ; after the old grass has been burned a bright green prevails over the immense stretches, but this rapidly disappears under the burning rays of the sun and the hot E. winds. The colouring of the steppe changes as if by magic, and only the silvery plumes of the steppe-grass (*Stipa pennata*) wave in the wind, tinting the steppe a bright yellow. For days together the traveller sees no other vegetation ; even this, however, disappears as he approaches the regions recently left dry by the Caspian, where saline clays, bearing a few Salsolaceae, or mere sand, take the place of the black earth. Here begins the Aral-Caspian desert. The steppe, however, is not so devoid of trees as at first sight appears. Innumerable clusters of wild cherries (*Prunus Chamaecerasus*), wild apricots (*Amygdalus nana*), the Siberian pea-tree (*Caragana Frutescens*), and other deep-rooted shrubs grow at the

bottom of the depressions and on the slopes of the ravines, imparting to the steppe that charm which manifests itself in the popular poetry. Unfortunately the spread of cultivation is fatal to these oases (they are often called "islands" by the inhabitants) ; the axe and the plough ruthlessly destroy them.

'The vegetation in the marshy bottoms of the ravines and in the valleys of the streams and rivers is totally different. The moist soil encourages luxuriant thickets of willows (*Salicineae*), surrounded by dense *chevaux-de-frise* of wormwood and thorn-bearing *Compositae*, and interspersed with rich but not extensive prairies, harbouring a great variety of herbaceous plants ; while in the deltas of the Black Sea rivers impenetrable beds of reeds (*Arundo phragmites*) shelter a forest fauna. But cultivation rapidly changes the physiognomy of the steppe. The prairies are superseded by wheat-fields, and flocks of sheep destroy the true steppe-grass (*Stipa pennata*).

'A great many species unknown in the forest region make their appearance in the steppes. The Scotch pine still grows on all sandy spaces, and the black and white poplar are very common. The number of species of herbaceous plants rapidly increases, while beyond the Volga a variety of Asiatic species are added to the W. European flora.'¹

The description of the fauna is also worth reading :

'In the ante-steppe the forest species proper, such as *Pteromys volans* and *Tamias striatus*, disappear, but common squirrel (*Sciurus vulgaris*), weasel and bear are still met with in the forests. The hare is increasing rapidly, as well as the fox. The avifauna, of course, becomes poorer ; nevertheless, the woods of the steppe, and still more the forests of the ante-steppe, give refuge to many birds, even to haze-hen (*Tetrao banasa*), capercaillie (*T. tetrix*) and woodcock (*T. urogallus*). The fauna of the crub in the river valleys is decidedly rich, and includes aquatic birds. The destruction of the forests and the advance of wheat into the prairies are rapidly thinning the steppe fauna. The various species of rapacious animals are disappearing, together with the colonies of marmots ; the insectivores are also becoming scarce in consequence of the destruction of insects ; while vermin, such as the suslik, or

¹ Encyclopedia Britannica, XXIII, 882.

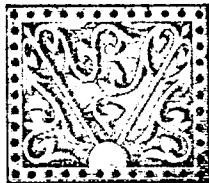
pouched marmot (*Spermophilus*), and the destructive insects which are a scourge to agriculture, become a real plague.¹

Dr. O. Schrader, whose work on *Prehistoric Antiquities of the Aryan Peoples* has helped us a great deal, proposes a very interesting philological equation which proves that the banks of the Volga were the Aryan homeland. There is a common name for river in several Indo-European languages : Sk. *srava*, *giri-sravah*, 'mountain-stream' ; Gr. *roé* ; Li. *sriowe*. The root of these words seems to be *srev* or *shru*, 'flow.' Now it happens that Ptolemy calls the Volga river ρα (*rá*), a name which is still kept as *Rau* by the Finnic Mordwins as the name of the Volga. Both names ρα and *Rau* are evidently a relic of the ancient Aryan name *srāvah*, 'the stream'. The Volga, the largest river of their country, was called by the Aryans by this name.²

Bombay.

¹ *Ibid.*, p. 883. This magnificent description of the region and of its fauna was read by the present writer *after* describing the homeland of the Aryans. Their agreement in substance is therefore the more remarkable.

² Schrader, *op. cit.*, p. 438.

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIOŁ NAUK
WYDZIAŁ FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY
PRACE KOMISJI FILOLOGICZNEJ
TOM XIX ZESZYT I

MIKOŁAJ RUDNICKI

PRASŁOWIAŃSZCZYNA
LECHIA-POLSKA

I

WYŁONIEŃ SIĘ SŁOWIAN
SPOŚRÓD LUDÓW INDOEUROPEJSKICH
I ICH PIERWOTNE SIEDZIBY

POZNAŃ 1959

SOCIÉTÉ DES AMIS DES SCIENCES ET DES LETTRES DE POZNAŃ
CLASSE DE PHILOGIE ET DE PHILOSOPHIE
PUBLICATIONS DE LA COMMISSION PHILOGIQUE
VOL. XIX NO. 1

LES PROTO-SLAVES — LES LÉKHITES — LES POLONAIS

I

L'APPARITION DES SLAVES AU SEIN DES PEUPLES INDO-EUROPEËNS
ET LEURS HABITATS PRIMITIFS

par

MIKOŁAJ RUDNICKI

Résumé

L'auteur discute les théories de ces prédecesseurs, à savoir celles de A. Brückner, J. M. Rozwadowski, L. Niederle, M. Vasmer, K. Moszyński, et surtout la théorie de M. T. Lehr-Splawiński. Il rejette l'opinion de ce dernier que l'indo-européisation de l'Europe aurait eu lieu vers 1900 avant notre ère, en rapport avec l'apparition de la culture de la céramique à cordon („Schnurkeramik“), parce que cette théorie ne concorde pas avec l'invasion des peuples indo-européens individualisés — à savoir: les Louïtes, Palaïtes, Hittites et Aryens — dans l'Asie Antérieure, à la fin du troisième et du moins au commencement du deuxième millénaire av. n. e. L'auteur place le point de départ des peuples indo-européens dans les environs de l'Oural méridional en considérant leurs moeurs et les traits caractéristiques de leur culture, provenant partiellement de l'Arctique asiatique, partiellement de l'Altaï, du Caucase et probablement du Béloutchistan. Les Indo-Européens poussés par les peuples de l'Asie Centrale traversaient le Caucase, envahissaient les indigènes de l'Asie Antérieure et fondaient des États temporaires. Ils occupaient aussi l'Europe en pénétrant jusqu'au bassin de la mer Baltique ou du Pont-Euxin. Les Balto-Slaves suivaient les Celtes ou bien les Germains, si vraiment ceux-ci s'étaient déjà formés comme tels dans l'habitat primitif indo-européen. La séparation des Slaves et des Baltes a eu lieu probablement durant la marche des Slaves vers le bassin de la Vistule, de l'Odra et partiellement de l'Elbe. Les Baltes par contre s'installaient dans les bassins du Dniepr supérieur, du Niemen et de la Dwina Occidentale comme voisins des peuplades finnoises. L'auteur rejette l'opinion, que cette séparation aurait été le résultat de l'influence des peuplades du *centum*, appelées par M. T. Lehr-Splawiński Venèdes, parce que l'alter-

nation de s : k dans la série des gutturales palatales n'est pas propre exclusivement aux Slaves, étant propre aussi aux Baltes (cf. vieux prussien *klaūsiton*, lit. *klausyti* : sl. *śluch-*) et même aux Aryens (cf. skr. *rōcas-*, av. *raocah* 'rayon', skr. *ruśant-* 'luisant, brillant'). L'auteur se propose de développer cette hypothèse dans une dissertation spéciale.

Selon lui la racine *vĕn- : vōn-* est propre à toutes les langues indo-européennes; elle signifie l'humidité „de l'eau“ et on peut la constater dans beaucoup de leurs noms ethniques. Chez les Slaves cette racine s'unit avec les suffixes: 1) *-t-*, cette formation est la plus ancienne, à savoir **Ven-t-*, cf. lat. *Nar*, nom de rivière : *Nar-t-es* 'les riverains de Nar'; la formation **Ven-t-* est attestée dans le vieux norrois *vin,pr* \leq **Ven-t-es*; 2) *-et-*, à savoir **Ven-et-*, cf. germanique occidental **Winida-*, lat. *Veneti*, gr. *Ἰβενίδοι*, etc.; 3) *-ot-*, sur la carte de Peutinger (IIIe—IVe siècle) *Venadi — Sarmatae* \leq **Venot-*; 4) *-at-* chez Wulfstân (IXe—Xe s.) *Weonôd-* \leq **Ven-at-*. Le thème *van-* apparaît dans la légende nordique de *Vani sapientes* et au IXe siècle chez le Géographe dit bavarois dans les noms ethniques: *Neri-ūani* et *Zeri-ūani*, dans la tournure *Vanove mo^ogili* à Dimin, dans le bassin de la Peene (1232), à l'embouchure de la Wierzyca, affluent gauche de la Vistule (XIIIe s.), sur le bord droit de l'Elbe inférieure, aux embouchures de l'Elbe et de la Recknitz (*terra Waniga*), enfin dans les termes dialectaux polonais, à savoir: kachoube *vanoga*, *vanožec*, polonais de Tykocin *vanjuga* et dans les noms propres, à savoir: *Wan-ot*, *Waniorek*, *Wański*, etc. Les formes **Ven-t-jan* et **Ven-t-itjo* ont pu être constatées dans les noms ethniques, la première dans la province médiévale allemande *tū Wenedhen* et la seconde dans le nom de la peuplade russe centrale *Więcice = Vjatiči*. L'identité entre les noms *Veneti* et *Venelli* chez les Celtes et *Veneti*, *Venetiae* chez les Vénètes de l'Adriatique a provoqué de fausses théories sur les Illyriens du Nord (chez Kossinna et ses partisans) et sur les Venètes (chez M. T. Lehr-Spławiński et ses partisans).

Le nom de Slaves est indigène et est lié à la racine **srey- : *sley-* que l'auteur préfère dans ce nom ethnique à cause de sa signification, en rejetant par conséquent la racine **k'ley-* proposée par Budimir, J. Rozwadowski et T. Lehr-Spławiński.

Le scindement sémantique du nom des Slaves dans la langue allemande, à savoir: *Slave : Sclave*, reflète les rapports qui dominaient dans les pays des Lékhtes occidentaux subjugués par les Allemands. Les Lékhtes étaient maltraités, pillés, germanisés et souvent vendus comme esclaves. Il est caractéristique que pendant l'occupation hitlérienne (1939—1945) de semblables méthodes ont été appliquées en Pologne et dans d'autres pays, ou l'on systématisait la destruction des peuples (Juifs, Polonais, Russes, Français, etc.). La société allemande ne protestait pas

contre ces méthodes; au contraire, elle en profitait. Un changement radical en mieux se produisit dans la République Démocratique Allemande.

L'auteur formule l'opinion, que les noms géographiques, notamment leur nature linguistique, expriment le lien qui existe entre le peuple et la terre qu'il habite. Ce point de vue mène l'auteur à fixer les habitats primitifs des Proto-Slaves dans le bassin de la Vistule, de l'Odra, partiellement dans le bassin droit de l'Elbe et sur les bords de la mer Baltique dont le nom possède une apparence slave. Tous les noms de rivières, de fleuves, de lacs, de marécages, de montagnes et de localités — surtout anciens — sont slaves. Les noms germaniques qu'on y rencontre sont des transformations des noms slaves (*Skrwa!*). Les rivières et les fleuves les plus grands: *Sprewa, Hobla, Trawna, Pienia, Odra, Swina, Warta, Wisła, Pregota, Bug*... sont slaves et ne témoignent pas de l'influence des langues étrangères. Les suffixes anciens et neufs de ces noms géographiques prouvent, que les régions discutées étaient peuplées toujours par le même élément ethnique. Cette conclusion devient plus probable du fait que les noms géographiques apparentés, qu'on rencontre plus loin à l'est, sont secondaires, p. ex. *Wda* (affluent gauche de la Vistule) : *Nie-wda* (affluent droit du Serwecz, affluent à son tour du Niemen), *Wisła* : *Wisłów Rów* (affluent du Prypéc), *Bug* : *Bużek* (dans le bassin du Dniepr inférieur), etc.; cela exige encore des études particulières. La localisation de l'habitat primitif des Slaves dans le bassin du Prypéc (M. Vasmer, K. Moszyński) ne concorde point, non seulement avec les faits susdits, mais aussi avec les données démographiques et les faits historiques et linguistiques, surtout dans le domaine des emprunts linguistiques. L'auteur ne développe pas son opinion en ce qui concerne les faits archéologiques et anthropologiques, parce qu'il estime que les origines des races humaines sont si anciennes qu'elles n'ont aucun rapport avec la différenciation linguistique. L'auteur cherche à harmoniser les données archéologiques avec les faits linguistiques en s'appuyant sur les travaux de MM: J. Kostrzewski, W. Kozłowski, K. Jażdżewski et d'autres. Il est d'avis que les Indo-Européens représentaient une race mixte.

K O M I T E T · S Ł O W I A N O Z N A W S T W A
P O L S K I E J A K A D E M I I N A U K

SŁOWNIK STAROŻYTNOŚCI SŁOWIAŃSKICH

ENCYKLOPEDYCZNY ZARYS KULTURY SŁOWIAN
OD CZASÓW NAJDAWNIEJSZYCH
DO SCHYLKU WIEKU XII

pod redakcją

WŁADYSŁAWA KOWALENKI, GERARDA LABUDY i TADEUSZA LEHRA-SPLAWIŃSKIEGO

TOM DRUGI

F — K

CZEŚĆ DRUGA

I — K

WROCŁAW — WARSZAWA — KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Indoeuropejczycy 1. I. są zespołem ludów mówiących jęz. uważanymi za pochodne hipotetycznie rekonstruowanego języka pie. Jako zespół grup ludzkich są oni też przedmiotem badań antropologii etn., która dąży do ujęcia ich biologicznych treści. Ma to zaś na celu umożliwienie zdania sobie sprawy z różnic zarówno wyodrębniających poszczególne składniki zespołu, jak też i z odcinających je od zespołów innych grup etn.

Niestety pierwsza próba podjęta w tym kierunku przez Wawrzyńca Surowieckiego (1824) nie została doceniona, jakkolwiek zwrócili na nią uwagę znakomici uczeni czes., P. Szafarzyk i L. Niederle (1902, s. 81). Szeroki rozgłos miała natomiast na an. podstawach oparta systematyzacja ludów dana przez Szweda A. Retziusa (1842). Jednakże jednostronność podejścia, kładącego nacisk na przeciwstawienie krótkogłowców długogłowcom, choć stanowiła innowację znakomitego antropologa, dała wyniki tak absurdalne z punktu widzenia znacznie dalej w swoim rozwoju posuniętego językoznawstwa, że na całe niemal stulecie zniechęciła lingwistów do prób współpracy z antropologami. Dał temu wyraz znakomity orientalista niem.-angielski M. Mueller.

Dopiero wyposażenie antropologii w metodę analizy ilościowej wytworzyło zupełnie nową sytuację w dziedzinie badań nad strukturami an.

Osiągnięto bowiem możliwość precyzowania składu grup ludzkich i śledzenia an. przeobrażeń grup etn., co pozwoliło na ich paralelizowanie z procesami lingwistycznymi. Wtedy zaryso- wało się już wyraźnie, że poszczególne grupy, wyodrębniające się odmiennymi ie. narzeczami, nawiązują do różnych faz ewolucji neolitycznej ludności eur. Stwierdzono wtedy, że najbar- dziej archaiczną, tzn. najbliższą neolitycznej, strukturę an. posiadała wyodrębniona bardzo wcześniej z pie. jednostki gałęź aryjska (indo- irańska). Wykazywała ona bowiem przytłaczają- cą przewagę ilościową elementu śródziemno- morskiego w porównaniu z elementem nordy- cznym, składnikiem drugorzędym, liczniej- szym od pozostałych. Stwierdzenie zaś, że lud- ność o kulturze fatianowskiej może być ujmo- wana jako formacja wytworzona przez nar- warstwienie się ekspansji aryjskiej na podłożu fino-ugryjskim, wobec datowania tej kultury na pierwszą połowę drugiego tysiąclecia p. n. e., pozwala datować ogarnięcie jej obszaru przez ekspansję aryjską na przełom trzeciego i dru- giego tysiąclecia.

Grupa pń.-ie., zespalaająca Germanów, Sło- wian i Bałtów, uwzględniona już przez Augu- sta Schleichera (1821—68), a brana w ra- chubę także przez archeologów, pod względem an., tak samo jak gałąź aryjska, stanowi konty- nuację eur. ludności neolitycznej. Nawiązuje ona jednak już do późniejszej fazy rozwojowej, gdyż wykazuje zdecydowaną przewagę elementu nordycznego nad śródziemnomorskim, który jest tu tylko drugorzędym składnikiem. Nie- wątpliwie pozostaje to w zgodności z później- szym wyodrębnieniem się grupy pń.-ie.

Jednakże już w okresie wczesnohist. ta grupa nie była jednolita co do charakteru swojej struktury an. Jej archaiczna postać zachowała się bowiem tylko u Germanów i u części Bał- tów. Niewątpliwie taki charakter posiadała ona u Prusów. Można bowiem przypuszczać, że niem. ludność dawnych Prus Książęcych i pol. Warmii zawdzięcza swoje właściwości an. dawnemu pruskiemu podłożu, a nie ludności napływowej, tak niem. jak i pol. Osadnicy po- chodzili bowiem z obszarów nie posiadających równie archaicznej struktury an.

Charakterystyczna właściwość słow. struktur an. polega na tym, że element śródziemnomo- rski spada na miejsce trzecie, zaś jego miejsce zajmuje laponoidalny. Element nordyczny po- zostaje jednak najliczniejszym składnikiem, stanowiącym ponad połowę ogólnej masy dzie- dzicznej, choć nie osiąga już tak wysokich procentów, jak u Germanów. Struktury tego typu przeważają w okresie wczesnohist. tak bardzo, że w przypadkach występowania bar- dziej archaicznych form rozważa się zwykle ewentualność domieszki germ.

Najprostsze wyjaśnienie odrębności an. Sło- wian opiera się na przypuszczeniu, że mamy tu do czynienia z konsekwencją nawarstwienia się ludności pochodzącej z głębi kontynentu

na pń.-ie. podłożu dyluwialnego niżu. Zna- czną część kontynentalnej Europy środkowej zajmuje bowiem ludność o przewadze elementu laponoidalnego i poważniejszych domieszkach elementu armenoidalnego. Tę właściwość struk- turalną najwyraźniej uwydatnia pń. granica zasięgu przewagi domieszki armenoidalnej nad śródziemnomorską. Przebiegając w kierunku pń.-zach. ku Bałtykowi, włącza ona do ob- szaru przewagi elementu laponoidalnego Śląsk, Brandenburgię, prowincję saską i Turynię, tzn. cały obszar pierwotnego zasięgu kultury łuź.

W świetle powyższych faktów an. zarysowuje się bardzo wyraźnie prawdopodobieństwo, że wyodrębnienie Słowian zarówno z grupy pń.-ie., jak i z zespołu bałto-słow. zostało spowodowa- ne przez nawarstwienie się ludności o struk- turze an. tego typu, jaki wykazywali mieszkańcy Pragi w w. XIII—XVI, jaką stwierdzono u teraźniejszych obywateli miasteczka Nivnice na Słowaczynie Morawskiej, u stóp zach. sto- ków Karpat (J. Czekanowski 1932, 1951). Jeśli się zaś zważy, że ta archaiczna formacja an. stanowi kontynuację halsz. ludności ilir., poświadczonej przez znalezisko z Glasinac w Bo- śni (W. Kočka 1953), to nasuwać się musi przypuszczenie, że nawarstwienie ilir. spowo- dowało wytworzenie się kultury łuź., jak i wy- odrębnienie się zespolonych z nią Słowian.

Jak się okazuje, wyniki an. włączają do dy- skusji nad zagadnieniem genezy kultury łuź. i jej łączności z procesem wyodrębniania się Słowian argument nowy, być może rozstrzy- gający. Oczywiście nie może tu być mowy o pierwotnych ie. Ilirach, lecz o późnej ich kontynuancie, mocno już przeobrażonej przez wpływ ekspansji azjanickiej, jak na to wska- zują poważne domieszki elementu armenoidal- nego.

O pierwocinach innych ludów ie. nie posia- damy jeszcze wiadomości pozwalających na snucie przypuszczeń co do ich struktury an. w okresie wyodrębniania się. Jedynie co do staroż. Hellenów, których kolebka miała się znajdować w Kotlinie Węgierskiej, można stwierdzić, że zarówno Achajowie, jak i Jończy- cy występują na widowię dziejową jako forma- cje o względnej przewadze elementu nordycz- nego. Zapewne podobną strukturę an. posia- dali również i Celtowie we wcz. okresie swojej ekspansji. Gdyby to przypuszczenie było trafne, należałoby się liczyć z ewentualnością, że na terenie franc. Szwajcarii, w górach Jury, np. wśród mieszkańców kantonu Neuchâtel, za- chowały się aż do naszych czasów ich relikty, wyraźnie odcinające się od autochtonicznego podłoża. Była to zaś na tym obszarze ludność palafitów, poświadczona materiałem kranio- logicznym, który pozwala na stwierdzenie for- macji laponoidalno-śródziemnomorskiej (J. Cze- kanowski, 1925).

Jeszcze mniej wiemy o strukturze an. pier- wotnych Traków i Ilirów. Ich szczątki — Or-

mianie i Albańczycy — ulegli tak daleko posuniętej azjanizacji an., że upodobnili się całkowicie do autochtonów pń.-wsch. zbroczy Kaukazu. Podobnym przeobrażeniem uległa ludność obszarów ongi ogarniętych przez wcześniejsze fale ekspansji Italików. Aż po Alpy Berneńskie na zachodzie, a co najmniej aż po pld. rubieżę dorzecza Dunaju wycisnął na niej swoje jaskrawe piętno najazd Etrusków.

Rozpatrzone tu fakty unaoczniają obecny stan naszych wiadomości o właściwościach an. I. z okresu ich różnicowania się. Nasze rekonstrukcje nie sięgają wstecz poza okres wyodrębnienia się gałęzi aryjskiej (indo-irańskiej). Najważniejsze jest tu niewątpliwie stwierdzenie, iż w tym tak wczesnym okresie I. stanowią bezsporną kontynuację eur. ludności neolitycznej. Jest przy tym wielce prawdopodobne, że dawne odrębności an. poszczególnych ludów odzwierciedlały kolejne fazy ewolucji jej struktury. Pozwoli to zapewne w niezbyt odległej przyszłości na ustalenie an. chronologii względnej procesu różnicowania się I.

Niewątpliwie znacznie większe trudności będzie nastęrczała odpowiedź na pytanie, czy I. wykazują an. ślady kontaktów azjatyckich z okresu poprzedzającego ich zróżnicowanie się. Ze nastąpiło ono w Europie, nie powinno chyba budzić żadnych zastrzeżeń. Jakże inaczej można by tłumaczyć fakt, że w okresie wczesnohist. rozmieszczenie obszarów zajmowanych przez poszczególne szczepy odpowiadało ich powinowactwom jęz. Unaocznili to Tadeusz Sulimirski (1945), rzutując schemat powinowactw jęz. ie. H. Hirta (1905) na mapę Europy.

Dotychczas nie stwierdzono jeszcze an. śladów azjatyckiej ekspansji, która mogłaby przypadać na czasy bezpośrednio poprzedzające różnicowanie się I. Dopóki się ich nie wykaże, wszelkie próby lokalizowania praojczyzny I. w Azji pozostają hipotezami antropologicznie nie uzasadnionymi, a więc mało prawdopodobnymi. Ślady domieszek azjatyckich u ludności młodszego eur. paleolitu oraz wczesna ekspansja elementu laponoidalnego przypadają na czasy zbyt dawne, by mogły stanowić ślad ekspansji jakoby azjatyckich ie. najeźdźców.

Lit.: Niederle, Slov. star., t. 1, passim; J. Czekanowski, Zum Problem der Systematik der kurzköpfigen schweizerischen Pfahlbaubewohner, Archiv für Anthropologie, N. F., t. 20, 1925, s. 65—76; T. Sulimirski, Najstarsze dzieje narodu polskiego, Londyn 1945; T. Milewski, Zarys językoznawstwa ogólnego, Lublin, t. 1, 1948; J. Czekanowski, Konsekwencje syntetyczne czeskich badań antropologicznych, Przg. Antr., 17, 1951, s. 320—38; W. Kočka, Wczesnodziejowa antropologia Słowian zachodnich, W-w 1953; J. Czekanowski, Wstęp do historii Słowian, P-ń 1957, wg indeksu; W. Kočka, Zagadnienie etnogenezy ludów Europy, W-w 1958, s. 113 i n.

[Jan Czekanowski]

Inni uczeni odmiennie przedstawiają niektóre z tych zagadnień. Redakcja, uznając prawo autora do zajęcia odrębnego stanowiska, a równocześnie

dążąc do pełniejszej informacji, wprowadza artykuły z innych dziedzin nauki, inaczej naświetlające omawiany problem. [Redakcja]

2. I. to grupa ludów mówiących zrekonstruowanym metodą porównawczą językiem pie., podstawowe wiadomości o nich musimy więc czerpać z analizy języków ie., które rozwinięły się z języka pie., a których wyróżniamy dwanaście grup: indyjską, irańską, tocharską (wymarłą), hetycką (wymarłą), tracko-ormiańską, ilir.-alb., grec.-maced., italską, celt., germ., słow. i balt.

Duże znaczenie ma problem zasięgu obszaru, na którym mówiono językiem pie. bezpośrednio przed rozbięciem jego jedności, tj. około r. 3000 p. n. e. Pewne fakty językowe rzucają nieco światła na to zagadnienie. I. znali brzozę, której nazwę urobiono od pierwiastka **bherēg-* 'błyszcący', co pozostaje w związku z białą korą drzewa. Dowodzi to, że prakolebka języków ie. leżała w strefie umiarkowanej, ponieważ jednak brzoza występuje na całym obszarze od Renu po Altaj i od Morza Kaspijskiego i Czarnego oraz Karpat i Alp aż po Bałtyk i arktyczne tundry, przeto dane uzyskane tą drogą są dość ogólnikowe. Drugą wskazówką jest brak ie. terminu na morze. Niezawodnie pokrewne nazwy morza mają tylko języki italocełt., germ. i bałtosłow., wyrazy występujące w tych językach mają jednak formy rozbieżne, co uniemożliwia rekonstrukcję postaci pie. Łac. *mare* wskazywałoby na pierwotne *a* w rdzeniu, natomiast staroirlandzkie *muir*, genetyvus *mora*, galickie *Aremorici* 'Pomorzanie' wywodzi się z formy zawierającej *o*. Starogórno-niem. *marī*, scs. *morje* i litew. *mārės* mogą pochodzić zarówno od formy zawierającej pierwotne *a*, jak i *o*. Wobec zasadniczej sprzeczności między łac. *a* a celt. *o* i wobec braku alternacji *a* || *o* w językach ie., musimy omawiany wyraz uznać za stare zaopuzyczenie z języków nieindoeuropejskich pń.-zach. Europy. Brak więc śladów pie. wyrazu oznaczającego morze, co dowodziłoby, że prakolebka naszej rodziny nie przytykała do brzegów Bałtyku czy też Morza Czarnego lub Kaspijskiego.

Dalsze informacje zawdzięczamy wyrazom związanym z hodowlą zwierząt i z rolnictwem. Jest rzeczą pewną, że szczepy mówiące dialektami pie. hodowały konia i że oznaczały go rodzimym wyrazem **ekicos*, ponieważ zaś koń eur. jest głównie potomkiem tarpana żyjącego na stepach, które rozciągają się na północ od Morza Czarnego, przeto jest wysoce prawdopodobne, że stepy te wchodziły w skład prakolebki naszej rodziny. Plemiona pie., choć hodowały konia (**ekwos*), bydło rogate (**g^wou-*) a także owce i kozy, nie prowadziły gospodarki wyłącznie pasterskiej, lecz uprawiały również rolę, czego dowodzi istnienie pierwiastka pie. **arā-* || **arə-* 'orać', por. grec. heraklejskie ἄρᾱ-σούρι, łac. *arāre*, scs. *orati*, lot. *ara* 'pole żorane', hetycki dativus-locativus *arh-i* 'w po-

siadłości rolnej'. Wobec tego siedzib I. nie należy lokalizować na czystym suchym stepie, lecz na stepie parkowym, dość wilgotnym i zdatnym pod orkę.

Wielkie bogactwo terminów, które oznaczały dalekie nawet i różnorodne stopnie pokrewieństwa w linii męskiej, przy braku równie szczegółowych terminów dla oznaczenia pokrewieństwa w linii żeńskiej, dowodzi, że podstawą organizacji społ. I. była wielka rodzina patriarchalna rządzona przez ojca rodu, pie. **pātēr*, łac. *pater*, san. *pītā* itd. Śladem organizacji plem. jest termin pie. **rēg-* 'król', łac. *rēx*, celt. *rix*, sanskrycki *rāja-*. Religią I. był animizm, kult sił ożywiających przyrodę, które nie stały się jeszcze osobowymi bogami. Najwyższą cześć oddawano dziennemu, świetlistemu niebu, pie. **dyēus*, sanskryckie *dyauh* 'niebo', grec. Ζεύς, łac. *Ju-(pīter)*, *diēs* 'dzień'. Inna postać tego samego wyrazu **deiw-* oznaczała 'istotę niebiańską, boga', sanskryckie *deva-h* 'bóg', łac. *deus*, staroprus. *deivs* 'to samo' itd.

Lit.: W. Porzig, Die Gliederung des indogermanischen Sprachgebietes, Heidelberg 1954; В. И. Георгиев, Исследования по сравнительно-историческому языкознанию, М. 1958, s. 239 i n.; M. Rudnicki, Prasłowiańszczyzna—Lechia—Polska, P-ń 1959; P. Bosch-Gimpera, Les Indo-Européens, Paris 1961. [Tadeusz Milewski]

К О Н Т А К Т

Число IX - X

Березень 1981

.....

З М І С Т :

Стор.

М.СКРИПНИК	З циклу „СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ“	I	- 16 а
Б.Классен	Переклад Опису пам'ятників	I	- VII
"	Древня Писемність Слов'яно- Русів.Троя,Троянці,Іліада	I7	- 28 а
Ілля Терех	Слов'яни і Карпати	29	- 38
Ю.Миролюбів	Нарис Слов'янської Мітології	39	- 52
Сотник В.Падалка	Цінна Знахідка		53
В.Б.Виноградов	АЛАНЫ В ЕВРОПЕ	54	- 64

T.WOLAŃSKI	Schrift-Denkmaale der Slawen	65	- 74
H.HERAS	The Cradle Of The Aryans	75	- 87
M.RUDNICKI	Les Proto-Slaves etc.	88	- 91
J.CZEKANOWSKI	Indoeuropejczycy		
T.MILEWSKI	"	92	- 96

З М І С Т

97

N. SKRIPNIK
P.O. Box 95936
2509 CX The Hague
The Netherlands

РЕЄСТР ПУБЛІКАЦІЙ ВИДАВНИЦТВА „МЛИН”

СЕРІЯ : Д О Д Ж Е Р Е Л

„ A D F O N T E S ”

-
Число.	А в т о р	Н а з в а
I	Редактор М.Скрипник	Збірник, присвячений духовій та матеріальній культурі Русі-України. 100 ст. 1975 р.
Зміст: Матеріали-досліди над „Влес Книгою”.
О. Кур, Пове в нашій Історії
М. Скрипник, Троянці - Етруски
Т. Воланьський, Пам'ятники Писемности Слов'ян до Різдва Христового, 1854 р.
" Жертовні посудини Храму Таврійської Діани, 1854 р.
2	Др. Ю. ЛІСОВИЙ	Нарис Праісторії України, 56 ст., багато ілюстрований, 19 мап та діаграм.
Зміст: Докладна аналіза історичних та археологічних відомостей про Праісторію Русі-України на підставі чисельних наукових праць. Ілюстрації та мапи з „Археології Української Р.С.Р.” видання Інституту Археології Академії Наук, Київ 1971 р.
3	Проф. Н. КОСТОМАРОВ	Славянская Мифология, 113 ст. 1847 г. Киев
Зміст: Извлечение из лекций, читанных в Университете Св. Владимира во второй половине 1846 г. Книга была напечатана с разрешением Цензурного Комитета. Иерархия. Православной Церкви организовала „погром”, выкрала книгу из типографии и сожгла ее „за поощрение язычества” После 131 лет это впервые она отпечатана за границей, где она почти неизвестна.
4	ЖАР - ПТИЦА, 1953 - 55
Сан-Франціско	Вибрані статті про тексти Влес Книги та Праісторію Русі-України. Текст Дощечок Ізенбека, переклад і аналіза. 51 ст. 1953 - 1955 р.
Зміст: Циклостилеве видання під редакцією Чірікова ? статті О. Кура про „Дощечки Ізенбека” та „Русь -- тайна руссакого языка”.
5	ЖАР -- ПТИЦА, 1956--59
Сан-Франціско	Вибрані статті про тексти Влес Книги та Праісторію Русі. Редактор - Ю. Миролюбов. 67 ст.
Зміст: Публіковані тексти Дощечок Ізенбека з перекладами та коментарями. Статті про Мітологію, Норманізм, Варягів, Епос, Фолькльор і. т. и.
-

- 6 А.А. КУР Отрывочная , но истинная история наших предков. (Синтез нашей истории по новейшим данным) 62 ст.

Зміст: На підставі своїх дослідів на Близькому Сході та знання мов його народів автор дає багато незаних досі фактів, а відповідно до того інше, як загально прийняте, на світлення певних подій.
Друковано в Жар-Птиці в роках 1956-1959

- 7 T. WOLANSKI Schrift-Denkmale der Slawen vor Christi Geburt, 62 s. + 12 Tabellen, Gnesen 1850 .

Зміст: Автор відчитує та перекладає сотки етруських написів, які походять з другого тисячеліття перед Різдом Христовим. Всі ці написи є в протослов'янській мові Етрусків, що помандрували до Італії після руїни Трої Греками.

- 8 Maurice SAMUEL YOU GENTILES, New York 1924 55 p.

Зміст: Автор розглядає щиро та об'єктивно проблему взаємовідносин поміж Жидами, як "вибраним народом" та іншими -- "гоями" ... Центральні Світової Організації Жидівства вважали цю книгу дуже шкідливою, зруйнували автора матеріально та виняли його книгу з продажу, а з бібліотек викрали... В Бритійському Музеї в Лондоні я не міг одержати її. Купив її у приватної особи в Сполучених Штатах Америки.

- 9 Петр АРТАМОВ (А.Хомяков ??) Русский Заграничный Сборник. Иезуиты красного петуха нам пустили. Или -- развратится ли Россия в латинский католицизм?

Зміст: Відповідь езуїтам Гагарину і Мартінову, які опублікували звернення до Російського Царя, щоб Він та його Народи перейшли до католицизму. А коли Він цього не зробить, то його Держава буде зруйнована червоною революцією, яку організують езуїти... Брошура була інспірована Ватиканом під час Кримської Війни. Дивись також "окружне послання паризького архієпископа СІБУРГА, з подібним змістом... 43 ст. 1859 р.

- 9 Георгій КОНИСЬКИЙ Архієпископ Могилівський "Права та вольності обивателів Корони Польської у Великім Князівстві Литовськім, Релігії Грецької Орієнтальної визнавчим служачі". Року Панського 1767.

9 продовження
 Зміст: Дискусія про Унію, її теологічний зміст, церковну історію та всі інші пов'язані з Унією проблеми для Православних. Повне й гостре заперечення фальшивих тверджень езуїтів та уніятів... (Оригінал: латинська мова)

9 Сигмунт III, і польська
 Король Польський Інструкція Самуїлу Грушецькому, послу до Іспанії
 Початок 17-го віку? 4 ст.
 Зміст: Посол мусив інформувати Іспанського Короля, що „Руси є людьми звірськими та невігласами, пересякнутими Грецькою Вірою, чи ліпше сказати Забобонами... Просив допомоги в боротьбі Польщі проти Русів...”

10 Проф. Б.Классен Описание Памятников ,об'ясняющих Славяно-Русскую Историю

Зміст: „Слав'янофільська Спадщина" в галузі історичної науки про минуле Русі, при чому гостро відкидається „Норманізм", Варягоманія та інші штучні концепції німців про історію Слов'ян. Особливо цікаві статті про початки писемності у Слов'яно-Русів, про Трою, Іліаду, Оміра (Гомера) 75 ст. 1854 р. Москва

11 Др. Ю. ВЕНЕЛИН (Гоца) Древние и нынешние Болгаре в политическом, народописном и религиозном их отношении к Россиянам. 44 ст. 1856 г.

Зміст: Автор заступає думку, що Болгаря є слов'янами. Докладний опис історичної ролі АТТИЛИ, якого автор вважає охоронцем Русі проти рабовласницьких держав Риму та Візантії.

Др. Ю. ВЕНЕЛИН Окружные жители Балтийского Моря . Б Славяне. Ст. 10

Зміст: На підставі докладної аналізи назв багатьох місцевостей в окупованій Німцями території автор доводить, що первісне населення цих теренів було слов'янське. (ономастика!)

12 B.Rehbinder ,Ing. Il arrive, que Les Savants ne remarquent pas Les Elephants. (Etude linguistique) 67 p. 1976 .

Зміст: Автор констатує факт, що дуже багато старослов'янських слів можна розшукати в різних західно-європейських мовах. Вважає пояснення цього явища припущенням про „Індоевропейців" недоведеним мітом... Зокрема, проблема „Ілірійської" мови цікавила його і він переконався, що Ілірійці були слов'янами. Аріївців вважає автор теж за слов'янський нарід, який імовірно вживав „санскритську" мову як свою рідну...

Число А в т о р Назва

13 Проф. Р. ДРАГАН ВЕЛИКА СІМ'Я (Індоевропейці) IOI ст 1976 р.
Зміст: Згідно з загально прийятою гіпотезою про "Індоевропейців" автор дає компілятивний огляд історії поодиноких народів цієї групи.

14 Проф. В. ШАЯН Віра Забутих Предків 58 ст. 1979
Зміст: Глибока релігійно-філософська аналіза змісту Влес Книги з углядженням концепцій Ріг Веди.

15 В. ЛІПЕНСЬКИЙ Збірник Хліборобської України Том I, 19 ст. 1951 р.
О. Скоропис-Йолтуховський Ідея та Чісність 24 ст. 1932
Зміст: "Розкол серед Гетьманців" в навітленні ворогів Гетьмана П. Скоропадського, а також відповідь його прихильників.

16 T. WOLANSKI Die Opfergefäße des Tempels der Taurischen Diana 30 s. + 4 Tabellen. Gnesen 1851.
T. WOLANSKI BRIEFE - No. 6 - 11 (Slawische Mythologie) s. 57 + 8 Tabellen
Зміст: Автор розшифровує ці написи як протослов'янську мову, подібну до мови Етрусків. В листах обговорює мітологію слов'ян дохристиянської доби.

17 Іван БІЛИК ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИОСОФІЇ, Юрко ФОТІЙ 83 ст. 1976 - 1980 Юрій Бадзя Олесь Бердник
Зміст: Глибоко затривожені негативними явищами в інтерпретації Історії України Москалями автори звертаються до їх наукового сумління, вимагаючи об'єктивної оцінки, а не шовіністичних концепцій "для підкріплення душ"

Всі подані вгорі публікації призначені в першу чергу як джерела для спеціальних дослідів. Їх тираж залежить від замовлень. Ціну видання визначає вартість фотокопії одної сторінки, яка виносить (в Німеччині) 10 пфенігів. Кожна брошура вимагає щонайменш, крім того, ДВА ДОЛЯРИ на матеріали та ДВА ДОЛЯРИ на порто, яке надзвичайно підвищене в Голандії. Приклад: брошура в 50 сторінок коштує: 50 x 5 дол. центів -- 2,50 плюс 4 долари разом 6,50 дол.

N. SKRIPNIK
P.O. Box 95936
2509 CX The Hague
The Netherlands

